# VIOREL ILIŞOI

# Paişpe

Roman-foileton din Jurnalul Național

### 1. Cumetre, te arestez

— Cumetre, nu te supăra pe mine, trebuie să te arestez.

Mă las pe spătarul scaunului şi umplu postul de poliție cu un râs viguros, adunat instantaneu din tot trupul. Mă ridic şi, hohotind, îl bat pe umăr pe Milică, îl felicit aşa pentru surprinzătoarea probă de umor negru. Milică este vecinul şi cumătrul meu, mi-a botezat fetița. Îmi permit gestul ăsta, chiar dacă nu prea ne-am ținut noi de cumetri, cel mult ne-am dat câte un bună ziua peste gard, o dată chiar am aşteptat împreună autobuzul de Iaşi, am vorbit despre vreme şi, dacă îmi aduc bine aminte, i-am dat o țigară sau doar un foc.

Polițistul se apleacă puțin pe spate când îi ating epoletul cu trese de sergent major, întoarce capul într-o parte şi închide ochii. Parcă s-ar fi aşteptat să-i dau o palmă peste ureche. Reacția lui îmi curmă râsul. Şi încă ceva: celălalt polițist văd asta cu coada ochiului s-a desprins de sobă, a făcut doi paşi înapoi şi acum stă cu spatele în uşă, o blochează.

— Pentru o viză de flotant trebuie să fiu împuşcat în cap, nu arestat. Te faci că nu ştii legea? zic eu, şi încerc să zâmbesc, dar simt cum zâmbetul mi se topeşte pe buze şi nu-mi reuşeşte decât o strâmbătură.

Milică nu-mi răspunde. În continuare nu se uită la mine. Răsfoieşte un registru flendurit, dă paginile una câte una, încet, desenând cu mâna în aer un arc, un curcubeu fără culori. Îşi vâră capul între file şi citeşte, adică are oleacă de treabă, se vede, nu poate fi deranjat până nu isprăveşte.

Îmi aşez diplomatul pe genunchi, scot buletinul şi i-l întind.

— Hai, pune-i o viză de flotant şi gata!

— Dar viza nu se pune aşa, pe loc, mormăie cumătrul, tot fără să se uite la mine, cu nasul în registru. Trebuie un dosar, nişte acte. Potrivit legii, pentru înscrierea vizei de reşedință, solicitantul va depune, împreună cu actul său de identitate, documentele…

— Nu-i vorba de viză, îl întrerupe iritat polițistul de la uşă.

Mă întorc pe jumătate spre el. Costică îl cheamă. Aşa l-am auzit pe

cumătrul Milică spunându-i. Îl ştiu doar din vedere. M-a oprit odată, mai demult, când mă întorceam de la pescuit. Treceam cu bicicleta prin fața postului. M-a oprit, s-a uitat dacă am far. Aveam două: unul cu dinam, altul cu baterii. Plus o lanternă tubulară de un cot legată pe ghidon. Când plecam la pescuit, dimineața pe la patru, ca să prind răsăritul pe malul Prutului, instalația mea de lumini răscolea iepurii din huceaguri. Şi ochi de pisică aveam, oglindă retrovizoare, tot. M-a întrebat de unde vin. „De la Prut", i-am zis. „Am fost să bat peştii cu undița, că la pescuit nu se poate spune că am fost, n-am prins nimic". A băgat un deget în gura rucsacului şi s-a uitat prin deschizătură, a mirosit. „Dar permis ai?" „N-am. Nu ştiam că trebuie permis şi pentru bicicletă!" „Lăsați vrăjeala, domnu'. De permisul de pescuit zic". I l-am întins. A văzut că sunt din Botoşani, scria în permis, şi m-a întrebat: „Eşti din Botoşani?"

„Da. E interzis să fii din Botoşani?" „Hai, bre, nu mă lua aşa, că n-am nimic cu tine dar, ştii, sunt o mulțime de pescari frauduloşi, fără permis, mai verificăm şi noi. Şi aici unde locuieşti?" I-am spus cum stăteau lucrurile: că locuiam la socri. Cam fără forme legale, adică fără viza aia de flotant, dar o să o pun şi pe aia odată şi odată, nu e aşa grav dacă nu o am, nu? Dacă n-ar fi nevoie de atâtea hârțoage şi dacă n-ar trebui să vin la poliție cu socrul meu, proprietarul casei, să semneze el chiar acolo, în fața polițistului, că mă ia în spațiu „Mie îmi sună de parcă aş ieşi la ocazie pe Calea Lactee şi aş face cu mâna la astronauți să mă ia la o plimbare printre galaxii...", am comentat eu. „Aşa se numeşte această procedură. Adică în spațiul de locuit, asta se înțelege. Deci socrul tău trebuie să vină la postul de poliție şi să semneze de luare în spațiu în fața lucrătorului de poliție". Dacă polițistul se apleacă tocmai atunci să îşi lege şireturile şi nu prinde momentul sau dacă semnătura se dă mai la vale, în dreptul casei de lângă postul de poliție, nu e valabilă. Polițistul mi-a zis că nu mă amendează, dar să îmi pun cât mai repede viza. Şi de atunci, de câte ori ne-am mai întâlnit, de fiecare dată mi-a amintit de viză. Şi în seara asta, când ne-am întâlnit la mine la poartă şi mi-a spus să vin până la post cu el şi cu Milică, m-a lăsat să înțeleg că e ceva tot în legătură cu viza de flotant. Iar acum spune, tăind litania juridică a cumătrului polițai, că nu-i vorba de viză.

Mă întorc cu totul spre el:

— Hai, dom' Costică, serios, pentru o amărâtă de viză...

— Nu e vorba de viză. Trebuie să te reținem. Am primit ordin de la județ să te reținem.

Nu glumeşte. Vine la mine şi mă împinge uşor la loc în scaun. Nici nu e nevoie de un gest mai energic fiindcă mă pierd, îmi tremură genunchii, simt cum îmi zvâcnesc colțurile gurii, fără control, ca aripile unei vrăbii

lovite. Cu palma dreaptă încerc să stăpânesc cutremurul feței, iar stânga mi-o apăs pe inimă, de unde mă inundă şi mă arde până în creştet sângele clocotit. Am senzația că mă desfac în bucăți şi mă risipesc în camera cu gratii la ferestre, abia acum văd gratiile, şi parcă nu am destule mâini să mă adun de peste tot şi să mă țin la un loc. Sunt prăbuşit în scaun, incapabil să mai fac vreo mişcare, altceva decât să mă strâng singur în brațe, şi, mai ales, nu-s în stare să gândesc, să înțeleg ce se întâmplă şi să iau o decizie, să spun ceva, să reacționez într-un fel.

Milică scoate cătuşele din sertar şi se întoarce spre mine, tot fără să mă privească, cu bărbia în piept, dar Costică îl opreşte, îi ia cătuşele şi le pune la loc în sertar. Zice că nu e nevoie. Nu am de gând, nu-i aşa?, să le fac probleme, doar ne cunoaştem. Milică îmi e chiar cumătru, doar nu l-aş băga tocmai pe el în bucluc. Costică repetă că nu e nevoie de cătuşe. Nici de pistoale. Chiar aşa, mai bine să le depună în camera de armament.

### 2. Costică şi Milică, oameni ai legii

Deşi au amândoi acelaşi grad, sergent-major, Costică pare să comande. O fi având o funcție care, evident, bate gradul. El e polițistul dominant. Aşa îmi vine pe moment să-i spun, gândindu-mă la ultimul episod din „Teleenciclopedia", ceva despre organizarea turmelor de elefanți. Milică se ridică de la locul lui, scoate pistolul din tocul prins la centură, îl apucă de țeavă şi i-l întinde colegului, peste capul meu. Mâinile li se întâlnesc deasupra mea, parcă doi preoți cu chipie şi epoleți mă binecuvântează, revarsă asupra mea harul... Nu harul... Încărcătorul. Se desprinde din locaşul lui şi-mi cade în cap, apoi pe podea. Nu doare. E un încărcător mic şi e gol. Pe deasupra mea se întretaie înjurături. Când Milică se apleacă după încărcător, îi cade chipiul pe jos. Înjură iar. Îşi îndeasă chipiul pe cap, nervos, şi înjură pistolul, încărcătorul, chipiul, ministerul – ministerul aşa, în general, nu un minister anume – şi mama ei de viață.

Costică iese din încăpere, se duce să depună pistoalele în camera de armament. Scena bâlbâielilor îmi dă puțin curaj. Prind un fir de speranță şi-l deapăn cu înfrigurare: că toată povestea cu ordinul de arestare, de reținere, de ce-o fi... parcă eu n-aş şti că arestarea se face cu mandat, nu la ordin... cu viza de flotant, cu cătuşele, n-a fost decât o glumă a cumătrului Milică şi a sergentului major Costică Şi-Nu-Mai-Ştiu-Cum, parcă Roşu, farsă încheiată acum cu gagurile neîndemânaticului meu vecin şi cumătru, că totul nu a fost decât o abilă punere în scenă ca să mă pregătească pentru ceea ce într-adevăr va urma: o amendă pentru nenorocita de viză de flotant lipsă din buletin. Polițiştii ăştia nu-s nişte actori prea grozavi, dar isteți, dați

naibii de isteți: întâi mi-au arătat răul cel mai rău, catastrofa, în sunet sinistru de cătuşe, apoi fac câteva giumbuşlucuri, trag cortina şi defilează amândoi pe scenă purtând deasupra capetelor o amendă uite-aşa de mare, o amendoaică, o chitanță de doi metri, cu numele meu pe ea, cum am văzut eu nişte cecuri-pancartă la televizor, la un turneu de tenis, să vadă toată lumea, până în ultimul rând al tribunelor, cine e sponsorul şi cine e, doamnelor şi domnilor, fericitul titular şi cât are de încasat. O nimica toată pe lângă arestarea de la început. Dacă n-aş fi fost cumătru cu Milică, dacă eram şi eu un tip oarecare cu actele de domiciliu în neregulă, mamă-mamă, ce amendă încasam, pe loc, fără pregătire psihologică, fără menajamente, banii jos!, ba poate şi cu un plus de sictir, o înjurătură, o scatoalcă…

Bine, oi fi eu cumătru cu Milică, dar asta nu mă scuteşte de viza obligatorie, nu pot fi tolerat la nesfârşit. Mă tot întâlnesc cu polițiştii de la postul comunal, ei tot îmi spun aşa, prieteneşte: flotantu', flotantu', domnu' ziarist, iar eu – nimic! Prea am întins şi eu coarda, recunosc.

Şi eu şi Milică am uitat încă din ziua botezului că suntem cumetri. Am redescoperit – eu, sigur; cred că şi el – în seara asta, la postul comunal de poliție. În calitatea noastră de cumetri, el poate să se joace puțin cu mine, poate să simuleze o arestare sau o reținere, chiar nu mai contează cum i-a zis, iar eu pot beneficia de această ingenioasă manevră de pregătire a impactului cu răul mai mic, amenda. Însă nu mai mult decât atât, pentru că, aşa cum aud zilnic de la revoluție, de la revo, de la rebe, nimeni nu e mai presus de lege. Da, toți suntem egali în fața legii. Legea e una pentru toți. Mă aştept să aud asta chiar acum din gura unuia, mai degrabă de la Milică, dar uite că el încă nu spune, tot moşmondeşte nu ştiu ce la tocul pistolului, care nu vrea să se aşeze frumos pe şold, atârnă anapoda ca un pantof scofâlcit într-un par. Da, aşa-i, nimeni nu e mai presus de lege. De aproape un an de zile mă tot fofilez… Adevărul e că nici nu m-am gândit vreodată serios să îmi fac mutația la Costuleni şi acum a venit momentul să plătesc pentru asta, da, să mi se dea amendă, cea mai mare, te rog eu, cumetre, Milică, dă-mi amenda cea mai mare. Prima amendă din viața mea. N-ar fi deloc o mândrie… Bine, nici un necaz prea mare n-ar fi… Hai, dați-mi amenda, nu vă mai jucați cu mine…

— Milică, du-te tu afară şi anunță-mă când apare maşina noastră la curbă, spune Costică.

Milică iese din birou cu o mână pe chipiu şi cu cealaltă trăgând de tocul pistolului. Costică se aşază pe scaunul rămas gol, la fereastră, şi începe şi el să răsfoiască registrul în care se ascundea Milică de mine, dar nu ca să îmi evite privirea, ci dă filele cu mişcări sigure, cu aerul unuia care ştie exact ce caută şi la ce pagină anume.

Ce maşină să aştepte Milică afară? A noastră. A lor. Costică şi Milică nu au maşină nici împreună, nici separat. I-am văzut de mai multe ori mergând la Iaşi cu autobuzul, treizeci şi ceva de kilometri, i-am văzut umblând de colo-colo prin comună pe jos sau cu cu maşini de ocazie şi chiar în seara asta, chemându-mă să vin cu ei la post, au oprit un camion la şosea şi am urcat toți trei.

A, mi-au zis că pot să vin şi singur, în urma lor, dar să nu întârzii prea mult, că au de făcut o pândă la noapte şi poate apucă şi ei o oră-două de somn. Trebuia să mă gândesc de la început la asta... Cum de mi-a scăpat? M-ați luat tare, mi-ați paralizat neuronul, de-aia mi-a scăpat! N-a zis Milică întâi şi n-a întărit şi Costică după aceea că, dacă-s asudat şi plin de praf după o zi de săpat în grădină, pot să vin şi singur? Mai târziu, după ce mă limpezesc oleacă într-un lighean cu apă şi după ce pun pe mine o haină mai ca lumea, dar tot în seara asta, neapărat. Şi nu prea târziu, că, ştii, pânda... somnul... Am vrut eu să vin odată cu ei, fiindcă singur aş fi stat mult şi bine la ocazie, de la Cozia la Costuleni, pe când ei numai ridică mâna şi gata, se şi opreşte o maşină. Şi dacă o face vreun şofer pe prostul, ei scot din mapele lor, pe care nu m-ar mira să le poarte sub braț şi în pat, un baston din ăla reflectorizant şi-l opresc în interes de serviciu, la o adică pot să-i ia maşina cu totul, dacă vor. Legea le permite. Dacă puteam să vin şi singur la post, la fel de bine puteam să nici nu mai vin. Deci nu era aşa de important cum au vrut ei să mă facă să cred. Deci totul e o farsă, na, că mă apucă şi râsul: Costică şi Milică, oamenii legii, mă arestează după ce-mi scapă încărcătorul în cap.

### 3. Roşu vertical, roşu menstrual

Dar dacă e o farsă, de ce continuă? De ce să aştepte Milică afară, la curbă, „maşina noastră”? Nu maşina lui Costică şi a lui Milică. Nu poate fi decât poliției. De la Costuleni până la Iaşi, niciun post de poliție nu are maşină proprie.

— Maşina noastră înseamnă maşina poliției, de la Iaşi?, îl întreb pe Costică, aproape fără să deschid gura, nici eu nu mă aud. Dar el parcă îmi citeşte gândurile şi zice că nu, că trebuie să vină şeful de post cam pe la ora asta.

Cine-i şeful de post? O fi ăla mustăcios cu care m-am întâlnit astă-vară la stația de pompare... Eu pescuiam în canalul de irigație, mai erau câțiva din sat înşirați cu undițele în lungul canalului şi polițistul ne-a luat pe rând la întrebări, nu dacă pescuiam legal, ci voia să afle dacă vreunul dintre noi, obişnuiți ai bălților şi ai canalelor din lunca Prutului, ştie ceva

despre furtul conductelor de aluminiu de la stația de pompare. Nu ştiu, domnule, cine a furat conductele, dar vă pot spune unde le găsiți: mergeți în oricare sat din luncă şi dacă nu dați la fiecare casă ori de conducte, ori de cazane de rachiu făcute din conducte, atunci sigur o să găsiți dale de beton furate din canalele de irigații. El şi-a notat ceva în agendă, ca şi cum chiar era interesat de ce i-am spus, parcă n-ar fi văzut cu ochii lui, din stradă, că în toate satele riverane au răsărit deodată alei din dale de beton, de la uşă până în fundul grădinii, la veceu, că la mai toate casele au crescut burlane din țevi de aluminiu, iar rachiul are, la toți, pelicula aceea albăstrie, de la cazanul de aluminiu. Eu sigur n-am luat nici dale, nici țevi, nici motopompe din sistemul de irigații. Nu de alta, dar nu le-aş fi putut transporta cu bicicleta. Cel mai bine ar fi să se orienteze, i-am spus, către sătenii cu cal şi căruță, sugestie pe care, de altfel, am făcut-o şi în finalul anchetei mele din „Timpul". O anchetă despre cum a fost distrus, în prima vară de după revoluție, marele sistem de irigații la care brigadierii utecişti, băieți şi fete cam de vârsta mea, au muncit ani de zile pe Şantierul Național al Tineretului de la Costuleni. Frumos şi subtil m-am mai prezentat atunci, aducând vorba de anchetă pe un ton liniar în timp ce schimbam râma din cârlig. Polițistul a tresărit surprins: eu am scris ancheta aia? Ce coincidență! Ca sa vezi! Cică o citise cineva de sus, de la Iaşi, sau poate şi mai de sus, de la Bucureşti, şi a ajuns la el ordinul să deschidă un dosar, să vadă ce şi cum. Mi-a spus, strângându-mi mâna, că ziarul cu ancheta mea era prima piesă la dosar. În ziua aceea n-am udat juvelnicul, pluta a rămas până seara neclintită, ca niciodată, dar eu m-am întors acasă fericit.

Sigur mustăciosul e şef de post. E şi cel mai mare în grad, cel puțin plutonier. Celălalt polițist, al patrulea, e şi cel mai tânăr dintre toți, a venit doar de câteva luni în comună, iese din discuție. Deci vine mustăciosul la post cu maşina lui, la o oră stabilită dinainte cu Milică şi Costică. La ora asta eu puteam să nu fiu aici, dacă aş fi venit singur, mai târziu, cum mi-au dat de ales Milică şi Costică, sau dacă nici nu mai veneam. Înseamnă că sosirea la post a şefului n-are nicio legătură cu mine.

Aştept cu nerăbdare să-l aud pe Milică, din stradă, anunțând că vine maşina lor. Adică a şefului de post. Atunci farsa se va termina. Fără îndoială, cumătrul şi Costică nu-şi permit să joace teatru de față cu comandantul lor. Mustăciosul sigur mă simpatizează pentru ancheta aia din „Timpul", poate chiar le va trage o săpuneală subordonaților când va afla ce mi-au făcut, dar eu n-aş vrea asta, chiar o să-l rog să nu le spună nimic, să nu le facă nimic, fiindcă sunt amândoi nişte tipi simpatici, au făcut şi ei o şotie nevinovată… că dacă n-ar mai glumi omul…

Gândul ăsta mă împrospătează. Mă ridic şi dau să ies din birou, spun

că mă duc să stau cu Milică afară, la aer, până vine maşina. Mai stau să vorbesc şi cu şeful de post, dacă tot am venit până aici, apoi plec acasă. Polițistul sare înaintea mea şi se pune cu spatele în uşă. Pune mâna dreaptă pe clanță. Îmi pune palma stângă în piept. Nu violent, dar ferm. Nu mă împinge, dar nu mă lasă să înaintez. Înțeleg din privirea lui că nu e o glumă. Îmi spune şi pe gură, rar, cu voce sigură:

— Am primit ordin să te rețin. Nu te supăra pe mine, eu execut un ordin. Nu pot să te las să pleci de aici până nu vine şeful de post. Când vine el, hotărăşte el. Până atunci, stai aici. Nu te-am legat, nu te-am închis în camera de deținere, m-am purtat omeneşte cu tine.

— Cum să mă reții? De ce? Ce am făcut?

— Aşa e ordinul.

Mă aşez la loc pe scaun şi îmi aplec fruntea spre biroul cu față de masă roşie. Asfințitul aruncă în toată camera, prin fereastra cu zăbrele, o lumină sângerie. Acolo, pe deal, pe unde cerul scapă sânge, e satul Roşu. Da, da, da… parcă Roşu îl cheamă pe Costică… Mâinile mi-s roşii. Îmi aud sângele izbind în tâmple. Totul e roşu. Roşu. Roşu vesperal. Roşu vertical. Roşu menstrual. Pe birou e un chipiu vechi, de milițian, cu dungă roşie. Cu stema comunistă în frunte. Cu steaua roşie. Recit în gând: „Steaua mea a fost roşie totdeauna, / Roşie va fi cât stelele vor fi. / Oamenii au atins cu degetul luna, / Cu tălpile o vor atinge-ntr-o zi”. Fi-ți-ar talentul al dracului, Zaharia Stancu! Futu-te-n călimară… Azi e ziua Partidului Comunist. 8 Mai 1992. Pun 1992 sus, 1921 jos, trag linie şi socotesc în gând. Se fac fix 71 de ani de la înființarea pecereului. Azi, de ziua Partidului, cineva a dat un ordin să fiu ținut închis, învăluit în roşu, la postul de poliție. Mă smulg violent din roşu, din amețeală.

— Cum naiba să fiu reținut cu un ordin?, răbufnesc, întorcându-mă brusc spre Costică. E o glumă, nu? O neînțelegere. Şi dau să mă ridic, ca să pot gesticula în voie, dar sergentul major face o săritură până lângă mine şi de data asta mă apasă cu putere în scaun, îmi spune că nu e deloc o glumă, e un ordin, trece la un ton tăios şi îmi vorbeşte cu domnule. Dacă nu ne liniştim, noi, domnul, el poate să ne pună cătuşe, să ne încuie în camera de deținere, conform regulamentului, să ne țină acolo până vom fi predați organului de la Iaşi, el nu doreşte să aibă probleme cu noi, adică cu mine. Ne roagă!

### 4. Prindeți şi rețineți ziaristul!

— Vă domnesc şi eu, domnule sergent-major. Vă rog să îmi arătați mandatul. Actul în baza căruia mă rețineți în postul de poliție. Dacă nu

cumva e o glumă. Fără mandatul de reținere, de arestare, de ce-o fi, fără actul ăsta eu ies acum pe ușă și, dacă încercați să mă opriți, voi fi îndreptățit să… Adică de ce am fost eu prost să stau aici până acum? Aveți dreptate în privința vizei de flotant, pentru asta am acceptat să vin la post la ora asta. Știu că așa e legea. E o lege proastă, după părerea mea, dar asta nu contează, fiindcă e făcută ca să mă urmărească statul pe mine unde stau eu mai mult de două săptămâni, sau cât e termenul… treaba mea unde stau, e democrație, nu? Eu trebuie să o respect, așa proastă cum e, iar dumneavoastră trebuie, tot așa, să o respectați și să o apărați. Legea vă spune că nu mă puteți ține aici fără mandat.

— Înseamnă că nu cunoașteți legea, domnu' ziarist. Legea îi permite organului să vă rețină douășpatru de ore pentru cercetări, pentru clarificări…

— Clarificări la ce? Ce să cercetați? Dar eu n-am făcut nimic!

— Noi, aici, nu cercetăm nimic. Ordinul e să vă reținem și să vă ducem la Iași. Nici la Botoșani n-ați făcut nimic?

— Nu, răspund fără ezitare. Nimic pentru care aș putea avea de-a face cu poliția. Nu am luat nicio amendă în viața mea. N-am mers nici măcar o stație de autobuz fără bilet. Când n-am avut bani de bilet, am mers pe jos – vedeți ce picioare viguroase am? N-am furat, n-am dat în cap la nimeni, pentru ce să fiu reținut?

— Nu știu. Uite, stai jos să îți arăt ceva, mă tutuiește el din nou, revenind la un ton mai cald, amical. Poate îți amintești ce ai făcut.

Ne așezăm. El deschide registrul în care s-a tot chiorât Milică. Îndreaptă foile cu palma, citește ceva în gând… Îmi zice că uite, aici scrie că trebuie să te reținem și să te predăm… Mi-a spus că îmi arată, dar nu-mi arată nimic, citește el ceva din registru.

— Nota telefonică numărul… Asta, vezi, e o notă telefonică din data de azi, 8 mai 1992, primită de la Inspectoratul Județean de Poliție Iași. Prindeți și rețineți pe numitul… adică tu… așa… să fie predat IJP Iași. Avem informații că se ascunde la locuința socrilor săi din satul Cozia, comuna Costuleni.

Văd, peste mâna polițistului, nota telefonică din registru, patru rânduri cu un scris poticnit, aproape ilizibil; ceea ce pare să fie numele meu, cu majuscule, e subliniat și încercuit cu pixul. Nota, îmi spune Costică, a fost recepționată de polițistul cel nou. N-are el un scris prea frumos, dar nu asta e important. Polițistul nu e învățător, el trebuie să pună mâna pe infractori, nu să le predea caligrafia.

Cum adică mă ascund? Mi-a rămas asta în minte din ce a silabisit subofițerul. Cineva mă caută – pentru ce? — și eu mă ascund. La locuința

socrilor din comuna Costuleni.

— Mă scap pe mine. Vreau la veceu!

Atât pot să spun.

Mă ştiu: îmi vine de fiecare dată când am emoții.

Simt pe obraz palma lui Țucu, antrenorul de lupte greco-romane de la casa de copii. Şi încă una. Vin la pachet, legate una de alta. S-a anunțat că urmează să intru pe saltea şi tocmai acum m-a apucat pişatul. Mereu se întâmplă aşa. „Mă scap pe mine. Vreau la veceu!", îi spun antrenorului, încă amețit de lovituri. S-au dus amândouă până în degetele de la picioare, ca o descărcare electrică, şi acum se întorc lin în sus, cu un ocol prin stomac, şi îmi ard obrajii. Nu mai e timp să ajung până la vestiar. Antrenorul mă apucă de ceafă ca pe un motan şi mă împinge în colțul sălii de concurs, lângă nişte manechine rezemate de perete. Stau în poziții bizare, cu căpățânile de câlți căzute pe spate, cu mâinile boante, descusute. Mă aşez în dosul manechinelor, îmi încordez muşchii, mă sforțez cât pot. Nu iese mai mult de o picătură, dar senzația de iminență a trecut. „Aşa faci de fiecare dată. Eşti un fricos, un pişorcos. Marş în saltea şi omoară-l pe ăla, rupe-i gâtul", îmi strigă Țucu. Ajung în centrul saltelei anesteziat de spaima că mă voi scăpa pe mine chiar în timpul luptei. Nici nu îmi văd adversarul. Urmăresc cu toate simțurile cum creşte din nou nevoia să urinez. Arbitrul fluieră. În aceeaşi clipă sunt trântit pe saltea. Tuş. Aş fi putut să-l bat. Sunt mai puternic decât el. Însă eu nu sunt un luptător, nu-mi vine să-i rup gâtul. Țucu mă aşteaptă la marginea saltelei şi mă face ghem cu un dos de palmă peste gură şi cu, imediat, un şut în fund. E tehnica lui. Mereu ne spune că, după ce ne dă câte una peste bot, trebuie şi un şut în cur, ca să nu iasă durerea, să rămână în noi şi să ne călească.

Polițistul deschide uşa larg şi-i strigă din prag lui Milică să stea la poartă, că iese cu mine la veceu. Rămâne câteva clipe în uşă, cu gâtul întins spre ieşire, până îl vede pe Milică aşezându-se la post în poarta postului de poliție, acum îmi face semn să ies. Se lipeşte cu spatele de uşor şi îmi face loc să trec pe lângă el sugându-şi burta, cu o mână pe tocul pistolului. Printre degetele cioturoase, cu unghii de cioc de gâscă, mă fulgeră strălucirea metalică a armei, o privire cruntă zvârlită pe sub pleoapa uscată a tocului de piele cafenie. Deci a pus la cutie doar pistolul lui Milică, pe al lui şi l-a păstrat.

Păşesc în hol. Câțiva paşi până la ieşire. Costică vine în spatele meu. Îmi spune să o iau la dreapta, apoi înainte pe lângă perete. Veceul e în spatele clădirii. Trec printre straturi cu ceapă şi salată, aliniate perfect, milităreşte, plivite de-a mărunțelul. Nu e mâna legii aici, e mână migăloasă, de femeie. Ori nevasta polițistului, care stă în apartamentul de la etaj,

deasupra postului, ori vreo femeie din sat tocmită să îngrijească de grădină. Uite că şi, la poliţie, cărăruşa până la veceu e pavată tot cu dale de beton de la canalele de irigaţii. Or fi de-alea confiscate. Altă grijă n-am acum, decât salata poliţiştilor şi canalele de irigaţie.

Veceul e făcut din pereţi de beton prefabricaţi. Prin găurile din tencuială se văd, la colţuri, mustăţile de fier sudate. Cabinele nu au uşi, dar sunt protejate de alt perete de beton, nu se vede nimic din afară.

### 5. Umbra cu pistolul în mână

Poliţistul stă la un pas în spatele meu. Mi-e jenă, nu pot aşa, de faţă cu el… Nu-i ca la cămin, la internat sau în armată. Când mergeam toţi la duşuri şi eram toţi dezbrăcaţi, nimeni nu era dezbrăcat. Intimitatea era doar a gândurilor, nu a pieilor, a trupurilor noastre. La veceurile comune. Toţi mergeam la veceu. Acum, în timp ce mă lupt să apuc cheiţa fermoarului de la prohab cu degetele care nu mă mai ascultă, ăsta îmi stă în spate, îmbrăcat în uniformă de stat, cu pistol la brâu, am impresia că se mai şi saltă pe vârfuri ca să mi se uite peste umeri. Îl rog să se dea puţin mai înapoi, la capătul paravanului de beton, că n-am de gând să fug. De aia stă la coada mea: să nu fug. Pe unde? Prin deschizătura lăsată în perete din construcţie, cât palma? Sau poate prin triunghiul tăiat în podea, cu marginile murdare de căcat. Da, pe acolo aş încăpea. Veceul ăsta a fost proiectat de cineva. Un arhitect de veceuri. Pereţii au fost făcuţi pentru a întocmi un veceu, la dimensiunile astea, să se îmbine perfect, cu ferestruică pentru aerisire şi cu gaură în podea. Găurile la veceurile de la ţară sunt rotunde sau pătrate. Asta e triunghiulară. Exasperat de rutină, autorul a scos din fântâna originalităţii, rece şi proaspătă, o gaură triunghiulară. Echilaterală. Sunt prizonier într-un veceu de beton, operă a unui proiectant de veceuri revoluţionar. Nu ştiu cum am ajuns aici, nu pot să înţeleg ce mi se întâmplă. Mă păzeşte un poliţist. Şi singura ieşire e în jos, prin triunghiul murdar, în căcat. Nu e o glumă, sunt într-un mare căcat.

Nu-l văd pe Costică. Ştiu că e acolo, pe cărarea dintre veceu şi grădina de zarzavat, aşteptând cu mâna pe pistol să mă uşurez. Dar nu-mi vine. Strig peste umăr:

— Auzi! Cine a dat ordin să mă reţii?

— Nu să te reţin eu… aud răspunsul prin perete. Să fii reţinut, nu să te reţin eu. Eu execut un ordin. Ştii cum e la noi, în poliţie: ordinul se execută…

— Nu se discută. Dar de ce să fiu reţinut?

— Nu ştiu. Din nota telefonică nu se înţelege motivul. Dacă vrei să ştii,

eu cred că eşti suspect în vreun caz… nu ştiu ce-ai făcut pe la Botoşani, că ordinul de la Botoşani vine. Şi a fost transmis la noi prin inspectoratul de la Iaşi… Dacă zici că nu ai făcut vreo prostie pe-acolo, eu zic că nu trebuie să îți faci probleme. Când ajungem la Iaşi, ai să vezi, se lămureşte acolo toată treaba. Nu mai suntem acum pe vremea comuniştilor, nu se mai arestează fără motiv, nici rețineri nu se mai fac fără motiv. Dar o reținere nu înseamnă automat o vinovăție. Poate să fie o reținere în interesul unei anchete, poate sunt anumite chestiuni de elucidat… Legea, ți-am spus, permite organului de cercetare să rețină un cetățean pentru doăuşpatru de ore. E democratic, să ştii. Pentru că interesul anchetei înseamnă, de fapt, interesul public, iar interesul public, adică al tuturor, e deasupra interesului individual al unei persoane. Gata, te-ai pişat?

— Nu, nu-mi vine. Auzi, dar de ce nu se spune în nota aia telefonică motivul reținerii? Parcă nu mi se pare prea legal să fiu reținut în baza unei note telefonice. Dacă sunt cercetat pentru vreo faptă, nu trebuie mandat de la procurorul de caz?

— Ba da, dar poate nu eşti tu cercetat, dacă zici că nu ai făcut nimic… Şi te cred, să ştii. Nu pari să fii aşa… certat cu legea. Eşti om la locul tău. Dar poate e necesară prezența ta la o anchetă.

— Bun, să-mi trimită procurorul citație şi mă duc la ce anchetă vrea el.

— Vezi, dacă nu ți-ai făcut flotant… Dacă e aşa, citația a fost trimisă la adresa din buletin, la domiciliul din Botoşani. Ai mai fost pe-acolo? Vezi? Şi dacă nu te-ai prezentat, acum eşti adus în fața organului de cercetare.

— Adică s-a emis un mandat de aducere?

— N-am de unde să ştiu asta. Dar ai să afli când ajungem la Iaşi. Eu zic să stai liniştit, că nu îți încalcă nimeni niciun drept. Hai, te mai pişi?

— Gata. Dar s-a blocat afurisitul ăsta de fermoar, a prins tivul de la prohab! Stai aşa…

Soarele a strecurat prin cadrul meschin al ferestruicii o ultimă pâlpâire de purpură. Mi-am văzut umbra lipită pe peretele veceului, alături de cuvântul „Preşedinte”, singurul descifrabil dintr-o lozincă scrijelită în tencuială, peste care s-a dat cu var. Soarele a apus. Am rămas singur în veceul ăsta. Umbra mea e afară. Mă aşteaptă cu pistolul în mână.

* * *

Umbra mea era afară, la uşa veceului. Se făcea că îşi şterge pantofii în smocurile de iarbă din pietrişul presărat cu zgârcenie în parcarea magazinului „Botoşani”. Veceul subteran era într-o margine a parcării, spre piață. Duhoarea lui şi mirosul de cartofi din piață se întâlneau pe la jumătate, pe la blocurile noi. Nicu Modarom stătea pe acolo, în zona de

întâlnire a mirosurilor, într-o garsonieră cu două balcoane. Un balcon dădea spre piață, altul spre veceul public abandonat, o gaură înecată în propria mizerie, unde nu mai coborau decât bețivii şi țăranii care nu ştiau ce îi aşteaptă. Când ne întâlneam la Nicu să bem şi să ne vindem unii altora bancuri, cinci lei bucata, stăteam pe balconul dinspre piață. Dacă eu îi spuneam cuiva un banc şi nu-l ştia, îmi dădea cinci lei. Dacă îl ştia şi spunea poanta dinainte, îi dădeam eu cinci lei. Ne uitam de sus la sacoşele care se mişcau haotic prin piață, cu câte un om legat de toartă, spuneam bancuri şi beam tot ce ne pica la mână, în afară de apă. Mai ales că nici nu curgea decât dimineața un pic, uneori chiar pic-pic. Dacă apărea vreun nepoftit, găseam un motiv să-l lăsăm pe balconul dinspre veceu şi repede scăpam de el. Ştiam că Nicu nu era acasă la ora aceea, n-avea rost să urc până la el. Veceul era cel mai bun loc să verific dacă ochelaristul chiar mă urmărea sau era doar o întâmplare că în ziua aceea îl remarcasem de trei ori în apropierea mea, o dată la gară, unde am tras un pui de somn pe banca mea din sala de aşteptare. Pe urmă la Casa Tineretului. Apoi când ieşeam din Biblioteca Județeană. Se ținuse toată ziua după mine ca o umbră.

## 6. Secretul chibritului magic

Am coborât țopăind ca un broscoi printre căcați, călcam pe vârfuri, numai unde găseam câte un locşor liber şi cât de cât uscat. Până atunci nu mai coborâsem niciodată în haznaua aceea din centrul oraşului. De câteva ori, când am avut nevoie, i-am dat drumul milităreşte, de sus, din capul scărilor, cu nasul sucit spre piață, să prind în nări o aromă salvatoare de cartofi stricați, de varză murată. Când am ajuns la ultima treaptă deja nu se mai vedea nimic. Mai aveam câteva bețe de chibrit adunate de pe la prieteni. Merita să strica un băț, două ca să verific dacă ochelaristul se ține înadins de coada mea.

Primul chibrit a fâsâit scurt, i-a murit licuriciul înecat în fum. Al doilea n-a făcut nici fâs, i-a sărit gămălia. Abia al treilea s-a aprins, cu greu, conform regulii lui Florentin, anume că la chibriturile făcute de comunişti se aprinde numai al treilea băț. Odată a venit la cenaclu cu o cutie de chibrituri de Brăila şi a început să le aprindă unul după altul în fața noastră. Toți se uitau uluiți ca la un număr de magie. A scos un fumător o cutie de chibrituri din buzunar, pe urmă încă unul, încă unul. Nimeni n-avea brichetă. La un moment dat, toți fumătorii din cenaclu scăpărau nervoşi chibrituri, se făcuse în cameră fumăraie şi miros de pucioasă ca la Verdun. Niciunul nu reuşea să aprindă două bețe la rând. Numai Florentin. Eu ştiam că era un truc. Pusese chibrituri de la sârbi într-o cutie de Brăila. I le adusese soră-sa din

Timişoara, din piața sârbească Ocico. Florentin avea de la ea o mulțime de mărunțişuri de o frustrantă raritate, chiar şi ness. Când a aprins şi ultimul chibrit, fără niciun rateu, ridicând la cote periculoase uimirea generală, Florentin a spus că este în continuare valabilă regula celui de al treilea chibrit, numai că el a învățat să-l ia de fiecare dată direct pe al treilea.

În scurta pâlpâire a flăcării am văzut că de la ultima treaptă se face un coridor la dreapta, închis cu un grilaj de metal. Peste tot era întinsă o mlaştină colcăitoare de fecale. Am pus piciorul pe un pietroi ieşit ca o insuliță din mizerie şi m-am cocoțat pe grilaj. Rugina groasă de pe bare s-a sfărâmat în mâinile mele, dar tot a rămas la mijloc ceva să mă susțină. Aşa, ochelaristul nu mă putea vedea de sus. Mă gândeam că, dacă într-adevăr mă urmărea, trebuia să dau iar cu ochii de el la ieşire. Eram sigur că nu va coborî după mine, înfruntând capcanele veceului, nu părea să aibă stomacul atât de tare.

Nu aveam ceas. Am numărat până la trei sute. Aş fi putut sta mult şi bine pe gratiile uşii, fiindcă puteam să îmi schimb cu uşurință greutatea de pe un picior pe altul, rezemat cu spatele de zid, iar cu mirosul mă obişnuisem, nu mai amețeam, şi nici senzația de vomă nu mă mai îndoia de la jumătate, ca la început. Îmi schimbam poziția cu grijă să nu ating firele electrice. Ieşeau ca limbile de şarpe din perete. Ştiam dinainte că trebuie să fie pe acolo. Priza aceea stricată, cu firele scoase, avea o faimă sinistră, purtată din bodegă în bodegă prin tot oraşul de un cerşetor, un bătrân cu vârful capului retezat, în loc de os avea o pieliță roşie. Se plimba printre mese şi povestea în gura mare cum s-a dus beat la veceul din centru. Din neatenție s-a pişat pe priză şi s-a curentat atât de tare, încât, iată – şi bătea cu degetele în pielea din vârful capului ca într-o tobiță moale, fără rezonanță –, i-au sărit capacele. Până la urmă, teama de a nu-mi sări şi mie capacele m-a făcut să ies din veceu după vreo cinci minute. Când am ajuns la lumină şi la aer, umbra mea din ziua aceea, ochelaristul, era acolo, îşi ştergea pantofii în iarbă. Semn că îndrăznise, încercase să coboare după mine, dar îl alungaseră, după primii paşi, popândăii moi de pe trepte. Ce motiv avea un tânăr firav, îmbrăcat ca băieții de ipsos din vitrine, cu figură inteligentă, să stea minute în şir la gura celui mai împuțit loc din oraş, ba să şi încerce să coboare în vintrele monstrului?

L-am ocolit cam la un metru şi mi-am aprins o țigară din prima încercare, cu primul chibrit. Ochelaristul s-a întors cu totul spre mine şi mi-a zis râzând, de parcă ne cunoşteam de mici, că sunt norocos: întâi, că n-am sărit în aer când am aprins chibritul jos, în veceu. La cât biogaz era acumulat acolo… La asta nu mă gândisem. Şi apoi mi-am aprins țigara dintr-un foc, am nimerit din prima cel de al treilea chibrit.

— Dar de unde ştiţi dumneavoastră secretul celui de al treilea chibrit? Citiţi în urme? Ghiciţi în caca?

Mi-am învăluit faţa în rotocoale de fum, să nu vadă că bravez. Eram panicat nu de el, ci de faptul că eram urmărit şi nu ştiam de ce. Mă şi amuza urmărirea aceea căreia nu îi găseam niciun temei, era în mine un amestec surprinzător de teamă şi poftă de joc, mai ales că nu aveam deloc presimţirea răului, aşa cum ştiam că mi se întâmplă de fiecare dată înaintea micilor catastrofe care îmi întunecau zilele.

— Nu e niciun secret, toată lumea ştie de al treilea chibrit.

Benoclistul a chiţăit încântat şi a luat-o spe biserica Uspenia făcându-mă astfel să-l urmez ca să-l pot auzi.

### 7. Urmăritorul e un om de bine

— Bancurile umblă, tovarăşe, a continuat ochelaristul, din mers. Unul spune un banc la o bere, când se mai găseşte bere, şi, până goleşte el sticla, bancul a şi ajuns până în stradă. Ia troleul şi coboară la fiecare staţie, iar când troleul întoarce la Electro, ce să vezi dumneata? După ce s-a diseminat de-a lungul liniei în tot oraşul, bănculeţul nostru penetrează triumfător cea mai înaintată falangă a muncitorimii botoşănene. Apoi face pui, se înmulţeşte şi se răspândeşte ameţitor de repede.

— Vorbiţi despre bancuri ca despre viruşi. Poate sunteţi vulnerabil? Întreb. Şi mai întreb: cine sunteţi dumneavoastră? Culegător de folclor subersiv, de bancuri? Şi de ce mă urmăriţi? Sunteţi de la Miliţie? Vedeţi în ce-aţi intrat?

S-a oprit o clipă, s-a uitat la pantofii lui cu rame căcănii şi s-a mai şters o dată de peronul magazinului Botoşani. Vitrinele uriaşe erau pline cu rochii de mireasă, nu se vedea nimic înăuntru.

— Şi asta, cu „în ce-am intrat” e tot dintr-un banc, nu? Cu evreul care intră în partid. Nu, nu sunt de la Miliţie.

— Şi atunci... Mă urmăriţi doar aşa, din pasiune? Ce vă atrage la mine?

— Să zicem că sunt un om de bine...

Omul de bine a apărut, cronologic, după omul nou. Chiar de la primele împuşcături, la revoluţie, s-a declanşat o invazie de oameni de bine. Din gura lui Iliescu s-au născut, fără dureri. Dar când mi-a zis mie ochelaristul că e om de bine era în octombrie ’89. Atunci auzeam prima oară de specia asta şi, drept să spun, mi-a plăcut denumirea. N-aveam de unde să ştiu atunci că sintagma intra în dotarea standard a securistului şi a activistului de partid.

— Şi de ce omul de bine se tot ține după mine? Vedeți rima cum îmi vine? Dacă nu sunteți de la Miliție şi nici culegător de bancuri nu sunteți, poate sunteți de lângă Miliție? Cum s-ar spune, de la Securitate.

Omul de bine m-a rugat să îl cred că nu e de la Securitate şi a spus-o cu atâta regret în glas, că l-am crezut. I-ar fi plăcut să fie, mi-a mărturisit, dar uite că nu era, n-avea şi el o legitimație, să facă lumea să tremure la vederea ei. Nu era decât un colaborator din proprie inițiativă. Ca să îmi explice de ce m-a urmărit cu atâta înverşunare în ziua aceea, de a intrat şi în rahat după mine, m-a invitat să bem o vodcă undeva. Făcea el cinste. Nu puteam să refuz aşa ceva într-o zi în care nu mâncasem nimic, ştiind că o vodcă la momentul potrivit, chiar dacă nu ține de foame, măcar te face să uiți de ea. I-am propus să mergem la „Pufoaica Ruptă", aproape.

Eram în continuare curios şi amuzat de apariția neaşteptată a acelui personaj cu intenții obscure. Eram chiar relaxat auzind că nu e de la Miliție, că eu cu milițienii aveam o supărare. Mereu le păream suspect, – rufos şi bărbos cum eram, cu o gioarsă de geantă pe umăr –, rar se întâmpla să trec pe lângă unul şi să nu îmi ceară buletinul la control. Cum nu aveam buletin de oraş, le spuneam că mă aflu în Botoşani ca să îmi cumpăr ceva de îmbrăcat, ceea ce era adevărat doar pe jumătate, respectiv că mă aflam în Botoşani. Fiindcă îmbrăcăminte n-aveam cu ce să-mi cumpăr, umblam cu haine primite de la prieteni. Milițienii îmi notau numele în carnetele lor, apoi mă lăsau să plec. Numai cei de la gară, şi nu toți, când mă găseau dormind acolo, mă duceau la Organ, adică la Miliția municipală, pentru vagabondaj. De fiecare dată s-a întâmplat să dau peste câte un ofițer de treabă care, dacă vedea că eram un tânăr ieşit de la casa de copii, fără domiciliu, hai: şi fără ocupație, dar care nu furam, nu dădeam în cap la nimeni, atunci mă punea să-i recit o poezie, să dau cu teul pe coridorul arestului, şi mă lăsa liber. Poate că aşa aveau şi indicații, să nu mai încarce arestul cu indivizi nepericuloşi, mai exact nu foarte periculoşi, fiindcă în acel sfârşit de Epocă de Aur fiecare cetățean era un pericol potențial. Şi nici chiar milițienii de la gară nu mă mai săltau de la o vreme, se mulțumeau să mă scrie la catastif. În caz că s-ar fi întâmplat ceva prin zonă, în ziua şi pe la ora cutare, să ştie ei cine s-a fâțâit pe la locul faptei. Rar pierdeau prilejul de a-mi face morală. Odată, unul m-a ținut în picioare de la trei la cinci dimineața, în birou, şi în tot acest timp mi-a citit legi şi decrete care mă atingeau mai mult sau mai puțin cu prevederile lor. La sfârşit, s-a ridicat solemn din scaun şi m-a întrebat dacă simt că mi s-a întărit, cât de cât, conştiința civică. I-am zis că nu mi s-a întărit conştiința, în schimb mi s-au înmuiat genunchii. Apostolul civismului s-a enervat, a început să mă înjure şi să mă facă în tot felul – jerpelit, borfaş, bagabont, scursură a societății, parazit, cum îi venea la gură.

Când i s-a terminat repertoriul, nemaigăsind cu ce ocări să mă pocnească, a urlat în culmea furiei şi a dispreţului faţă de un gunoi ca mine: „Băi... Băi... Băi, poetule!” şi pe loc, zicându-mi aşa, s-a liniştit şi m-a lăsat să plec.

Ideea că un colaborator al Securităţii mă urmărise toată ziua – si poate şi în alte zile, fără să-l observ –, nu mă îngrijora deloc. Ştiam că nu exista niciun motiv să mă tem de ceva, nu făcusem nimic, şi doar nu era să se lege Securitatea de mine aşa, fară motiv! Bancuri spunea toată lumea, nu te mai deranja nimeni pentru cârcoteli, dacă nu veneai la pachet şi cu ceva mai consistent.

**8. Nici o masă fără peşte!**

Eu n-am fost, recunosc, un anticomunist. Ba, pot spune că aş fi devenit un comunist zelos, aş fi tras şi pe alţii după mine, ca o locomotivă, dacă nu venea revoluţia să-mi schimbe brusc macazul. La casa de copii crescusem ca puiul în găoace, fără niciun reper exterior, acela era universul meu. Abia pe la optsprezece ani mi-am dat seama că e ceva în neregulă cu lumea în care trăiam, dar nu nişte nereguli atât de mari, încât spiritul meu, lucrat atent pe nicovală în fierăria orfelinatului, să nu le accepte, să nu le tolereze. Mă complăceam în mârâială, credeam că bancurile şi şuşotelile satirice cu prietenii mă izbăvesc de laşitate.

Eram nerăbdător să aflu de ce se ţinuse ochelaristul toată ziua de coada mea, dar şi să beau mai repede vodca promisă, poate să înţep şi doi mici. Fiindcă un securist, fie el doar colaborator, avea, mă gândeam eu, şi bani şi destulă influenţă ca să obţină mici, în loc de chiftelele de peşte pe care ţi le băgau chelnerii pe gât când cumpărai ceva de băut. Aşa că am întins pasul către „Pufoaica Ruptă”, o bodegă jegoasă din centru, sub o umbrelă uriaşă, cu mese şi scaune de fier. Puteam sta jos să bem şi să discutăm în voie.

Terasa gemea de lume. Toate mesele erau ocupate, chiar şi cele şchioape, o coadă pe două rânduri pornea de la tejghea şi se întindea până pe trotuar, iar de-a lungul gardului de fier forjat se rezemau alţi însetaţi. Erau bărbaţi şi femei de toate vârstele, în general oameni care nu mai iubeau viaţa, fiindcă la „Pufoaica Ruptă” se bea doar „Bachus”, „Glacial”, „Primula”, „Trocadero”, „Vraja mării”, „Cristal”, „Bistriţeana” şi alte mărci de băutură imposibil de clasificat. Nu erau nici vodcă, nici coniac, nici lichior, ci nişte chestii cu chimicale care te trăsneau din două pahare şi îţi făceau gaură în stomac. Se spunea că dacă lăsai seara un cui sau o lamă de ras în băuturile alea, dimineaţă le găseai bucăţi, ca mâncate de acid şi se putea să fie adevărat, dar eu n-am văzut niciodată cu ochii mei aşa ceva, în primul

rând pentru că nu aveam nici lamă de ras, nici măcar un cui. Apoi, dacă aveam norocul să pun mâna pe un pahar de trăscău, nu stricam eu bunătate de otravă pe experimente, fiindcă nici mie nu îmi prea plăcea viața pe atunci.

Când ne-am apropiat de terasă, am văzut că nimeni nu bea, pe mese nu erau nici sticle, nici pahare. Ce-o fi, şedință cu alcoolicii? — m-am întrebat. Sau fac bețivii grevă? Şedeau la mesele goale sau în picioare şi vorbeau pe uscat. Ne-am făcut loc cu coatele printre ei până la bufet, o cotineață de tablă în care încăpeau doar gestionarii şi marfa. De băut, se bea afară.

Trei ospătărițe cu bonete şi cu şorțuri murdare stăteau în uşa barăcii, se uitau somnoroase printre gene la mulțimea care bâzâia pe terasa mare cât un aeroport. Între ele şi poporul ne-consumator erau trei mese puse cap la cap, ca o baricadă, pline cu pahare mici, de tărie, zeci şi zeci de pahare goale aliniate ca nişte gărzi în jurul unor tăvi pline cu chiftele de peşte. O chelneriță făcea vânt cu o tavă de inox ca să alunge câteva muşte întârziate în acel octombrie neobişnuit de cald. Am întrebat-o ce se întâmplă.

— Se întâmplă că nu mai este băutură! Dar ce se întâmplă cu omenirea asta?

Era vocea lui nea Filimon. Luase răspunsul de pe buzele femeii. Mic şi sfrijit cum era, nici nu se vedea din spatele ei.

— Da, tovărăşelule, nu mai avem nimic. Uite-aşa, de trei zile stăm cu paharele goale, le uscăm la soare. Ia uite ce soare frumos stă peste țara noastră şi ce mândru se oglindeşte el în fundul acestor pahare!, s-a minunat Filimon, teatral, ridicând vocea şi uitându-se la soare prin pahar ca prin monoclu. S-a dus şefa la Vinalcool după marfă în prima zi, s-a întors cu mâna goală. Ieri, biata de ea, a luat la scotocit Suceava, Iaşul... N-a găsit nimic. Acum o aşteptăm, a zis că poate găseşte ceva pe la restaurante, cu împrumut, dar nu sunt speranțe. Cu greu a găsit o sticlă de vermut pentru mine. Vă dați seama? A ajuns Filimon să bea vermut!

Deja nu mai vorbea pentru mine. Părea revoltat. Se ridicase în vârful picioarelor şi vorbea cu capul dat pe spate ca să fie auzit mai bine. Ziceai că se îneacă şi se zbate să rămână cu gura deasupra apei. Pe măsură ce vorbea, se aprindea şi mai tare.

— Da, s-a terminat băutura. Ori se bea prea mult, ori se produce prea puțin. Sau poate merge la export, cine ştie? Asta e. Chiar nu mai avem. La terasele populare nu mai este marfă de trei zile. Noi venim la servici, facem pontajul şi atât. Ne uităm la pahare.

A luat un pahar gol de pe masă şi a mimat că-l bea dintr-o înghițitură. S-a strâmbat şi a scuturat din cap ca după o tărie adevărată. A mai luat

unul. L-a luat cu stânga, iar cu dreapta i-a făcut o cruce mică deasupra. A zis: „Primeşte-l, Doamne, şi pe ăsta!” şi l-a dat fulgerător peste cap. Pe al treilea l-a dus până aproape de gură şi, uitându-se speriat în jur, l-a pus la loc. Juca în continuare. A început să se certe singur:

— Tovarăşe Filimon, hei, tovarăşe Filimon, ați băut deja două pahare. Ați uitat de chifteluțe. Păi, se poate? Nici o masă fără peşte!

A luat o chiftea dintr-un morman şi a îndesat-o cu palma în gură.

— Nu e învățată cu mâncarea, a bălmăjit.

**9. O beţie generală, fără băutură**

După ce şi-a îndeplinit norma cu încă o chiftea, a mai luat un pahar, l-a ridicat deasupra capului şi a închinat în sănătatea tuturor.

— Hai noroc!, i-a răspuns unul din spatele meu. Când s-a întins din spate să ia paharul, şi-a strecurat mâna pe sub brațul meu, mi l-a săltat cu putere, aşa că m-am trezit şi eu cu mâna în aer, iar nea Filimon, cu un profesionalism desăvârşit, mi-a plasat prompt un păhărel gol între degete. L-am strâns din reflex, ca să nu cadă jos, şi atunci nea Filimon m-a apucat de încheietură şi mi-a împins paharul la gură: „Hai, bea, şi tu, că e pe gratis”. Iar eu, ce era să fac?, m-am prefăcut că beau, m-am şi lins pe buze după aşa bunătate de vodcă, sau ce-o fi fost, că nu mai băusem niciodată. I-am întins paharul ochelaristului, râzând, poate vă e poftă!, dar el s-a dat jumătate de pas înapoi şi altcineva, răsărit în acelaşi loc, mi-a luat paharul şi l-a golit încă o dată.

— Nimic avem, nimic bem!, a spus insul, destul de tare cât să fie auzit câțiva metri împrejur.

S-au mai strâns câțiva în fața meselor cu pahare şi chiftele. Să bea şi ei nimic. S-au întins după pahare, dar nea Filimon le-a dat peste mâini. Să stea cuminți la coadă. Că este nimic pentru toți. Să nu se lăcomească. Dar regula e regulă, nu se bea nimic fără chiftele. A mai lăsat de la el, a zis că nu la unul, nu la două, dar la trei pahare trebuie să ia omul şi o chiftea.

— Care bea, care vrea? Banu' jos, dă un leu pentru-o chiftea!

— Filimon, eşti nebun. Te-ai îmbătat. Ce-ai băut azi, Filimon?

— Un vermut mic. Şi în rest, nimic.

— Dă-ncoa un nimic dublu şi-o pârjoală.

— Şi mie un rând!

— Şi mie!

Pe terasă erau mulți bețivi care-şi aşteptau tremurând porția pe ziua aceea, dar şi unii care n-aveau ce face şi se opriseră la un un pahar de vorbă, că băutură… Peste ei s-a revărsat un val gălăgios, ieşit de la cinema

„Luceafărul”, de peste drum. Comenzile săreau de peste tot ca floricelele de porumb. Oamenii cereau, râzând, nimic şi chiftele. Nea Filimon nu râdea. Sobru ca valeții din bancurile cu aristocrați englezi, trecea printre mese cu tava cu pahare goale, urmat de o chelneriță cu chiftelele. Lăsa paharele cu aperitivele aferente şi încasa banii. Un morman de chiftele a dispărut cât ai zice peşte, dar imediat au apărut altele în loc, din baracă. Băutură nu mai era de trei zile, dar aprovizionarea cu chiftele se făcea neîntrerupt.

— Nimic la masa asta!

— Încă una la băiatu'!

— Şi aici una, ospătar!

— Şi aici!

La aproape toate mesele se ciocneau şi se dădeau peste cap, în joacă, pahare goale. O veselie subită, ațâțată de clinchetul paharelor, îi cuprinsese pe toți. Când nea Filimon reveni la cartierul general ca să-şi împrospăteze încărcătura de pahare şi chiftele, cineva îl întrebă dacă nu dă şi pe datorie.

— Nu se poate. Aici e gestiune, cetățene, nu-i joacă. Îți ajunge atât cât ai băut. Vezi să nu te-mbeți!

— Nu ne îmbătăm noi, nu te teme, că suntem învățați cu nimic, a strigat altcineva.

S-au auzit hohote de râs, apoi brusc, pentru o clipă, nimeni n-a mai scos un sunet.

În clipa aceea ochelaristul m-a apucat de braț şi m-a tras deoparte, până la gard. Nu înțelegeam ce are, ce i-a venit aşa, dintr-o dată.

— Calmați-vă, e doar o glumă.

— Da. Însă una care se cam îngroaşă.

Mi-a zis pe un ton milităresc să stau acolo. Nu-l mai recunoşteam. O dungă de furie îi tăia fruntea între sprâncene şi două guri de puşcă i se deschiseseră, negre, în spatele lentilelor. S-a dus la nea Filimon şi i-a spus ceva la ureche. Apoi au dispărut amândoi în baracă. A ieşit în uşă după câteva minute şi mi-a făcut semn cu mâna să mă duc şi eu acolo.

Înăuntru, printre stive de navete cu sticle goale, erau patru mese de fier, ca acelea de afară, însă acoperite cu fețe de masă. Pe trei mese şedeau, clădite până în pod, lădițe de plastic cu chiftele de peşte. Mirosea de peste tot a peşte. Mă simțeam ca Iona păşind în burta unei balene de tablă eşuate în centrul Botoşaniului. Ochelaristul mă aştepta la cea de a patra masă, de lângă bar. M-am aşezat în fața lui. Între noi era o sticlă de vermut aproape plină. Nea Filimon a turnat în pahare şi a ieşit fără să scoată o vorbă. Misteriosul meu urmăritor din acea zi a tras de alături o lădiță de chiftele, a pus-o pe masă. Am tresărit tăcut şi alb când insul mi-a şuierat cu bucurie:

— Avem carne! Alege şi tu care-s mai proaspete.

Venisem cu ochelaristul să beau o vodcă şi, poate, să mănânc doi-trei mici, dar iată că aveam în faţă ceva cu etichetă de vermut şi un metru cub de chiftele de peşte, nişte gogoloaie cu un gust vag de peşte prăjit. Nu mai mâncam chiftelele obligatorii de pe la cârciumi nici în zilele când, ca personajul lui Hamsun, din „Foamea”, ronțăiam o aşchie de lemn ca să-mi înghit saliva. Măcar atât. De obicei erau aşchii de creion.

Creioanele erau printre puținele lucruri care nu lipseau niciodată din geanta de umăr, nedezlipită de mine, un organ extern cu funcție vitală. În geanta de voiaj era toată averea mea de atunci: caietele cu încercări literare, câteva cărți şi nişte haine de căpătat. Doar măzgălelile mele contau. Să le fi pierdut, aş fi murit pe loc.

### 10. Chifteluţa cu puteri hipnotice

Scriam în fiecare zi câteva pagini. Numai cu creionul. Aşa îmi venea mai uşor când începeam lucrul pe textele la prima mână. Tăiam, adăugam, rescriam, înghesuiam în spațiile albe explicații, variante de rezervă; în momentele de sterilitate desenam figuri geometrice. După ce toceam creioanele scriind sau ronțăindu-le, luam altele, câte un mănunchi o dată, de la Dorel Andrieş. Se mira: „Dar ce faci cu ele? Le mănânci?”

Dorel avusese un frumos început de carieră ca instalator sanitar. Cunoştea jumătate de oraş, cu siguranță acea jumătate predispusă la avarii în bucătărie sau în baie, pentru că se saluta cu unul din doi oameni întâlniți pe stradă şi, după strângerea mâinii şi pupatul țigărilor una cu alta, din lipsă de chibrituri, urma invariabil o programare la reparat ceva. Câştiga mulțumitor şi constant, dar suflul poetic îi umfla pânzele îndepărtându-l de tărâmul bunăstării. În cele din urmă a acostat la Biblioteca Județeană pe un post mărunt, de legător şi om bun la toate. Lipea cărți într-o cămăruță de la subsol, ideală pentru lecturi prohibite, de la fondul secret, şi pentru beții discrete. Avea şi gestiune. Rafturile din odăița lui cu miros acru, de aracet, erau pline cu cărți ferfenițite, ziare şi reviste vechi, gheme de sfoară, cartoane, borcane cu clei, registre. Şi cutii întregi cu creioane. „Da, le mănânc”, îi răspundeam. Şi el, neştiind cât adevăr grăiam, râdea şi-mi dădea câte o mână de creioane chinezeşti cu elefănței şi ursuleți negri pe fond alb. Erau moi şi aveau nişte radiere delicioase.

Chiftele nu mai mâncam din vară, din ziua în care s-a răstit una la mine. O chiftea. Eram tot la „Pufoaica Ruptă”, cu Dorel, sărbătoream împreună, în avans, succesul cert de a doua zi, când îi venea rândul să citească în cenaclu. Pregătise un grupaj de poeme de dragoste extraordinare, scrise la beție şi cizelate apoi cu migală de bijutier în lumina clară a minții

neprihănite. Când am citit varianta finală mi-a fost ciudă că nu le scrisesem eu. Dorel furase nişte bani de acasă, anume pentru ziua cea mare, şi mi-a dat întâlnire la „Pufoaica”, unul dintre numeroasele noastre birouri de creație din oraş, pentru o ultimă lectură de lucru. Ca să nu stricăm capodoperele cu finisaje din altă gamă, şi de altă culoare, a trebuit mai întâi să intrăm în starea de imponderabilitate în care au fost create. Deci, ne-am irigat neuronii cu o gârlă de Rédévé şi-am început să pigulim la poeme, să facem frumosul şi mai frumos, să îl împingem spre sublim. Ajunsesem la „Nu sunt poet. Eu sunt zidar. / Pictez amiezile cu smoală/ Şi uneori montez un epitet/ În gresia din pardoseală” şi mă gândeam dacă să schimb ceva la această artă poetică a lui Dorel Andrieş, zidar şi instalator sanitar convertit la poiesis şi la legătoria de cărți, ori să o scot cu totul din grupajul pregătit pentru cenaclu, să rămână doar amoreme, cum le ziceam noi poemelor de dragoste, când am simțit că doi ochi mă fixează de aproape, fără să pot spune cu exactitate de unde anume.

— Dorel, tu te uiți aşa la mine?

— Nu mă uit la tine. Citesc. Ce-ți veni?

— Mi se pare că te uiți la mine… Nu pot să mă concentrez.

M-am uitat cu atenție în jur să descopăr sursa acelui disconfort păgubos nu doar pentru nervii mei excitați de poezie şi alcool, dar şi pentru literatura română, pentru că pe atunci eu credeam cu tărie, mai ales când Dorel dădea de băut, că prietenul meu va ajunge un poet important, aproape la fel de mare ca mine. Dorel stătea cu capul în hârțoagele lui, desenând încruntat căciulița la un „ă”, şi pupa des paharul cu rachiu în aşteptarea inspirației. Drojdierii de la mesele alăturate îşi vedeau de paharele şi de voroavele lor. Nu se uita nimeni la mine şi totuşi simțeam, de nicăieri, o privire ațintită asupra mea. Cum mă reapucam de citit, începeam să mă foiesc pe scaun, să fumez la foc automat, să mă scarpin în cap. Alunecam pe pielița cuvintelor, nu reuşeam nicicum să intru în text.

Şi deodată, am priceput: o chiftea se uita la mine, mă hipnotiza. Stătea în mijlocul mesei şi se uita fix la mine, nelăsându-mă să mă concentrez la poezie. Era o chiftea de peşte, asemenea tuturor celorlalte din RSR, numai că din ea se ițeau doi ochi rotunzi şi albi, fără pleoape. Marele hazard care guvernează dispunerea particulelor în structura pârjoalelor făcuse ca ochii de peşte din compoziția împricinatei să fie aşezați simetric, de o parte şi de alta, încât semăna cu o broască. Iar mie nu îmi place să se uite o broască la mine – şi încă fix în ochi, magnetic. Puteam s-o mănânc. Ar fi fost un bun început pentru o carieră de om politic, dar stomacul meu, altminteri o maşinărie formidabilă, capabilă să digere fără sforțare curele şi surcele, nu putea accepta o vietate. Parcă era vie, gata să-mi sară în față. Mă pironea cu

ochii ei inerți şi nu-mi dădea voie să mă exprim ca om şi ca artist, îşi bătea joc de mine. Ştiam că pârjoalele alea erau făcute dintr-o pastă de oase, resturi de carne, mațe, branhii, solzi, ochi, toate reziduurile de la prelucrarea peştelui, dar asta nu m-a împiedicat să le mănânc. Însă din ziua aceea n-am mai putut să mă ating de ele. Şi ochelaristul, de la care aşteptam înaripat de speranță măcar o pereche de mici cu muştar, mă adusese în templul chiftelelor şi mă îmbia să aleg. Cum să le fi ales? Pe ochi frumoşi? După orăcăit?

### 11. Vrei să fii ziarist?

Un securist adevărat nu avea decât cu mâna ori cu ochiul semn a face şi albia Sitnei ar fi fost deviată prin „Pufoaica Ruptă", chiar pe sub masa noastră; toți chelnerii din Botoşani, ar fi turnat vodcă rusească în amonte, iar eu cu securistul, mai la vale, am fi băut cu gamela din pârâu. Şi s-ar fi făcut un pod de cotlete de la abatorul din Răchiți până la noi. Dar al meu, doar colaborator, săracul, abia s-a învârtit de nişte vermut, smuls şi ăla de la gura lui Filimon, şi de o tonă de broaşte prăjite.

Pusese o lădiță pe masă şi mă îmbia să mănânc. Încheiasem povestea despre chifteaua cu ochi, motiv de trecere elegant pe lângă invitație; deodată, clidul din care el luase o lădiță s-a prăvălit peste noi. Am sărit de pe scaun şi, din salt, am dat cu umărul în alt clid. L-am prins în brațe, dar altă stivă a pornit spre podea. Cu cât încercam să opresc lăzile din cădere, cu atât dărâmam mai multe. M-am ghemuit pe scaun, cu capul pe masă, cu mâinile împreunate deasupra capului, ca să mă apăr de bombardament. Peste câteva clipe eu şi ochelaristul eram îngropați în chiftele până la genunchi. Ne uitam unul la altul încremeniți. Aşa ne-a găsit Filimon. Şi-a tăiat cărare până la noi printre chiftele, a extras sticla de vermut din mormanul de pârjoale şi a turnat în pahare liniştit, ca şi cum era specialitatea casei să prindă viață pârjoalele din stoc, zilnic la aceeaşi oră, şi să iasă la plimbare prin chioşc. Am dat pe gât două pahare, unul după altul, primul de foame, al doilea de sete, ca să nu se mai dărâme ceva pe-acolo şi să rămân fără vermut.

— Ne cerem scuze, dar astea… astea nu stăteau bine!…, a bolborosit securistul.

— Lăsați, lăsați, nu face nimic, că la chiftelele astea le place să steie mai mult pe jos. Alea din stiva de la uşă le-am adunat de pe sub mese, de-afară. Vine omul, bea, şi chifteaua o lasă, că nu de foame vine el la Filimon. Dar vedeți cum e omul nostru? Dacă n-o mănâncă, de ce n-o ia acasă? Măcar s-o dea la un cățel, la un purcel…

— La un copil s-o dea... — m-am auzit eu zicând.

— Nu, nu la copii, că nu-s aşa bune, de ce să nu recunoaştem? Este loc de mai bine. Să se preocupe tovarăşii de la cooperaţie, poate le transmiteţi pe calea ziarului... Şi să scrieţi şi pentru consumatori ca să nu mai arunce partea alimentară pe sub mese. Nu-i frumos. Şi să ziceţi acolo şi de aprovizionare că nu merge după program. Omul dacă n-are un pahar să bea când îi vine să bea, îi umblă mintea la prostii.

Lui Filimon nu-i mai tăcea gura, revărsa peste pârjoalele de pe jos un sos bogat de cârcoteli molcuţe, aluzii, linguşeli şi lamentaţii, însă eu nu-l mai auzeam. Mă întrebam când şi cum s-a transformat urmăritorul meu din colaborator al Securităţii în ziarist, ceea ce din punctul meu de vedere era şi mai rău. În momentul acela ştiam despre securişti că sunt nişte patrioţi care prind spioni veniţi să fure secrete militare şi economice. Aşa fusesem învăţat de mic şi până la liberarea din armată, metodic, aşa citisem în cărţi şi văzusem în filme.

Despre ziarişti aveam o părere proastă fiindcă scriau numai despre partid, fabrici şi ceapeuri ceva ce nu îi interesa nici pe cei din partid, din fabrici şi din ceapeuri, dar mai ales fiindcă scriau toţi la fel, parcă o singură mână despotică le conducea tuturor mânuţele ca la clasa întâi. Şi nu scriau cu cuvinte, ci cu structuri prefabricate, calupuri greu de înghiţit. Niciodată nu reuşeam să citesc un articol de la cap la coadă sau să reţin unul din acele titluri kilometrice care păreau că nu se mai schimbă de la un ziar la altul şi de la o zi la alta. Ca să mai şi rezum un articol era peste puterile mele. Începeam ziarele de la ultima pagină, ca toată lumea; sport, fapt-divers, ştiri din lume, apoi săream ca piatra pe apă, ricoşând din titlu în titlu, până la prima pagină. Ziarele te ţineau într-un galop sufocant peste macadamul inexpresiv. Abia în reviste mai puteai respira, dar şi acolo numai după ce depăşeai în salturi uriaşe primele pagini, tencuite din gros cu propagandă.

Nu cunoşteam niciun ziarist. Nici n-aş fi avut cum, fiindcă ei nu veneau să bea la „Pufoaica Ruptă”, trăiau, ca şi securiştii şi activiştii de partid, la un etaj superior, de unde mai aruncau câte o mână de talaş în ziar. Şi erau primiţi peste tot cu temenele şi cu plocoane. Şi că în general erau cam proşti şi cam aroganţi. Asta ştiam despre ziarişti.

— Sunteţi ziarist? — l-am întrebat pe urmăritorul meu dând deoparte chiftelele dintre noi cu latul palmei. Nu colaborator la...?

— Nu chiar ziarist... Sunt colaborator. Colaborez la „Clopotul” nostru, la „Urzica”, la „Magazin”, la „Pentru Patrie”... Dar unde nu colaborez! Chiar şi la „Rebus” am publicat câteva probleme enigmistice. Metagrame, anagrame, logogrife, rebusuri epentetice, din astea... Sunt şi caricaturist.

— Da? Am şi eu un prieten care scrie la toate revistele astea, e şi el rebusist şi caricaturist şi de toate. Florentin Florescu. Foaaarte talentat. Îl ştiţi?

— Cum nu? Dar cine nu-l ştie pe Florentin?

— Ei, or mai fi vreo doi care nu-l ştiu… Prin judeţele mai îndepărtate. Acum, că avem şi cunoştinţe comune, putem discuta? Pentru asta am venit aici, nu? Să îmi spuneţi de ce v-aţi ţinut toată ziua după mine.

S-a ridicat încet de pe scaun şi, apăsând cu palmele pe masă, printre chiftele, m-a întrebat pe un ton marţial:

— Uite ce e, tovarăşe: vrei să fii ziarist?

## 12. Nu vreau să fiu ziarist!

— Nu vreau să fiu ziarist, am răspuns repezit, luat pe nepregătite de întrebarea securistului, hodoronc-tronc. Nu-mi plac ziariştii. În general, sunt nişte rataţi. Eu vreau să devin scriitor, mai sus cu câteva staţii.

— Lăsaţi-ne un pic singuri, vă rog, i-a spus ochelaristul lui Filimon, care aduna chiftele de pe jos cu făraşul; apoi către mine, când ospătarul a ieşit: – Noi vrem să vă facem un bine, iar dumneavoastră respingeţi cu inconştienţă, daţi-mi voie, chiar cu multă prostie, mâna pe care noi v-o întindem.

— Care noi? Dumneavoastra sunteţi un comitet? Aţi spus că sunteţi colaborator benevol la Securitate. Foarte bine, organele noastre trebuie ajutate, e datoria noastră de cetăţeni ai RSR. Acum aflu că sunteţi si colaborator la ziare şi reviste, caricaturist, creator de enigmistică. E mult mister în jurul dumneavoastră.

— Vă lămuresc imediat, că de asta ne aflăm aici. Mai este un pahar de vermut, beţi-l dumnevoastră.

Din nou instinctul meu adormise. N-am avut deloc presimţirea loviturii următoare. Ochelaristul voia să devin turnător la Securitate. Mi-a spus-o oblu, din prima. Bine, el spunea altfel: colaborator. Şi subţia termenul înmuindu-l în fel de fel de borcănele cu diluanţi şi pomezi semantice să nu mai rămână nimic din sensul lui primar, tăios şi abject. El însuşi era un colaborator al Securităţii, dar colabora şi la ziare şi la reviste… Dar unde nu colabora? Era omul de bine, omul care punea punea mâna la orice, săritorul acela de zelul căruia nu se putea ascunde nimeni nici când voia să mănânce un rahat. Colaboratorul prin definiţie. Şi el, colaboratorul, fusese trimis de organe să ma ia de braţ, să-mi spună: tu şi să ne unim vocile într-un ciripit patriotic la urechea Securităţii. Fiindcă de patriotsim era vorba, mi-a spus. El îşi iubea ţara. Patria.

— Dar femeile nu vă plac?, l-am întrerupt eu râzând.

Râdeam pentru că mi se părea că el însuşi, ochelaristul, râdea de mine. Cine eram eu ca să fiu interesant pentru Securitate? Eram neica-nimeni, coate-goale, mațe-fripte. Cum singur mă portretizasem într-un moment de furie contra mea, eram un limbric atârnând din sfincterele oraşului: nici nu puteam să intru, nici să ies de tot. Nu cred că era interesată Securitatea să afle de la mine cum put picioarele celor ce dormeau în gară sau ce babe vin mai des la cimitir, – că aveam şi la „Eternitatea" un loc de dormit într-un cavou curat şi cu morți decenți şi paşnici, ideal pentru zilele cu arşiță. Cum altfel aş fi putut să fiu de folos Patriei? — cu dulcele ca mierea glonț al său…

— Când ne mai întâlnim, ca acum: la o bere, la un pahar de vorbă, poate găsim şi o friptură bună, să-mi spuneți cine mai vine, ce se mai discută pe la cenaclul „Poesis", de la Casa Tineretului. Poate în loc să se comenteze poezii, acolo se comentează… ştiți dumneavoastră… Se comentează, asta vreau să spun. Poate se citesc texte alunecoase, riscante, cu şopârle… De exemplu, că tot am vorbit de Florentin Florescu, el a adus săptămâna trecută la cenaclu nişte caricaturi şi nişte epigrame care, cu puțin efort din partea autorului, ar fi putut să sune altfel. Ceva în legătură cu un proverb românesc, vă amintiți? „Nici pâine fără muncă, nici muncă fără pâine". Ei, vă sună cunoscut?

Ştiam la ce se referă, doar eu îi făcusem lui Florentin referatul de prezentare. Referatul acela era un fel de introducere, un text ajutător; îi acomoda pe cenaclişti cu textele pe care autorul le prezenta în cenaclu, dădea nişte linii de percepție, propunea teme de discuție. Ştiam, dar nu am putut decât să dau din cap că nu. Ca să câştig timp să-mi construiesc un răspuns, să dibui o portiță de scăpare. Atunci am am simțit prima oară spaima pătrunzând ca un ac veninos în inimă. După ce mi-a dovedit că ştia ce se citeşte în cenaclul „Poesis" n-am mai avut nicio îndoială că insul era securist. Plin, sau doar turnător cu normă suplimentară, nu conta. A întins mâna stângă în față şi a început să recite ca şi cum ar fi avut ceva scris în palmă:

— „De stăm să judecăm de azi pe mâine, / Vom constata un lucru bunăoară: / Că nu există muncă fără pâine, / Există numai muncă voluntară". Aşaaa… Şi mai departe, cum însuşi autorul zice: „Putem să mergem mai departe încă/ Şi-om constata acelaşi lucru mâine: / Nu-i vorba azi de pâine fără muncă, / Ci pur şi simplu nu există pâine". Hă-hă-hăă!… Fain, nu? Florentin ăsta e dat dracului, zău. Vezi cum înțeapă? Foarte frumos. Numai că ar trebui aşa, ca prieten, să-i atrageți atenția că uneori exagerează, se lasă luat de valul poantei. Nu poți să spui că pur şi simplu nu

există pâine!

— Ba uite că a putut. Şi dacă vreți să ştiți, el a trimis epigramele astea la un concurs organizat de UTC şi chiar a câştigat concursul. Dovadă că tinerii artişti sunt încurajați să critice aspectele negative din societatea noastră. Eu nu am buletin de oraş, deci nu am nici cartelă de pâine. Când am bani mănânc biscuți cu lapte tras. Pentru mine nu există pâine.

— Pentru că nu munciți nicăieri şi ştiți cum e: nici pâine fără muncă… Dar dumneavoastră sunteți un element bun. Ați fost secretar de UTC în liceu. Noi am putea să vă ajutăm să vă înscrieți la „Ştefan Gheorghiu” şi să ajungeți ziarist, un domeniu unde vă puteți valorifica talentul. Dacă nu, ați putea să ajungeți la mină, în Valea Jiului, aşa cum se întâmplă cu multe persoane fără ocupație.

**13. Două optzeci de vodcă, vă rog!**

Securistul mă împinsese cu spatele la zid şi trăgea în mine din toate pozițiile. Nu mă mai apăram. Eram năucit de câte ştia un străin despre mine şi înspăimântat de felul cum se putea întoarce totul, deodată, împotriva mea. De unde ştia el toate acele lucruri? Şi de ce se obosise să le afle? Ba memorase şi versuri!

Ştiam toți că aveam un turnător printre noi, la cenaclu, unul clăpăug şi cu talent de recitator, vedeta spectacolelor omagiale. Ne amuzam gândindu-ne cam ce rapoarte dădea el la Securitate. Îi înnebunea pe ăia cu poezii, că altceva ce să le fi raportat? Nu ne feream de el pentru că nu aveam ce ascunde. Nu țipa nimeni mai tare decât era voie de la Miliție. Nu ne spusese nimeni ce şi cum să scriem – şi mai ales ce şi cum să nu scriem –, dar nici nu era nevoie, fiindcă trăiam în acea lume şi asimilam natural toate regulile ei. Eram nişte peştişori într-o baltă bâhlită, trăgeam prin branhii murdăria bălții, carnea pe noi era împuțită ca balta şi toți înotam prin mizerie fără să ne treacă vreo clipă prin cap să nu mai dăm din coadă, ci să ne generăm noi înşine picioare şi să ieşim pe uscat, să evoluăm.

Trebuia să câştig timp. Nu puteam decât să deviez discuția, să-l duc pe securist prin păpuşoi cât aveam eu să caut o ieşire. L-am văzut pe Filimon prin fereastra cu gratii a chioşcului. Îl împingea înapoi cu amândouă mâinile pe un burduhănos care voia să vadă cu ochii lui dacă ospătarii nu dosiseră băutură în chioşc.

— Chelnerii ăştia de la „Pufoaica Ruptă”, am zis, sunt nişte hoți. Fură la gramaj. Niciodată nu toarnă băutura în pahar sub ochii tăi. Cineva umple paharele aici, în chioşc, apoi le cară cu tava afară. Orice ai vrea să comanzi, păhăruțul e pregătit pe tavă, ospătărița doar îl extrage din formație şi ți-l dă.

Sunt pahare de o sută de grame. Dacă vrei doar o cinzeacă, gestionara varsă aproximativ jumătate în alt pahar şi îți dă restul. Nea Filimon ăsta, singurul bărbat din plutonul de execuție de la „Pufoaica ruptă”, are altă metodă: dă surplusul pe gât, dintr-o mişcare, îți mai lăsa în pahar fix o cinzeacă. Dar fix! Şi-a format în timp o precizie absolută. Poate-l angajează ca dozator de mare finețe la fabrica de spirtoase. Nu se înşeală nici când încep să-i tremure mâinile de la băutură. Pufoicarii râd: „Ia uite, iar a început nea Filimon să cearnă făină şi a uitat să ia sita!”. Râd aşa, cu simpatie, că nea Filimon e singurul care nu ciupeşte la măsură. El bea din ce fură colegele lui.

I-am povestit ochelaristului cum am venit într-o dimineață cu Ticuță Bojescu la „Pufoaica Ruptă” să ne dregem după o noapte de crâncene confruntări cu nişte damigene. Făcea Ticuță cinste, ca de obicei. Dar nu-i ajungeau banii de două vodci, a zis că ia şi el de cât are. Era devreme, chelnerițele nu apucaseră să alinieze în poligon regimentul de pahare, tocmai le umpleau. Turnau direct din sticlă, la ochi, ca barmanii din filmele cu cowboys. După ce a făcut recensământul prin buzunare, Ticuță a pus tot mărunțişul pe tejghea şi a cerut două a optzeci de vodcă. Femeia a rămas cu sticla în aer, a făcut ochii mari: „Poftim?” „Două optzeci de vodcă”, a repetat Ticuță calm, uitându-se fix în ochii ei. „Dar nici nu avem măsură pentru optzeci. Gradația o avem la cinzeci sau la o sută, eu nu ştiu să vând cu optzeaca”, a îngăimat ospătărița încurcată. „Cum nu ştii? Dacă îți ceream o sută, nu tot optzeci îmi puneai?”

Ochelaristul a râs, a zis că da, e adevărat că în comerț se mai ciupeşte, pe ici, pe colo, în special la produsele alimentare, dar vinovați sunt în primul rând cei care văd că sunt furați şi nu iau atitudine, nu se adresează organelor în drept. Ori să-l tragă de mânecă pe gestionarul necinstit.

— Cum să-l tragi de mânecă pe nea Filimon?, am sărit eu cu vorba. Păi apuci? Uite-aşa îi tremură mâinile. Şi ce să-i spui? Ia pune la loc, tovarăşe, ce-ai luat în gură! Nu zice nimeni nimic. Toți sunt mulțumiți că nu se fură totul şi că mai ajunge şi la gurile lor ceva, să nu le crape buzele. Şi dacă te duci cu plângerea la organ, şefii de unitate vin din urmă cu un portbagaj cu mâncare şi praf te fac, cu plângerea ta cu tot. Cât de curajos şi de insistent ai fi, e greu să te măsori cu un salam sau cu un pachet de cafea. E o luptă inegală. Am citit asta în „Urzica”, unde colaborați. Chiar aşa, sub ce nume?

— Am mai multe pseudonime. Dar de ce nu scrieți în condica de sugestii şi reclamații?

— Oho, scriu cu Florentin Florescu de fiecare dată când facem vodcalize aici. „Hai să înfierăm!”, îi zic. „Să combatem cu tărie”, răspunde el.

Când cerem băutura zicem să ne dea şi condica. Facem şi oleacă de garagaţă, că altfel nu o căpătăm. Ne aşezăm frumos la masă şi scriem, tot frumos, reclamaţii în versuri. Florentin face şi nişte caricaturi faine, dar nici aşa nu reuşim să atragem atenţia. Ultima oară l-a desenat pe nea Filimon cum bea din paharul clientului. Inspectorul venit în control nici n-a luat în seamă fondul sesizării, a scris un comentariu literar. „Atrag atenţia autorilor că versul al doilea al epigramei şchioapătă şi că rimele, verb cu verb şi substantiv cu substantiv, sunt lipsite de prospeţime”. Iar caricatura cică are un desen naiv şi nu prea seamănă cu tovarăşul Filimon, mult mai scund şi mai slab în realitate decât în caricatură. Condica e acolo, puteţi să verificaţi.

## 14. Pactul cu diavolul

Securistul s-a răsucit în scaun şi s-a uitat la condica atârnată deasupra barului.

— Nu e nevoie. Ştiu ce scrie. Sesizarea voastră în versuri a fost consemnată în data de 28 septembrie 1989. Apostila inspectorului e de acum o săptămână, din 17 octombrie. Are umor tovarăşul inspector, trebuie să recunoaşteţi.

— Da, tare haios tovarăşul inspector. Aţi văzut ce terminologie literară a scos din creionul de după ureche. O fi şi el vreun poet, că e plin Botoşaniul de poeţi, în majoritate contabili.

— Iar unii dintre ei scriu poezii care ar putea să arate altfel. Dumneavoastră nu aţi scris poezii nepotrivite. Ştiu, aşa, în joacă, nişte texte pornografice de care vă veţi dezice singur mai târziu, vă asigur. M-am gândit că dumneavoastră, cu simţul de observaţie pe care îl posedaţi, cu puterea de sinteză dovedită în referatele prezentate în cenaclu, aţi putea fi de ajutor – poate zic un cuvânt mare – literaturii noastre. Sunteţi primit în casele tuturor scriitorilor din Botoşani şi îi cunoaşteţi personal pe aproape toţi aspiranţii, pe toţi tinerii. Aveţi o plajă largă de contacte. Noi o să stăm de vorbă şi, o să vedeţi, veţi fi de acord cu mine că cel mai bine pentru creaţia lor este să nu se îndepărteze de realităţile societăţii noastre… Nu trebuie să ne spuneţi tot ce scriu şi ce comentează ei când vă întâlniţi. La fel de important este ca, prin discuţii, să îi determinaţi să nu cadă în păcatul aşa-ziselor şopârle. Dacă vrea cineva să critice în ţara noastră, e liber. Critica şi autocritica sunt încurajate de Partid…

Ţineam mâinile sub masă şi strângeam în pumni o chiftea de peşte, nervos, cât puteam de tare, de-i ieşeau ochii. Ochelaristul îmi spusese mai înainte că sunt un poet talentat, dar de fapt credea contrariul. Din ce îmi spunea el, cu limba lui de lemn încrustat cu motive naţionale, înţelegeam că

nu sunt un poet talentat, dar că aş putea fi totuşi util literaturii persuadându-i pe alții să nu strivească corola de minuni a lumii socialiste. Nu se gândise că, neavând talent literar, n-aş fi avut nicio autoritate. Cine s-ar fi uitat în gura mea? N-aş fi putut influența nici un poet de uzină, unul dintre acei versificatori de prin fabrici, umflați cu paiul, care confecționau poezii săltărețe pentru gazetele de perete ale întreprinderilor şi pentru „Clopotul”. Când citeai o poezie de-a lor, dacă reuşeai!, te lua durerea de dinți. Ce autoritate literară aveau imniferii Mihai N. Lău, zis Menelau, Dumitru Petraş, A. Darie, Mihai Marciuc, Mihai Munteanu sau Mircea Dobrovolschi?

Îmi ziceam în gând, storcind chifteaua pe sub masă: „Adică tu mă pui în rând cu ăştia? Pe cine faci tu netalentat, băi… băi… băi, colaboratorule! Dacă tu zici că n-am talent, atunci ia mai du-te-n mă-ta cu ochelarii tăi cu tot!” Dar de zis, pe gură, i-am zis altceva, că îmi zăngăneau genunchii de frică:

— Mă scuzați oleacă, mă duc să mă piş.

Voiam să mai trag de timp. M-am ridicat, dar ochelaristul m-a prins de mână şi mi-a spus că vine cu mine, că are şi el nevoie.

— Dar să nu ne ținem de mână. Nu suntem chiar aşa de buni prieteni.

Veceul de la „Pufoaica Ruptă” descuraja, paradoxal, consumul de alcool. Aveai senzația că intri în burta unui cadavru în putrefacție. Eu rezistam la putori. Măcar scăpam de chiftele. Ochelaristul nici n-a mai intrat, a zis că se mai ține. Eram iar cu el la un veceu, eu înăuntru şi el afară.

— Veți primi şi nişte bani de buzunar când ne întâlnim. Stăm de vorbă undeva, mâncăm ceva, bem ceva…

În perete era o gaură cam la înălțimea capului. Eu stăteam în beznă şi vedeam prin perete o bucată rotundă de cer, albastru, albastru, tăiat de nişte dâre de avion cu reacție, parcă un copil se jucase cu degetele înmuiate în pic pe o coală de hârtie mânjită cu cerneală. M-aş fi agățat de dârele acelea şi m-aş fi tras cu brațele în sus, ca pe frânghie, până în cer, să-mi ridic acolo boccelele cu iluzii, departe de urmăritorul meu, departe de lumea aceea mirosind a fecale în fermentație şi a chiftele de peşte. Dar Atotcolaboratorul se apropiase de zid şi îmi vorbea prin spărtură. Şi mi-a luat bucățica de albastru de care mă agățam. Mi-a luat şi firicelul de aer curat care venea de afară şi mă sufoca acolo, în mizerie. Cum stătea cu capul încadrat de marginile găurii, uşor întors într-o parte din cauza duhorii, semăna cu o efigie. Ar fi stat bine pe moneda oficială. Avea ceva diabolic turnătorul care îmi luase bucățica de cer.

— Unde sunteți?, că nu vă văd… A, chiar aici… Gândiți-vă că s-ar găsi

un loc pentru dumneavoastră într-un cămin de nefamilişti. Să nu mai stați prin gară.

— Nu cred că aş putea face față acestei răspunderi… Vă rog, nu mai insistați. Nu sunt potrivit pentru aşa ceva.

— Gândiți-vă că tovarăşii de la Miliție ar putea să nu mai fie atât de îngăduitori cu dumneavoastră când mai sunteți luat din gară şi dus la identificare. Ştiți că vagabondajul e pedepsit în țara noastră? Ați dat cu mătura prin arest, dar nu ştiți cum e acolo. Ce ar spune prietenii dumneavoastră? Gândiți-vă. Colaborăm?

Abia mai puteam să respir. Am tras adânc în piept miasmele veceului. Dar nu duhoarea mă paraliza cu totul, ci ruşinea şi neputința care se răspândeau ca o otravă în tot trupul. Am închis ochii şi am împins cu greu un singur cuvânt printre buzele inerte:

— Da.

## 15. Să nu te legi de poeți!

Crezusem că nu am nimic de pierdut până când l-am auzit pe securist vorbind de arest, de condamnare pentru vagabondaj. Eu îi ziceam boemă, dar sectoristul din gară îmi spusese nu de mult, dându-mi în cap, la fiecare cuvânt, când cu cu Nichita Stănescu, când cu Codul Penal: „Bă, poetule, boemă e în cap la tine. Aici e vagabondaj, ai înțeles? Şi vagabonții noi îi culegem şi-i punem la muncă, care vrea. Şi care nu vrea, tot la muncă îl punem, dar legat, poetule!”.

În diferența asta de interpretare stătea toată existența mea frământată. Eu şi lumea în care trăiam nu vorbeam aceeaşi limbă şi de aici veneau toate nenorocirile mele. Iar din cea mai mare nici nu gustasem, numai îi simțisem mirosul şi a fost de ajuns să se rupă în mine schelăria subțire a moralei şi totul să se prăbuşească. În fond, îmi spuneam, aşa fusesem crescut la casa de copii. De mic fuseserăm învățați că e obligația fiecăruia să-i spună educatoarei despre toate năzbâtiile celorlalți. De cele mai multe ori, şotii inofensive inventate de noi ca să nu ne facem de râs că n-avem nimic de pârât. Lipsa de vigilență şi tăinuirea erau păcate iremisibile. Ieşeam pe rând în fața clasei şi spuneam tot. Uneori, când din corul turnătoriilor se desprindea o abatere cu adevărat gravă, cum erau fumatul, rugăciunea sau fuga de la ore, vinovatul era împins în mijlocul clasei şi noi, ceilalți, cocoțați pe bănci, îl băteam cu riglele şi cu penarele. În cap, să-i iasă prostiile.

Stăteam în veceu, încremenit după da-ul smuls de securist, – aş putea spune: sub tortură –, şi îmi spuneam că nu e decât o stratagemă, o

înțeleaptă înfrățire cu dracul până voi trece puntea. Bineînțeles că nu voi spune niciodată nimic acuzator despre prietenii mei. Doar mărunțişuri: au trecut strada pe roşu, au întârziat acasă, dar motivat: i-am ținut eu să-i trag de limbă, au aruncat chiştoace pe stradă, au fluierat în cinema la pupături pătimaşe. Altceva mai periculos de atât chiar nu ştiam despre vreun prieten. Iar duşmani, să-i înfund cu şoaptă bine plasată, nu aveam. Nu era loc de ură în mine atunci.

— Ştiu că nu v-a picat tocmai bine… V-ați schimbat la față, nu arătați grozav. Îmi pare foarte rău, nici nu ştiți ce rău îmi pare, a început securistul să se smiorcăie când am ieşit din veceu la lumină şi la aer curat. I-aş spune carceră, dar, cum vorbeam noi prin gaura din perete, parcă eram la confesor. Se oprise între mese şi îmi vorbea ținându-mi mâna dreaptă în palmele lui. M-am smucit, dar tot nu mi-a dat drumul. Mă ținea strâns şi îşi tot cerea iertare pentru ce-mi făcuse, aproape că-i dădeau lacrimile.

— Vă rog să mă credeți că-mi pare rău de situația asta. Ştiu că sunteți foarte supărat pe mine, poate ați vrea chiar să îmi dați un pumn. Şi ați avea toate motivele să mă loviți, ştiu. Dacă vreți să-mi dați una, dați-mi! Dați!

El mă trăgea de mână să-l lovesc în figură, eu mă împotriveam. Semănam cu doi bețivi caraghioşi prinşi într-una din acele bătăi cu mişcări moi, cleioase, când amândoi mai mult se sprijină unul de altul decât se lovesc. Tocmai de aceea atrăgeam atenția: de unde doi inşi beți criță printre atâția însetați care aşteptau de trei zile să se aducă băutură la „Pufoaica Ruptă”? L-am somat printre dinți, tăios, să înceteze, că ne facem de râsul pufoicarilor, dar el o ținea uns pe-o strună că îi pare rău şi că să mă gândesc şi la suferința lui, că nu e uşor nici pentru dânsul să intre în sufletul omului ca într-un ceas din turn, auzi la el, şi să-i învârtă rotițele de-andăratelea, ici să dea cu ciocanul, colo să pună o pană în mecanism, până dă ora dorită. Nu mai avea mult şi mă făcea să îmi fie milă de el, să-l iau în brațe şi să-l ogoiesc.

— Se uită lumea la noi. Să plecăm la altă cârciumă, i-am spus.

Mă gândeam să mergem în altă parte, să mănânc totuşi ceva pe banii lui, că eram amețit de foame, şi, poate, să aflu măcar de unde ştia atâtea despre mine. Să ştiu de cine să mă feresc. L-am tras după mine până pe trotuar. Se mai liniştise, nu mai voia să-l țin în brațe şi să-i plâng de milă. I-am propus să mergem la „Miorița” să mai vorbim, am fi găsit şi mâncare, şi băutură.

— Nu la „Miorița”. Acolo sunt microfoane şi în dopurile de la sticle. Mai bine încercăm la „Flora”. Sunt şi la „Flora” microfoane, nu-i vorbă. Dar de când a fost ocupată de țigănimea din centru, nu cred că le mai ascultă cineva. Şi dacă ascultă, ne acoperă gălăgia puradeilor. Cu legitimația mea de

colaborator la „Clopotul” putem să mâncăm şi să bem gratis într-un separeu.

Nu înțelegeam de ce un colaborator al Securității se fereşte de microfoanele Securității. Speram să aflu. Am pornit spre „Flora”, rai care era, geacardea, al hoților de buzunare, al cerşetorilor, al sâmburăreselor. Era la o scuipătură de sământă, aveam doar de traversat stația de autobuze din fața cinematografului „Luceafărul”. Dar nici n-am făcut zece paşi, că securistul s-a întors brusc şi m-a împins după ghereta vânzătoarei de bilete. Se albise la față şi pomeții îi săltau spasmodic, parcă încasa upercuturi în figură de la un boxer invizibil, mic şi-al dracului. În clipa următoare în fața noastră a apărut ca din pământ, gâfâind, prietenul meu Dorel.

— Nu ți-am spus să nu te legi de poeți?, s-a răstit el la securist. Şi jap!, jap!, două dosuri de palmă peste față.

### 16. Poliția o pune de mămăligă

Milică intră glonț, mai să dărâme uşa.

— Vine bosu’!

A stat mai bine de-o oră în drum. Dar nu ca să dea alarma când vine comandantul. Milică e un împiedicat, un neîndemânatic. Îl ştiu, doar e cumătrul şi vecinul meu. E omul care transpiră şi când aşază două bețe de chibrit în cruce. Şi tot X îi iese. Mă pot aştepta, după ce mi-a scăpat încărcătorul în cap, să dărâme postul de poliție. Costică l-a trimis la pândă numai ca să scape de el. Doi la mână, mi se pare şi mie corect să nu ne frecăm burțile prin birou, eu şi Milică, tocmai fiindcă suntem cumetri. El polițist, eu arestat. Sau reținut. Sau ce naiba oi fi. Ne lămurim noi la Iaşi! Hai, c-a venit şi şeful, acuşi plecăm la Iaşi, dau o declarație şi mă întorc. Ce zi! Vineri, ziua mea cu ghinion.

Costică îi face semn lui Milică să tacă. Aproape o oră, cât i-am povestit pățania mea cu securistul, a ascultat ca un copil, nu m-a întrerupt decât de două-trei ori, când nu-i era clar ceva. Acum aproape că sare la mine, peste birou:

— Şi cum mama mă-sii, bre, Dorel ăla al tău chiar l-a pocnit pe securist? Pe bune?

— Da. Jap, jap!

— Incredibil!

— I-au sărit ochelarii tovarăşului Acolaboratoresei.

— Şi zici că din cauza securistului am primit noi acum ordin să te reținem? Ce legătură are?

— Stai că-ți spun. Să vezi cum se leagă lucrurile, cum m-a îmbârligat

securistul până la urmă. Bag mâna-n foc că de la tărăşenia asta mi se trage. N-are de la ce altceva. Că alte belele n-am mai avut la Botoşani, n-am tinichele de coadă. E bombă cu efect întârziat, a pocnit acum, după doi ani şi ceva...

Bubuie uşa. Intră valvârtej un poliţist negricios, mustăcios, burtos, crăvătos, pistolos. Mi se înfige în faţă, îmi întinde mâna.

— Deci tu eşti ziaristul!... Cum ţi se pare la noi? Îţi place? Deci...

Deci eu sunt. Când intră cineva într-un post de poliţie dintr-o comună colbăită de la marginea ţării şi vede un băiat stând pe scaun, cu diplomatul între picioare, deci ştie că nu poate fi decât un ziarist. Şi eu îmi dau seama din prima că el e şeful de post, nu o bute de vin, deci a băut. S-o fi încumetrit şi el cu cineva. Nu e mustăciosul cu care m-am întâlnit astă-vară.

— Îmi place, e minunat aici, la dumneavoastră, spun zâmbind câş.

— Băieţii s-au purtat frumos cu tine, nu? Păi, da! Deci te cunoaştem... Eşti ziarist, na, om serios, cumătru cu Milică, deci ne purtăm şi noi mai aşa... Eu am băut oleacă, deci tot băieţii o să te ducă la Iaşi. Noi ne facem datoria. Costi, Mili, ia să opriţi voi o maşină, că cu a mea mă duc eu la noapte la pândă în locul vostru. Deci dorm oleacă şi pe urmă, la pândă, băiatu', punem laba pe hoţ.

Am nimerit într-o familie armonioasă. Micuţii Costi şi Mili l-au aşteptat cuminţi pe tati ca să mă ducă la Iaşi pe mine, fiul adoptiv, iar tati vine după trei ore, abţiguit, şi spune că l-au aşteptat degeaba, că s-a răzgândit, deci s-a schimbat planul, iar ei nu se supără. Intră şi mami. O femeie dând buzna pe la zece seara în biroul şefului de post ca la ea acasă, în capot, şi care vorbeşte cu şeful ca şi cum ar fi nevasta lui, nu poate fi decât nevasta lui. Deci, mami. Pe loc m-am prins. De ce nu m-oi fi făcut poliţist?

— Vai, tu, dar cât ai putut să întârzii, am zis că te-au legat ăia la canton. Hai să mănânci, că acum am răsturnat mămăliguţa! Costi, Mili, hai să luaţi şi voi o înghiţitură, cred că sunteţi lihniţi de foame.

Ce se mai alintă între ei! Şi Costi şi Milică sunt deja diminutive, dar nu e destul pentru o familie unită care împarte aceeaşi mămăligă, acum diminutivează şi diminutivele. Reduc numele la esenţă. Costi pare acum că vine de la Costuleni, el e poliţistul-emblemă, cel mai respectat din comună. Dar Mili? Vine de la miliţian. Ba nu, că acum are şapcă nouă, de poliţist. Mili-Poliţistul. A mia parte dintr-un poliţist.

— Vaaai, dumneavoastră sunteţi ziaristul!, exclamă femeia. Eu sunt Mela. Ştiţi, sunt colegă la şcoală cu soţia dumneavoastră, predau limba rusă.

— Haraşo. Mela, de la Melania, nu?

Sigur că da. Doamne, cât sunt de inteligent! Doar n-o fi chemând-o Melana, Melanina, Melasa. Dar ea mă contrazice râzând, ha-ha-ha, cică de la Mihaela vine. Mihaela-Miaiela-Mela. Nu ştiu ce se se întâmplă cu mine, de ce sunt aici, stau ca pe cuie şi ăştia se alintă ca la grupa mică. De ce nu opreşte un polițistuț din ăştia o maşinuță să mergem dracului mai repejor la Ieşuleț, ca să terminăm odată pieseta asta prostuță cu actoraşi penibiluți?

— Am făcut o fasolică senzațională, o nebunie! Haideți să mâncați toți. Cu mămăliguță caldă… Hai să mănânce şi domnul ziarist, măcar să guste.

Mela insistă mieros, îl trage de mânecă pe bărbat-su. Polițistul se uită împrăştiat, nu ştie ce să facă. Dar Mela pare să fie şefa şefului de post. Îi scrie cu privirea un ordin pe scoarța cerebrală şi el execută întocmai şi la timp.

— Regulamentul zice… Dar, hai, suntem oameni, nu? Mela, draga mea, deci ca să împăcăm şi capra şi varza, adu aici mâncare pentru dânsul şi pentru Milică… Să mănânce ei doi aici. Sunt cumetri, poate mai au ceva de vorbit… Deci sper că nu ne refuzi, nu? Hai, că cine ştie pe unde ajungi şi când mai mănânci. De-acum, cu o juma' de oră mai mult sau mai puțin, deci tot un drac îi.

Dau din cap că da. Instinctul îmi spune că nu e bine să refuzi fasolea unui polițist care a primit ordin să te salte de acasă şi să te ducă dracu' ştie unde şi pentru ce. Ba, mai rău, să o refuzi pe nevasta polițistului. Nici n-am văzut-o când s-a dus şi s-a întors din casă, de la etaj. Îmi pune în față, pe birou, o farfurie cu fasole şi o felie groasă de mămăligă, tăiată cu ața.

### 17. Ultima fasole civilă

Cum mi te-a pus Dumnezeu în față, fasolică, ecumenică plantă, alături de o mămăligă aurie, fără boțuri, ca să pot vorbi netulburat cu cumătrul Milică, polițistul, cum nu am mai făcut-o niciodată. De un mare poet te învredniceşti, tu, luată la mişto plantă de rând, să-ți laude virtuțile nebănuite. Căci neasemuită clipă este aceea când, mâncând fasole cu pistolul la tâmplă, din întristarea ta ieşi afară şi haina amăgitoare a nepăsării o îmbraci.

Mănânc şi râd. Să nu se vadă ce vârtej de venin e în mine. Mi-a venit ideea, la prima înghițitură din fasolea doamnei Mela, că trebuie să nu las nicio clipă să răzbată din mine spaima, deruta, umilința. Să nu se vadă. Să nu le dau polițiştilor satisfacția asta. Fiindcă ştiu că ei se hrănesc cu frica mea şi se îndulcesc mângâindu-mă cu mărinimie pe creştet, umblând cu mine de mânuță pe lângă regulament, pe bordură. Ştiu. Am închis ochii şi i-am văzut cum înfulecă ezitările mele, cum îmi halesc din aer cu limba, ca

broaştele, cuvintele tremurate, oftaturile, gesturile nesigure. Familia cu epoleți a urcat să fasolizeze la etaj, eu am rămas aici, păzit de Milică. Să aflu de la el adevărul. Lăudată fii, mirabilă sămânță, care alt gând nu porți decât acela de a deveni iahnie. Şi care bucurie îi aduci umilului pământean apropiindu-i, în clipe de restrişte, cumătrul. Că unde cumătru nu e, nimic nu e.

— Cumetre, eu vreau ca să îți spun adevărul, mi-a şoptit Milică de cum am rămas doar noi în biroul comandantului.

Eu am început să mănânc, el nici nu s-a atins de farfurie, a împins-o într-o parte ca să aibă loc să-şi aşeze coatele, să suporte mai bine greutatea adevărului pe care urma să mi-l dezvăluie.

— Cumetre, ăştia mi-au spus să nu îți spun, dar eu îți spun, că eşti cumătrul meu. Ei au vrut să te ducă aşa, cu vorba, să nu te sperii şi să faci vreo prostie, cine ştie ce... Şi să nu se pună rău cu domnul secretar, socrul tău. Noi aici, el peste drum, la primărie, fiecare cu atribuțiunile lui, cu sarcinile lui de servici, dar toată ziua ne intersectăm, avem treabă. Adică să fim oameni. Eu îți spun, că aşa e frumos, ca-ntre cumetri. Ca să ştii. S-or supăra ăştia că ți-am spus, treaba lor, să se supere. Eu îți spun. Cumetre, adevărul este că ai fost dat în urmărire generală pe țară. Ai fost condamnat la închisoare de judecătoria din Botoşani. Nu ştiu pentru ce faptă. Nici câtă închisoare ți-a dat. Nota telefonică nu precizează asta, zice doar sentința numărul din data. Tu trebuie să ştii ce ai făcut. Deci trebuie să te predăm pentru ca să execuți.

Mi-am înfundat capul în farfurie şi am continuat să mănânc, nici n-am clipit, ca şi cum cumătrul mi-ar fi spus că afară s-a întunecat şi de aia e aprins becul în cameră. Şocul a fost parcă neutralizat de mirarea că mototolul de Milică se pune contra colegilor şi superiorilor. A tăcut mutalăul cât a tăcut, dar şi când s-a ridicat şi-a spus o vorbă... Şi acum, în loc să cad fulgerat de izbitura adevărului, îl întreb ca şi cum nu am auzit ce a spus:

— Milică, tu crezi că Blaga este un mare poet?

Am împroşcat cu cerneală ca sepia. Milică roşeşte, lasă capul în jos, priveşte în fasole. La cursul ăla fulgerător de milițieni n-avea când să-l învețe şi cum să-l aresteze pe ceapistul prins cu un păpuşoi sub cămeşă şi despre Blaga. E ruşinos ca o fetişcană la spovedanie. Nu cred că în afară de mine a mai arestat pe cineva. Ăştia mai vechi şi mai căpoşi de la post nu-l pun decât să ducă citațiile prin comună, să dea amenzi pentru gunoiul aruncat aiurea şi să-i cheme pe oameni să-şi schimbe buletinele când le vine rândul. Şi uite ce curaj ascundea el sub blănița lui de mieluț.

— Na, eu ți-am spus, murmură Milică al meu cu ochii în fasole. Ca să ştii. E mai bine să ştii decât să te minciunească ăştia c-o fi, c-o păți... Aşa

ne-am înţeles la amiază, când am primit nota de la Iaşi, dar înţelegerea asta nu-i bună. Eu nu pot să spun minciuni nici acasă, când ajung, că de ce te-am luat la post. Nu e corect să ştie nevasta şefului de post, să ştie primarul şi tu să nu ştii. Se află. Vezi că ai voie să dai şi telefon acasă, să anunţi. Îi spui lu' şefu': şefu' vreau să dau un telefon acasă.

Îmi privesc mâinile pe sub masă. Nu sunt mâinile mele, deşi cu ele îi împleteam fetiţei cozi la spate acum trei ore şi ceva, când au apărut Milică şi Costică şi m-au invitat la post. Nici genunchii pe care stătea fetiţa nu-s ai mei. Pulpele care mă dor de la săpat în vie cu hârleţul, toată ziua, nici ele nu sunt ale mele. Nimic nu e al meu din tot ce văd la mine cu ochii, care nu-s ai mei, fiindcă acum eu nu mai sunt cel care se juca pe uliţă cu fetiţa după o zi de muncă acasă, acum eu sunt un puşcăriaş, mă păzeşte un poliţist în postul comunal şi alţii sunt gata să mă ducă la închisoare, dar îmi mai acordă acest generos răgaz pentru o ultimă fasole civilă şi o discuţie intimă cu naşul fetiţei mele. Ce mai e al meu acum nu se vede, e zăvorât pe dinăuntru; credeam că nimic nu poate atinge miezul ăsta, dar în clipa asta îl simt firav, gata să fie făcut pulbere de loviturile zilei de azi, şi mă închircesc în jurul lui ca un arici, şi-l apăr încordat cu toată luciditatea de care mai sunt în stare şi cu armura mea falsă, de nepăsare.

— Păi, hai să mergem la închisoare, zic. Ce să mai pierdem timp cu telefonul?

### 18. Monstrul cu două capete

Îmi iau diplomatul de sub birou şi mă ridic, spun că sunt gata de plecare, chiar nerăbdător să ajung la puşcărie. Milică o ia de bună. Se duce să-i cheme pe ceilalţi. Iar a încălcat consemnul, m-a lăsat singur.

Nu e nevoie de pază, nu fug nicăieri. A trebuit doar să aud că sunt arestat şi, dintr-o dată, s-a rupt ceva în mine, dar parcă mi s-au rupt şi picioarele. Ceva mă ţine locului. Şi stau. Dar nu pentru că ştiu că e inutil să fug. Brusc mă îmbată umilinţa prizonieratului. E o beţie, nu curiozitate. Îmi vine să le strig poliţiştilor: „Vedeţi? Sunt un arestat exemplar. Răsplătiţi-mă cu laudele voastre, daţi-mă de exemplu, luaţi-mă în braţe, arătaţi-mi cât îmi sunteţi de recunoscători pentru cuminţenia mea, pentru smerenia cu care mă las pus în lanţuri. Vă las să-mi faceţi asta. Ca să mă iubiţi şi să plângeţi când mă legaţi, pentru că voi ştiţi că nu sunt vinovat de nimic şi totuşi vedeţi cu câtă seninătate intru în maşina de tocat, dacă aşa trebuie...” Aşa trebuie. Pentru că aşa s-a hotărât. Şi când afli că aşa s-a hotărât te decuplezi de conştiinţa ta, ca albina, şi intri pe pilot automat. Stupul conduce. Numai că la albine dungile nu-s verticale.

Paşi pe coridor. Vin ăştia de la masă – bună fasolea! — şi imediat plecăm. Poate e mai uşoară puşcăria decât aşteptarea puşcăriei. Dar sigur e o greşeală, de la Iaşi mă trimit acasă. Eu să fiu condamnat? Dar pentru care fapte?

— Domnu' comandant, vaca mea era la buhai, domnule. Nu mi-a furat-o nimeni.

Moşul ăsta a intrat hotarât şi cu mesajul pe țeavă. Vede că nu-s eu omul lui, se apropie de mine încetişor, privindu-mă pieziş şi vorbindu-mi din mers.

— Aoleu, am crezut că eşti comandantul. Semănați oleacă... dintr-o parte şi cu valijoara asta în mână... Ştiți, la amiază am făcut o plângere la dânsul că mi-a furat unul vaca de pe marginea drumului. Ieri am priponit-o acolo să pască. Seara, ce să vezi? Am găsit numai priponul şi lanțul rupt. L-am pus la bănuiți pe unul de-al lui Căpete, care nu se poate să nu i se lipească lui ceva de mână. Ăla şi când se descalță noaptea de ciorapi îi asunde în sân, că zice că i-a furat, nu că s-a descălțat. Dar de data asta n-a pus el mâna, nu vreau să-mi fac păcat cu dânsul. Vaca mea a rupt şi a fugit la buhai, domnule. S-a montat şi a venit singurică acasă de vreo jumate de oră. Ştii ce cuminte e acum? Stă frumos la iesle şi roade strujeni.

Îi spun că îmi pare bine atât pentru el, cât şi pentru vaca lui. Şi că şeful e la masă, trebuie să apară. Şi chiar îi aud vocea. Strigă la cineva pe-afară.

— Dumneata eşti ziaristul de la noi din comună, nu? Care-l duce la închisoare...

Simt că parchetul se înmoaie sub mine şi mă scufund ca într-un aluat. Mă aşez la loc pe scaun. Nu mai apuc să-l întreb pe nea Caisă ăsta de unde ştie că eu sunt ziaristul... care-l duce la închisoare... Intră şeful de post, Costică, Milică şi încă un subofițer, unul slab şi lânos, doar vârfurile degetelor i se văd din blană. Nu l-am mai văzut până acum. Ăsta nu e ciobanul din banc, făcut milițian peste noapte, ăsta e berbecul.

— Acuma-şa plecăm, zice şeful, frecându-şi mâinile bucuros, de parcă m-ar scoate dintr-un necaz.

De fapt, m-a băgat şi mai adânc. A spus la tot satul sau a lăsat să afle tot satul. Cred că şi vaca lui nenea ăsta ştie, i-o fi spus şi boului la care a fost, iar boul a spus şi el mai departe la toate vacile sau a lăsat să se afle... Dimineață vor şti şi curcile şi vor cârâi, învârtindu-se în lemne: „Fa, ai auzit? Domnu' secretar are ginere puşcăriaş! Fata lui a luat un infractor! Ia uite cine îi învață pe copiii de la noi din sat!" S-a dus dracului tot. Statul îți mai lasă un căpețel de speranță şi tot depeni, depeni, te duci la instanța următoare, ajungi până la Curtea Supremă şi, dacă tot nu scapi de

închisoare, se mai poate să n-o faci pe toată, ieşi mai devreme, după un timp ţi se şterg petele… Dar când te condamnă satul nu mai ai nicio cale de atac. Pentru ai mei satul va fi o închisoare mai grea decât a mea. Eu voi ieşi într-o zi, ei rămân pe viaţă.

— Vă mulţumesc pentru masă şi pentru tot, îi spun şefului de post.

— Să-ţi fie de bine. Mai stai oleacă aici. Opresc băieţii o maşină şi plecăm chiar amu.

Sunt antrenat de mic să gândesc una, dar să spun alta. Sunt omul cu două capete. Lume, lume, intraţi să-l vedeţi! Monstrul sosit la noi după un lung turneu prin Republica Socialistă România! Cu un cap gândeşte, cu alt cap vorbeşte. Aşa, veniţi, zgâiţi-vă la mine. Nu veţi vedea că plâng cu patru ochi.

Milică şi cârlanul dau să iasă afară, după maşină, dar din uşă îi împinge înapoi un zdrahon fălcos, tuns scurt. Se năpusteşte în cameră şi începe să urle:

— Ce e aici, bă, restaurant? Unde trebuia să fie arestatul la ora asta?

Poliţiştii de la post înlemnesc. Şi eu. Civilul ăsta care ţipă la ei ca la argaţi e peste dânşii, e vreun şef de la judeţ. Moşul cu vaca se strecoară afară pe uşa rămasă deschisă. Şeful de post încearcă să spună ceva, dar nu-i iese niciun cuvânt, buzele îi fug în toate părţile ca jeleul, nu reuşeşte să le adune una peste alta Costică pune farfuriile una în alta şi le împinge mai încolo pe birou. Părosul îşi numără pantofii de la stânga la dreapta şi de la dreapta la stânga. Milică tuşeşte în pumn. O dată, de două ori.

— Să trăiţi, dom' maior!, îl aud vorbind tremurat. Arestatul a declarat că nu a mâncat nimic toată ziua şi i-am acordat acest drept la hrană, care îl are. Căci este bolnav cu ficatul şi trebuie să mănânce la ore. Arestatul a cerut dreptulcare îl are, să deie telefon, am făcut comanda şi acum aşteptăm, văd că cam întârzie. Ridică receptorul şi strigă furios la centralistă: – Adeluţa, cât durează, fa, să-mi dai legătura la domnu' secretar acasă?

### 19. Arestatul care trece prin zid

— Dacă vă grăbiţi, eu pot să renunţ la acest drept. Care îl am. Dacă trebuie să ajungem mai repede! — adaug imediat, fiindcă prima dată a sunat cam ironic, un fel de „poate vă grăbiţi şi eu vă reţin cu drepturile mele", iar poliţistul în civil s-a întors spre mine rapid ca un scorpion călcat pe coadă şi mă priveşte sever şi superior, mă despică în lung cu privirea, gata să mă lipească la loc cu o pereche de palme. Are exact aceeaşi privire ca miliţianul din gara Botoşani. Mă aştept să-mi tuflească şi ăsta un „Băi, poetule!"

insultător.

— Băi, ăsta... Băi, ziaristule! — mă repede civilul. Ziaristu' lu' peşte! Te-a întrebat cineva ceva? Nu deschizi gura decât dacă eşti întrebat, ai înțeles? Marş mai încolo!

Nu vrea să stau aproape de el. Eu sunt un puşcăriaş. O flegmă. Şi el se fereşte, nu vrea să mă ia pe talpă din nebăgare de seamă. Nu am unde să mă dau mai încolo. Sunt deja cu spatele la perete. Acum vreau să trec prin zid ca Bourvil. Mă împing puțin cu spatele, aşa, şi gata, mă topesc, ajung dincolo, în straturile cu marole şi ceapă. Vin doi paşi până în dreptul polițistului şi-i ard una peste ceafa lui slăninoasă, prin zid...

Dar nu, nu trebuie să fug iar de realitate tocmai acum. Nu acum. Trebuie să fiu cu mintea trează şi cu ochii cât cepele. Cum nu-mi convine ceva din ce se întâmplă cu mine şi în preajmă, țuşti! în literatură, în film, în ficțiune. Este aici, în mintea mea, o clăpiță care sare automat când tensiunea creşte brusc. Ca siguranța de la contorul electric. Face țac! şi gata, m-a decuplat de ici şi mă leagă dincolo, cu un fir subțire. Aşa adormeam la cămin. După ce am plâns pe paginile lui Giovagnoli, unde Spartacus murea străpuns de săgeți, multă vreme am adormit făcând ordine în Antichitate, rescriind istoria lumii cu o mitralieră împrumutată din „Porțile albastre ale oraşului". Și când luam bătaie de la Zgripțuroaica sau de la moş Băşinuță fugeam repede la Jijia, iar de acolo, plutind pe un buştean, ajungeam cât ai zice peşte pe Mississippi şi mă ascundeam cu Tom Sawyer pe o insuliță sălbatică. Mă făceam Tarzan, Lancelot, d'Artagnan şi le-o plăteam cu vârf şi îndesat la toți nenorociții ăia care mă băteau şi adormeam împăcat, chiar dacă ei nu ştiau cum le-am întors-o. Mai târziu am urcat pe goeleta „Speranța", am încărcat în cală toată păturile din dormitor şi le-am dus alcalufilor din Țara Focului să se învelească cu ele. Da, eram chiar Anton Lupan şi semănam perfect cu Ion Besoiu. Dar pe unde n-am umblat şi ce n-am făcut! N-a rămas carte să nu fi fost în ea şi să nu mă fi întors mai puternic din paginile ei, mai frumos, mai bun, mai talentat, mai bogat şi mai iubit. Mai iubit în primul rând. Mai fug şi acum de acasă, în aşteptarea somnului, să mai îndrept câte ceva în lume, să mă răfuiesc cu tiranii, să mă bucur de nişte succese literare, – am luat Nobelul de două ori –, sau să o îmbrățişez pe Donna Alba într-un iatac cu totul şi cu totul alb, încât ne-am rătăci dacă n-ar fi celălalt. Şi fug des la mama mea regăsită, fug chiar cu totul, de-adevăratelea, pentru că ea mă mai strânge şi acum în brațe ca pe un copil, cum nicio mamă din cărți nu m-a strâns când eram singur la cămin şi umblam pe aiurea cu mitraliera la mine, cu busola sau cu sticluța de elixir care mă făcea invizibil. Ştiu că pot să evadez şi printr-o fisură cât ai înfige acul, mă scurg osmotic prin înțepătură, nevăzut, neauzit.

Dar acum nu trebuie, nu trebuie să trec dincolo. Apăs cât pot de tare cu degetul pe clăpiță. O țin să nu sară. Trebuie să rămân aici, unde lumea se face tot mai mică în jurul meu, mă strânge mai tare şi mai tare. Mă simt ca împins cu forța într-un tub strâmt de sticlă, doar ochii pot să-i mai mişc şi abia mai respir.

Mă salvează telefonul. Sună ca alarma din armată: strident, în serii scurte. Tresar. Mai tare decât toți. Tubul se face țăndări. Pot să mă mişc. Mă împing cu spatele în zid. E tare. Nu trec prin el. Trag aer până mă dor plămânii.

— Poliția Costuleni!, urlă civilul. S-a repezit la receptor de parcă se temea să nu i-l ia careva. — Colonelul Cuza la telefon! De la Inspectoratul Județean.

Colonelul Cuza e aici. Ascultă ce-i spune centralista şi mârâie supărat. Moş Ion Roată numai ce-a ieşit tiptil pe uşă, nepupat, nestrâns în brațe, s-a dus la vaca lui. Peretele se destramă în spatele meu, alunec. Sunt aghiotantul lui Cuza. Am ațipit în jilțul din anticameră, cu scrisoarea de la mama pe genunchi. Cuza iese din biroul domnesc.

Citeşte scrisoarea îngândurat şi exclamă plin de mândrie:

— Ieri am fost avansat 'lent-colonel, ca să ştii şi tu, sergent-major! Să nu te mai aud cu „dom' maior"! — se răsteşte el, cumva glumeț, la Milică al meu.

Care vă să zică asta îl enervase aşa tare. Că Milică i-a spus maior. Şi el e deja 'lent-colonel. Pe scurt, colonel. Încă un pas şi urcă pe tron.

— Ziaristule, ce facem acum, tăticule?, mă întreabă Cuza bătând cu degetele în masă. Cică nu răspunde nimeni acasă la tine. Adică nu. Sună centralista la greu, dar răspunde mereu cuplajul. Ai telefon în derivație, da? Necaz mare, tăticule. Cică la cuplaj sunt nişte faraoni de copii singuri acasă. N-apucă să țârâie o dată, că ei, haț! receptorul şi încep să zbiere, să râdă, fac ca toți dracii la telefon. A strigat centralista la ei: „Măi, copii, măi, nu mai răspundeți voi, lăsați telefonul să sune ca să răspundă dom' secretar!" Dar nu te poți înțelege cu dracii ăia. Ei, cum facem? E târziu. Renunți?

— Deci eu zic să mergem, că e târziu! — se bagă şeful de post. Vezi, noi suntem corecți, pe lege. Deci vrem să-ți dăm dreptul ăsta, că aşa e în democrație. Dar dacă nu ne lasă copiii…

## 20. Spionajul la moldoveni

Colonelul Cuza îl taie pe şeful de post cu privirea. Să tacă. Dacă în postul de poliție se află un proaspăt colonel şi patru tablagii, cine hotărăşte ce e de făcut într-un caz dificil?

— Trebuie să găsim o soluție, spune colonelul. Băi, ăsta, ziaristul pulii mele, nu mai are nimeni telefon pe lângă tine? Sunăm la un vecin s-o cheme pe mă-ta sau la cine vrei tu să te lauzi că te-ai transferat la secția penală, la scris cu cuiul pe pereți.

— Ăla e singurul telefon de pe stradă, cu derivație la socrii mei şi la agronom. Şi oricum n-aş suna la ora asta. E trecut de zece, oamenii dorm.

— Dă telefon în altă parte. La ziar, la vreun frate, la duhovnicul tău, la amantă… Hai, hotărăşte-te, că-ți trece puşcăria.

— Domnule locotenent-colonel, renunț la acest drept. Declar că vreau să renunț la telefon. Domnul sergent-major e din sat cu mine, poate s-o anunțe el pe soția mea. Dar cred că deja ştie. Ştiu tot satul, toată comuna.

— Bine, tăticule. Dacă aşa vrei tu, gata cu telefonul. Dar îmi dai scris.

— Declar în scris. Dați-mi pix şi hârtie. Sau un cui.

— Aşa, aşa, râde colonelul. Spune repede toate poantele care le mai ai în tine, varsă tot, că la bulău n-o să ai ce face cu ele. Te cazăm frumos într-un apartament de 40 de paturi, foarte răcoros, păpică îți dăm, hăinuțe cu dunguțe, te şi păzim să nu te fure studentele din Copou… Curul ți-l păzeşti singur, tăticule. Altă treabă n-o să ai. Ce maşină aveți? — se întoarce el spre polițişti.

— N-avem. Avem una, Dacia mea, dar e programată noaptea asta la o pândă în comun cu băieții de la Răducăneni.

— Opriți una la şosea, că doar n-o să-l duc eu cu maşina mea pe domnul la pârnaie. O tăiați urgent la Iaşi, îl predați la Inspectorat. Hai, executarea!

Le-a facut semn lui Milică şi lânosului să se ducă după maşină.

I-a desemnat – tu şi tu – pe şeful de post şi pe Costică să mă escorteze.

— Luați la voi numai bastoane şi cătuşe, s-a înțeles? Cică nu-i cunoscut cu antecedente penale, nu-i periculos. Nu eşti periculos, nu? Bun. Îi puneți brățări frumos, după reglement, şi mi-l duceți fedeleş la centru. Urgent, că plânge puşcăria după el.

Rămânem doar eu şi colonelul în birou. Îmi dă pix şi hârtie.

— Sigur vrei să renunți? Las-o dracului de declarație. Mai încerci cu telefonul când ajungi la Iaşi.

— Nu, renunț. Dacă nu mă păleşte plânsul, ce aş putea să spun la telefon? Nici nu ştiu pentru ce am fost condamnat. Nu mi-a fost comunicată nici o sentință. De vreo trei ore îmi bat capul să găsesc un răspuns. Mi-am puricat trecutul, l-am întors pe față şi pe dos, şi-n dungă, şi n-am găsit nimic ce ar putea fi pedepsit nu cu închisoarea, dar nici măcar cu o amendă. Ştiu că am fost dat în urmărire generală. Cică mă sustrag de la executarea pedepsei, mă ascund la locuința socrului meu din Cozia. Dar eu lucrez la un

ziar, public săptămânal articole cu numele meu, comandantul Poliției din Botoşani îmi dă replica în ziar şi nu ştie de unde să mă ia?

— Ştim, ştim, tăticule. Toți sunteți nevinovați. Dar asta nu e treaba noastră. Noi trebuie să te punem frumos la locul tău.

— Aşa că n-are nici un rost să mai sun. Soția mea ştie că am venit de bunăvoie la post. Până la ora asta a aflat şi că sunt condamnat şi dus la închisoare. Nu se întâmplă nimic în sat fără să ştie imediat toți, oameni şi şeptel. Moldovenii noştri îşi fac gardurile joase şi cu ostrețele rare… ăia care au garduri… fiindcă aşa-s ei deschişi la suflet, nu au nimica-nimicuța de ascuns, ies la gard şi vorbesc cu vecinii, abia aşteaptă să vadă străini trecând pe uliță ca să-i cheme în curte să-i omenească, măcar un pahar de apă să le dea… Spre deosebire de ardeleni, care-s firi mai reci, închise, se ascund de ochii lumii după garduri înalte până la streaşina casei, cu scândurile lipite una de alta, iar ferestrele şi le acoperă cu obloane de lemn. Aşa zice Lucian Blaga, foarte apreciat de subordonații dumneavoastră, să ştiți. Nu, domnule colonel, moldovenii noştri îşi fac gardurile joase nu ca să fie văzuți, ci ca să vadă. Juchesc mielul în şopron, mănâncă prin beciuri, se ascund în păpuşoi când le bate un cerşetor la poartă. Nu le scapă nimic din ce se întâmplă la vecini. Stau pitiți pe după garduri cu urechea pe scândură, spionează prin crăpături. Când vorbesc la telefon, ăia de la cuplaj mă ascultă, îi aud cum respiră, le aud mâța mieunând prin casă. Când eram la ziar în Botoşani am sunat-o odată pe nevastă-mea, o rugam să îmi aducă fetița la Botoşani o zi-două, să o văd şi eu, că mi-era dor.

Nevastă-mea tot încerca să-mi explice că pe-aici e vreme urâtă, nu-i bine să scoată copilul afară şi la drum lung. Eu insistam şi, ce credeți?, intră centralista pe fir, nervoasă: „Nu înțelegeți, dom'le, că-i o glodăraie şi-o zloată pe la noi…? Unde să scoți copilul pe vremea asta?”. Şi când m-am dus odată să cumpăr timbre, am auzit-o pe telefonistă cum le împărtăşea factorilor poştali ultimele noutăți culese de la abonații telefonici. Moldovenii sunt ascultători de felul lor. Nu le scapă nimic. Nu le tihneşte mămăliga dacă nu ştiu ei ce mănânci tu. Vă spun eu că nevastă-mea ştie deja. Că doar şi dânsa îi moldoveancă, una-două e cu ochii printre uluci.

Telefonul zbârnâie scurt. Colonelul răspunde.

Îmi întinde receptorul:

— Ia. E pentru tine. Nevastă-ta.

### 21. Alo! Sunt arestat!

Îi aud respirația în telefon. Respirație de om îngropat de viu, la ultima gură de aer. Tac şi eu. Nu ştiu ce să-i spun. Simt că mi-e străină pentru că

eu însumi îmi sunt străin acum. Parcă aş vedea de sus un prizonier, hăituit, cocârjat, topit, cu patru polițişti pe-afară şi cu unul alături. Şi-aş vrea să cobor în el, să-l umplu cu mine şi să vorbesc cu ea la telefon în locul lui, dar nu pot, nu ne potrivim. Colonelul se uită mut la mine. Şi tăcerea se umflă între mine şi prizonier, între el şi polițist, creşte şi umple încăperea, fierbinte şi densă ca smoala topită, ne îneacă.

— Voiam să ştiu ce-i cu tine. E târziu, nu vii acasă?

Nu, nu ştii. Presimți. Tu eşti. Mergi înaintea mea şi mă faci să vin după tine chiar şi atunci când cred că nu mă mai pot ridica. Şi când nu mai pot tu mă iei în brațe şi mă duci mai departe. Mă înveleşti cu îmbrățişarea ta şi mă aperi. Prinde-mă acum de mână şi trage-mă la tine. Doar ştii cât de uşor mă subțiez şi intru ca o eşarfă de lumină în inelul receptorului, pătrund ca apa prin capilarele cablului telefonic şi mă scurg până la tine. Ia-mă acum şi ascunde-mă sub pleoape, fă-mă plânsul tău stăvilit, ține-mă acolo curat şi numai al tău, să nu mă vadă nimeni, să nu mă găsească, să nu mai ia nimeni.

Îmi împing lacrimile înapoi cu degetele. Până mi se deformează ochii şi mă dor. Îi simt mai mari decât capul, moi şi fierbinți. Vreau să îi spun că sunt de râsul curcilor, poetul cu băț în cur, că-mi trec prin cap numai versuri siropoase, în loc de idei precise despre ce mi se întâmplă şi despre ce am de făcut mai departe, dar din gât îmi iese un hîîîh prelung şi total ca ultima suflare, rămân gol şi neputincios. Îngaim:

— Eu trebuie să… Fetița a mâncat? Ai culcat-o?

Nu doarme Elen. O aud dupăind prin casă. Trebuia să îi spun iar poezia cu mistrețul cu colți de argint. De câteva zile numai pe asta o vrea. Pentru că ea este o prințesă. Îşi pune o față de pernă în cap şi e prințesă. Iar prințesele vor poezii cu prinți. Nu basme. Poezii. Iar ea vrea acum poezia aceea minunată, lungă cât un basm, cu prințul din elefant care îndrăgea vânătoarea şi sufla din corn, însă foarte puțin. Va plânge. Fiindcă nu voi veni s-o țin şi în seara asta în brațe, s-o scarpin pe spate şi să-i spun poezia.

Cum să-i spun? Nu m-ar crede. Fiindcă atunci… O văd atunci, sub plopii de lângă cimitir: aplecată deasupra mea, scuturată de plâns, învinețită de spaimă. Am înghițit un pumn de pastile chiar în fața ei. Fiindcă nu mă mai iubeşti şi fără tine viața mea nu mai are niciun sens. Şi vreau să mor chiar în fața ta, în brațele tale, poate aşa vei simți şi tu durere sau un sentiment oarecare în inima ta de piatră, de lut… Chiar aşa. Suntem amândoi adolescenți şi îndrăgostiți, încă imuni la penibilul din declarațiile de dragoste, din gesturi, din alinturi. Am desfiletat borcănelul şi mi-am deşertat toate capsulele în palmă. Ca nişte gloanțe mici şi molcuțe, din două bucăți: roşu şi albastru. Şi le-am înghițit pe toate, patruzeci-cincizeci, cu

noduri, ținându-mă să nu vomit. La sfârşit am lins şi praful vărsat în palmă din două capsule desfăcute. N-a crezut nici în ultima clipă că o voi face. Şi acum stau prăbuşit în iarbă, convulsiile mă rup în bucăți. Ea îmi strânge capul la piept şi mă imploră să mă ridic, să mă tăbârcească până la şosea. În douăzeci de minute am ajunge la spital. Încă n-ar fi prea târziu, mai pot fi salvat. Nu, nu! Vreau să mor. Da, să mor! Nu cedez decât când o văd căzând ea însăşi, sleită, cu inima gata să-i crape. Ajungem târâş-grăpiş la şosea. Ne ia un bătrân cu Dacia, ne duce cât poate maşina de iute în oraş, la spital. Îi spun că vreau şi pot să intru singur la urgențe. Dacă nu mă lasă singur, mă ascund pe undeva prin boschete şi stau acolo până mor. Ea să vină dimineață să mă viziteze. Până atunci, să sufere. A doua zi dimineață, alergând într-un suflet de la internat spre spital, mă vede la „Pufoaica Ruptă". Stau la o masă înspre trotuar, tocmai ca să fiu văzut, beau rachiu de vin cu Dorel. Dorel se furişează în spatele ei, o cuprinde în brațe şi o ține strâns. Ca să nu mă zgârie când îi dezvălui, râzând, cum ne-am chinuit amândoi o oră să scoatem medicamentul din capsule şi să punem făină în loc. Şi cât am mai râs amândoi toată noaptea de farsa asta. Plină de cruzime, e drept, dar ticluită şi jucată până la capăt genial.

La aruncarea de pe internat s-a speriat la fel de rău. Nu ştia că voi coborî lin pe salcia crescută până aproape de acoperiş, cum făceau toți băieții când o tuleau în oraş după stingere. Pe urmă, când Dorel a anunțat-o că m-a călcat o maşină în Dorohoi şi îmi trebuie bani pentru doctorii care mă puneau la loc bucată cu bucată, s-a împrumutat de la tot internatul şi mi-a trimis cât aveam nevoie. M-a crezut şi când a trebuit să plătesc o amendă uriaşă la miliția din Săveni. La următoarele sinucideri sau accidente a devenit suspicioasă, apoi nu m-a mai crezut. Ce să-i spun acum?

— Alo! Sunt arestat.

— Am… pre-eee-simți-ii-it…

Plânsul îi rupe cuvântul în bucăți. Mâna mi se înmoaie. Las încet receptorul pe masă, lângă telefon, şi mă ridic amețit. Colonelul mă ia de umăr şi mă împinge spre uşă, fără un cuvânt. Ea îmi aude doar paşii.

### 22. O întorsătură şi încă una

Bine că e noapte. Nu pândeşte nimeni de după garduri. O arestare îi scoală pe moşnegi de pe după sobe, întoarce babele de la slujbă, le scoate pe fumei la porți. Copiii încep să se joace de-a arestatul. Tot satul ştie. Dar măcar să nu mă vadă când plec.

Milică şi berbecuțul încă nu au găsit o maşină. Nu-i văd, însă ştiu că sunt acolo, în prelungirea dungilor de fosfor care înțeapă întunericul ici şi

colo, după cum se plimbă ei pe şosea. Colonelul Cuza mă lasă lângă poartă, în curtea postului de poliție şi iese în stradă. Da, se cunoaşte că e ofițer superior. Tablagiii ăştia se învârt de un sfert de oră pe şosea şi n-au reuşit să oprească o maşină, nu-s în stare de nimic, nici ocazia nu vine la tablagiu, dar cum a ieşit el, uite, a şi apărut una de după curbă.

Maşina opreşte în fața mea, la poartă, sub pălăria de lumină a becului de pe stâlp. La volan e o femeie tânără, cu un coc uriaş. În drepta ei doarme o fetiță în uniformă de şcoală, nu e mai mare de clasa întâi. Colonelul se apleacă la geam şi vorbeşte ceva cu femeia. Le face semn lui Milică şi celuilalt să mă bage în maşină. Deschid singur poarta şi îi aştept să vină să mă ia. Mă duc la maşină fiecare de o mână, de-a toarta. Ce să zic, parcă-s mireasa către altar. Mă aplec singur şi mă aşez în spate. Oiță se pune în dreapta, Milică în stânga. Stau ghemuit, cu diplomatul în brațe, ca să nu ni se atingă genunchii.

Apare şi şeful de post şi îi dă lui Milică, prin geamul lăsat în jos, o hârtie împăturită, probabil ordinul de serviciu, două bastoane de cauciuc şi o pereche de cătuşe.

— Puneți-i cătuşele! Ştiți ce aveți de făcut. Să nu auzim de vreo bucurie, s-a înțeles? Gata, valea, că vă prinde dimineața! — ordonă colonelul Cuza. Şi se urcă în maşina lui. Dar nu întoarce s-o ia spre Iaşi, ci se duce tot înainte spre Răducăneni, se tot duce, ducă-se dracului.

Şeful de post se întoarce cu spatele. Milică pune între noi cătuşele şi bastoanele. Mă apucă de încheietură şi mă strânge tare. Vrea să mă încurajeze sau îmi transmite compasiunea lui în felul ăsta mut şi rebel, contra ordinului primit de la colonel. Apoi tuşeşte scurt şi, de parcă ăsta ar fi semnul ştiut de toți şoferii care iau la ocazie arestați sub escortă, femeia începe să se agite la volan, răsuceşte cheia înainte şi înapoi, apasă pe pedale, trage de volan, se lasă pe spate, dă din coate şi deodată maşina veche, cu banchete giorsăite şi cu plafonul spart pe dinăuntru, se urneşte cu un hârâit amplu, de motor bătrân.

Închid ochii. Simt prin pleoape cele câteva lumini de la stâlpii de pe marginea drumului, apoi întunericul din mine se contopeşte cu întunericul de afară şi mă las tras înăuntru, în mine, de spiralele albe care mi se învârt pe sub pleoape. Nu trebuie să deschid ochii ca să ştiu unde suntem. Am mers de atâtea ori pe drumul ăsta, îi ştiu după gropi, după curbe, după înclinări. Am trecut de Lutărie, acum ar trebui să se vadă peste Prut luminile din Basarabia. Acum ne aplecăm toți în dreapta, la Căcăreze, ne hurducăm la Iazuri, intrăm în curba mare de la podul Covasnei.

— Nu-l cheamă Cuza, îl aud pe Milică vorbind ca pentru el. Îl cheamă Guza. Da' se dă el mare.

— Da, da, râde Blăniță, din stânga mea. Alexandru Guza. Toți îl poreclim Guzanu. Dar, aş zice eu, porecla asta se potriveşte mai mult cu sufletul lui decât cu numele. Milică, ai auzit ce a făcut săptămâna trecută la inspecție la Răducăneni?

Milică nu apucă să răspundă.

— Stai! Opreşte! — strigă el la femeie. Opreşte!

O maşină a trecut vâjâind pe lângă noi şi s-a pus de-a latul şoselei chiar la intrarea pe pod.

— Doamne!, strigă femeia speriată şi trage pe dreapta în scurt, pe câțiva metri.

Din maşina care ne-a tăiat calea coboară două siluete şi vin spre noi cu capetele aplecate înainte, cu mâinile la frunte. După câțiva paşi în lumina farurilor lăsate pe faza lungă, îi recunosc pe şeful de post şi pe Costică. Strâng diplomatul în brațe, îmi apăs fruntea pe încuietorile reci şi îmi împing pieptul în pereții lui de tablă acoperită cu muşama ca să nu-mi sară inima. Bineînțeles, după ce am plecat noi de la post a venit altă notă telefonică de la județ cu ordin să fiu eliberat. La loc comanda! Cum m-au reținut prin telefon, tot aşa îmi şi dau drumul. Şi ăştia doi au gonit după noi ca să ne întoarcă imediat din drum, să nu ne mai ducem degeaba la Iaşi. Sunt şi ei bucuroşi de întorsătura asta, cel puțin Costică, pe care îl văd cum se apropie râzând, îmbrăcat în aur şi lumină ca un înger.

— Milică, ia dă-te jos! Gata! — strigă Costică, trăgând de portieră.

Îmi trec diplomatul de pe genunchi în dreapta, mă pregătesc să cobor. Întâi Milică, apoi eu. Coborâm toți trei şi ne întoarcem la Costuleni cu maşina şefului de post. Da, da. Şi pe urmă, că tot se duce la Răducăneni, la pândă, în drum mă lasă şi pe mine acasă, în Cozia. Nu trebuie să mă ducă chiar până la poartă. De la biserică mă duc şi singur. Îi mulțumesc femeii, sărumâna, să ne iertați deranjul…

Dau să cobor şi eu după Milică, dar Costică mă împinge la loc cu umărul şi se trânteşte lângă mine pe banchetă.

— Merg eu în locul lui Mili. Nu-i treaba lui Guzanu cum ne organizăm noi. Te duc eu la Iaşi. Până acolo să-mi termini de zis întâmplarea cu securistul ăla. Cum adică, bre, Dorel ăla al tău chiar i-a dat două palme la securistul ăla? Jap, jap?

## 23. Prizonieri într-o celulă de ocazie

În general, condamnații duşi la închisoare cu maşini de ocazie, mai ales noaptea, pe ruta Costuleni-Iaşi, nu se pot abține să nu povestească, răbufneşte epica din ei pe gură şi pe nas. Şi dacă nu se găseşte vreun polițist

nelegănat pe picioare cât a fost mic să-i asculte, ei se îneacă în propriile poveşti şi mor pe drum, mor de ne-spus.

Dar poate or fi având şi poveştile astea ceva hrănitor în ele, o proteină. O forță, ceva magic. Altfel, nu trecea sergentul-major peste capul Guzanului. Altfel, nu s-ar fi adunat băieții roată pe lângă mine, la cămin, seara, să le spun poveşti citite din cărți sau ticluite pe loc. Veneau cu eugenia de dimineață în mână sau cu mărul de la amiază, bilete de intrare. Nu era pe degeaba povestea, era pe supliment, pe felul trei, pe ceva. Marcel a luat bătaie în locul meu ca să-l primesc seara la poveste. „De ce, de ce ai furat cartea?", urlă Zgripțuroaica, gata să mă ia la cafteală. Marcel, negricios şi subțire ca un chibrit ars, tremură în banca lui, dar se ridică şi spune, aşa cum ne-am înțeles dinainte, când am aflat ce bătălău mă aşteaptă. „Eu am furat-o, nu el. Şi i-am dat-o şi lui ca s-o citească". Marcel îşi prinde capul în brațe şi stă la bătaie. „Patul lui Procust" e o carte cu prostii, nu avem voie să o citim; trebuie să citim numai ce ne dă tovarăşa de la bibliotecă. Dacă nu ne-o dă, o furăm, tocmai fiindcă e o carte cu prostii. Ne-a spus unul dintr-a opta ce prostii frumoase sunt acolo, iar nouă ne plac prostiile, ne place tot ce nu avem voie…

Dar de la Costică ce pot căpăta? S-a purtat frumos cu mine. Pentru că aşa o fi el, un tablagiu mai uman, ori s-o fi gândit că nu e bine să-şi bată cuie în tălpi cu ginerele, chiar arestat, al secretarului primăriei, poate viitor primar, poate viitor… Şi atunci s-a hotărât să meargă în vârful degetelor pe muchia procedurilor. Până la Iaşi mai facem o jumătate de oră. Costică n-are nimic să-mi ofere, nici cum să mă constrângă. Poate doar dacă m-ar amenința cu cătuşele. Le simt pe banchetă, lipite de picior. S-au încălzit. Parcă nu mă mai înspăimântă ca atunci când Milică le-a pus lângă mine şi răceala lor mi s-a înfipt ca un țurțure în cap şi în jos, pe şira spinării. Chiar le-am pipăit pe întuneric, am îndrăznit să-mi bag două degete în gura lor cu dinți mici. Sunt cătuşe noi, americane, care se strâng când tragi de ele, dacă te zbați să scapi. Ştiu din armată. Aveam o pereche la corpul de gardă. Le foloseam să legăm puştile unele de altele, ca nişte chei pe verigă, ni le puneam pe nas ca pe ochelari. Le citeam aşa regulamente băieților de la țuhaus, dar niciodată, nici măcar în joacă, nu ni le-am pus pe mâini. Sunt ca nişte inele din alea pentru măsurat ouă. Toate ouăle care trec printr-o gaură sunt la fel. Unele poate au două gălbenuşuri, altele poate sunt clocite, piuie puiul înăuntru, altele poate sunt goale; nu contează, toate-s la fel. Toți oamenii cu cătuşe la mâini sunt la fel.

Cătuşele, da, m-ar speria. Dar ce, Costică a venit să scoată de la mine finalul poveştii sub tortură? Nici să mă răsplătească în vreun fel. Pare să ştie că, aşa cum lui îi place să asculte, mie îmi place să povestesc şi că i-aş

povesti oricum: şi legat, şi nelegat, şi bătut, şi de bună voie. Povestesc, povestesc şi, cu fiecare povestioară, întind fire, asemenea unui păianjen care îşi țese pânza, şi mă leg de cei care mă ascultă, mă ancorez de ei. Dar nu-i prind în plasa mea ca să-i devorez, nu. Eu sunt o ciudățenie de păianjen, mă las eu devorat de cei din plasa mea. Aşa capăt un rost, mi-e bine aşa. Când am tăcut, gata, nu mai sunt decât numele şi prenumele, născut la data, un deținut cu mâinile în cătuşe, un ou din cartonul cu ouă uite-atâta, despre care nimeni nu ştie ce are înăuntru şi nici nu interesează pe cineva să afle.

— Dacă îți spun... I-a dat două carabe peste ochi, i-a făcut ochelarii monoclu: jap! jap! Şi securistul...

— Stai oleacă.

Costică se fâțâie bucuros pe banchetă, se înfundă în buretele noduros al banchetei, îşi freacă palmele de nerăbdare. O roagă frumos pe femeia cu maşina să îl ierte pentru deranjul ăsta, dar e ceva legal. Şi dacă şeful n-ar fi băut şi n-ar fi schimbat planul... e om şi el, ce să-i zici? Băiat bun. Şi dacă Poliția n-are maşină... Şi dacă n-ar trece atât de rar maşini la ora asta...

Cocul se mişcă aprobator în sus şi-n jos.

— Dar de ce nu eşti polițist din film să ai maşină nino-nino şi pistol cu cartuşe multe?, întreabă fetița.

Nu-i mai răspunde nimeni. Ne asurzeşte urletul metalic al motorului. Iar nu vrea să pornească. Tuşeşte, pocneşte, cârâie, hârâie. Şi amuțeşte deodată. Învinsă, femeia ne îneacă pe toți cu un oftat uriaş. Ce se face ea acum cu fetița, noaptea, în câmp? De ce tocmai pe ea o opriseră? Dacă nu o opreau agenții, ajungea fără probleme, încetişor, la Iaşi. Şi doar i-a spus colonelului că maşina e o rablă, face ultimul drum, dar ăla i-a zis că n-are nimic, merge şi aşa. Şi uite că nu mai merge. Nu mai porneşte.

Costică trece la volan să încerce şi el. Degeaba. Acum nu mai clipeşte nicio luminiță. Nu se mai aud decât cheia răsucindu-se în gâtul volanului şi scârțâitul arcurilor sub noi, prizonieri într-o celulă de ocazie.

## 24. Şopârla cu mai multe cozi

Ar trebui să spun că e bine aşa. Stau tolănit între polițişti, nu mi-e foame, nu mi-e frig şi, mai ales, dacă stau mai mult în câmp, îmi rămâne mai puțină închisoare de făcut. Cum se socoteşte? De când m-au luat de acasă, bineînțeles, de când n-am mai avut libertate, nu de când intru... de când mă bagă... de când se... Ei pot să mă plimbe o săptămână, nu e vina mea. Bine că nu porneşte rabla. Următoarea maşină să nu aibă locuri libere. Şi următoarea după următoarea să facă pană după o sută de metri şi să nu aibă rezervă. Pe urmă să dea un potop de ploaie, să ne ducă năboiul în

Basarabia. Şi când ne-om întoarce, să vină un cutremur, dar numai aici, la cotitura Covasnei, să se rupă şoseaua asta cu mai multă balegă decât asfalt. Stăm până s-o face drumul la loc. Primul care va ajunge la noi să aibă şi biletul de liberare: poftiți, ne scuzați că a trebuit să stați izolat atâta amar de vreme pe o falie de pământ. Şi atunci mă voi întoarce pe jos acasă, într-o fugă.

Dar nu pot spune că e bine. Fiindcă fetița plânge agățată de mâna maică-sii, îi e foame şi somn, e speriată, vrea mai repede la tanti de la Iaşi. Din cauza mea plânge. Dacă nu eram eu, polițiştii nu ar fi oprit rablamentul ăsta şi fetița ar fi ajuns, tranca-tranca, la tanti. Acum ar fi dormit. E a doua oară în seara asta când fac un copil să plângă. Fără să vreau. Tot ce s-a întâmplat cu mine în seara asta a fost fără voia mea. De acum înainte voința mea nu mai înseamnă nimic pentru nimeni. Nici măcar în mine nu mai dictează total. Poate ar trebui să mă rup cumva de ea, cum se rupe şopârla de coadă. Să supraviețuiesc. Sau ruptura asta se produce automat într-un moment anume şi stai aşa, ca o legumă, până la eliberare, când voința începe să îți crească la loc. De-ar fi numai voința... Dar sunt atâtea cozi pe care trebuie să le abandonez.

— Poate ar trebui să ne dăm jos şi să împingem, zic. Dar Costică spune că n-are niciun rost, maşina asta nu mai pleacă decât trasă. E moartă bateria, demarorul e praf, motorul e scopt. Şi o linişteşte pe femeie, zice că n-avem de stat decât până trece prima maşină. Ne agață şi ne trage până la Iaşi, până unde are ea nevoie. Abia apoi o să mă ducă pe mine să mă predea la poliția județeană.

— Dar ce-a făcut?, întreabă femeia. Şi pentru că polițistul nu îi răspunde, se întoarce spre mine: – Pentru ce trebuie să vă... vreau să spun că...

— Nu ştiu, doamnă. S-a dat o sentință împotriva mea la Botoşani, nu ştiu pentru ce...

— Sunt avocată. Eu acum vă întreb aşa, ca om. Dar ca avocat nu înțeleg. Cum adică nu ştiți pentru ce ați fost condamnat? Nu a fost un proces?

— O fi fost. Dar eu nu ştiu.

— Dar vi s-a înmânat o comunicare, nu? Vi s-a comunicat sentința. Ați făcut recurs?

— Nu. N-am primit nicio citație, nicio comunicare, nimic, n-am ştiut până azi de vreo sentință. La ce să fi făcut recurs?

— Ei, nu se poate asta!

— Ba se poate, mami!, se smiorcăie fetița.

— Eu o învăț să nu spună niciodată că nu se poate, surâde femeia şi o

cuprinde cu amândouă brațele pe fetiță. În justiție nu e posibil chiar orice. E o neînțelegere la mijloc, vă asigur. Ce scrie pe mandatul de reținere?, îl întreabă pe Costică.

— N-avem mandat. Am primit o notă telefonică de la județ. Să-l ducem acolo. E urmărit general, are de excutat o pedeapsă privativă de libertate. Pentru ce şi de ce, o să afle el când ajungem…

Costică nu-şi termină vorba, sare din maşină şi începe să se agite la mijlocul şoselei. O Dacie chioară de-un far, cu o canapea legată deasupra, trage pe dreapta în fața noastră. Coboară şi părosul din stânga mea şi parlamentează amândoi cu şoferul canapelei.

— Vedeți, observă avocata, au lăsat o femeie şi o fetiță singure cu un condamnat în maşină. Ah… n-am vrut să spun asta, să nu mă înțelegeți greşit… în sensul că polițiştii ştiu că nu sunteți periculos, asta am vrut să spun…

— Din moment ce sunt arestat şi dus la puşcărie, înseamnă că sunt un pericol pentru ceva, pentru cineva… Dar stați liniştită, am şi eu o fetiță acasă, are aproape trei ani…

Îmi dau seama imediat că am început să nu mai cred nici eu în mine, mă justific prin fetiță, o țin ca pe un scut, mă apăr cu ea. E ca şi cum aş lua-o în brațe şi aş purta-o aşa tot drumul până la închisoare, ba aş trece cu ea şi dincolo, după gratii, ca să pot striga: cum puteți crede că sunt un ticălos?; nu vedeți ce copil am? Da, sunt un laş. Dar nu am cum altfel să-mi arăt adevărata față, nu mi-a mai rămas nimic cu care să mă legitimez ca om bun. Îi spun asta avocatei şi ea îmi răspunde cu un oftat.

Rabla noastră e legată acum cu o sfoară de Dacia din față. Costică o roagă pe avocată să se mute cu fetița în cealaltă maşină ca să-i arate omului cu canapeaua pe unde s-o ia. E şi mai mult loc acolo, e şi mai cald. Le lasă pe ele unde vor, pe urmă ne duce şi pe noi la treaba noastră.

Blană urcă în spate, în dreapta mea, Costică trece la volan. Un claxon, o smucitură şi gata, simt cum celula mea provizorie o ia scârțâind din loc şi începe să joace tontoroiul printre insulițele de asfalt ale şoselei. Costică stă cu capul în parbriz şi se opinteşte în volan ca să țină maşina drept pe drum.

— Hai, că, încetişor-încetişor, ajungem noi, ia să vezi! Mai avem de mers până la Iaşi Nu te predau până nu-mi termini de zis cu securistul.

### 25. Capitolul 4: Jos masca, prietene securist!

Securistul s-a lăsat în genunchi şi se chinuia să-şi pună ochelarii la loc. Nu reuşea să-i apuce, îi scăpau din mâini ca peştele. Loviturile nu numai că îi zburaseră bicicleta de pe nas, dar i-au tras şi heblul, omul nu

mai vedea nimic. Dezavantajul unuia care ia palme de la Dorel este că prietenul meu are nişte lopeţi în loc de mâini şi, când îi arde una peste peste obraz, degetele se încolăcesc pe după cap şi îl plenesc şi pe obrazul celălalt, îl năucesc. Deci două palme se pun cât patru. Nişte instrumente colosale, călite la cărat mortar cu roaba. El ia în mână două cărămizi, una peste alta, cum apuc eu o napolitană. Ca să nu mai spun că de câţiva ani se antrena la karate pe un câmp de lângă oraş, că nu era voie în sălile de sport cu aşa ceva, ştia să lovească precis şi eficient: nu trebuia să se apuce de bătut la unul dis-de-dimineaţă ca să-l dărâme pe la amiază.

Două palme peste faţă, cu efect dublu, l-au făcut ghem pe securist. Dorel i-a mai dat două peste cheliuţă, de data asta numai cu vârful degetelor, delicat, parcă ar fi montat epitete în duşumea – ca într-o poezie de-a lui.

— Ce-am vorbit noi, Calache? Ce ţi-am spus eu să nu te legi de poeţi?

Nu înţelegeam nimic. Dorel îl călcase pe securist pe picior, iar de partea astalaltă îl trăgea în sus de-o ureche, îl întindea că pe o rufă scoasă de la fiert. Pe securistul care mă agăţase într-un veceu ca să mă facă informatorul lui, mă tăvălise în căcat şi mi-a apăsat piciorul pe gât, fără milă, până când, horcăind, am zis da. Acum nu mai era spionul care ştia totul despre mine şi care numai cu o vorbă, cu o încruntare de sprânceană, putea să mă facă praf ori să mă înalţe, cică putea să mă facă ziarist, nu mai era hoitarul diabolic scociorând cu ghearele în măruntaiele mele, nu mai era nici neobositul colaborator la tot şi la toate, Acolaboratoresei. Acum era un papă-lapte, un motan prins în juvăţ, cu puiul în gură, miorlăia de durere când Dorel îl trăgea de ureche.

— Şi tu, Dorelus?

Atât am putut scoate pe gură. Nu ştiu cum a sunat vocea mea. Gura mi se încleştase. Am împins cu greu sunetele unul după altul, mărgele pe sârmă ghimpată.

Prietenul meu cel mai bun nu era doar turnător sau securist camuflat într-un umil legător de cărţi, cu trecut sănătos de zidar şi desfundător de veceuri, el era chiar tartorul turnătorilor, un şef sever care acum îşi altoia subalternul prea zelos. Ştiam că turnătorul cenaclului era clăpăugul cu urechile ca foile de varză, marele recitator de poezii pupincuriste pe la toate cântările României, la televizor şi la vizitele ştabilor de la Bucureşti. Mă rog, nu chiar la toate, numai la alea din sezonul rece. El era un recitator de toamnă-iarnă, fiindcă nu putea să apară pe scenă decât cu o căciulă de miel pe cap, ca să nu-i fâlfâie urechile. Dar, de ascultat, asculta în toate anotimpurile. Cu lighenele alea prindea şi şoaptele noastre, chiar de la distanţă şi prin perete. Dar iată că nu era singurul. Poate Dorel era chiar

şeful clăpăugului, coordonatorul, îndrumătorul lui şi al altor clăpăugi şi ochelarişti… Dracul să-i ia, că nu ştiam cum erau organizaţi.

Înţelesesm de la ochelarist că sarcina lor, a colaboratorilor, nu era numai să pună ventuza pe unii şi pe alţii, să tragă totul din ei, dar şi să racoleze turnători proaspeţi. Iar aceştia la rândul lor să atragă alţii şi tot aşa. Până când… Până când toata lumea toarnă pe toată lumea şi mecanismul se blochează, se îneacă în delaţiuni ca un motor supraalimentat. Pe asta cu motorul tot de la Dorel o ştiu. Nu se mai găseau ciripitori în ţară, de se ajunsese la mine. Eu, cavalerul cu chiloţi de tablă, de nespălat ce eram, mortul viu din cavouri, pasagerul fără tren din gara Botoşani, poetul părului din nas şi al femeilor grase. Mai rămăsesem eu pe dinafară, neprins în reţeaua naţională. Pentru că aveam un… Un prieten, totuşi. Unul bine înfipt în Securitate, nevăzut, ca păduchele în piele. Le-a dat ordin zapciilor lui, când i-a trimis să-i belească pe oameni de suflet, să-i lase în pace pe poeţi. Fiindcă e şi el poet, orice s-ar spune. Scriitorii din Botoşani – puţini, câţi sunt – îi laudă talentul. A citit şi la cenaclu, a fost aplaudat, a publicat în gazeta literară a liceului de construcţii, la gazeta de perete în armată… Poate acolo, în armată, un ochelarist l-o fi înghesuit şi pe el într-un veceu, i-a pus sula în coaste şi l-a băgat cu forţa în corul patrioţilor cu ureche fină şi cu buzele ţuguiate. Că de bună voie nu cred să se fi înscris. Nu-s nici doi ani de când s-a liberat şi uite ce s-a ajuns! Stă nebăgat în seamă la bibliotecă, lipeşte cărţi, după-amiaza face ciubucuri ca instalator, dar ce putere are de fapt! Îi dă peste bot şi-l trage de urechi, de faţă cu atâta lume, în mijlocul oraşului, pe securistul care a îndrăznit să treacă pese ordinul lui şi s-a băgat să recolteze în lanul cu poeţi, unde nu avea voie. Mai rău, s-a înfipt direct la cel mai bun prieten. La mine.

— Deseară să fii la mine la şapte fix, să-ţi trag nişte şuturi în cur ca lumea, că nu vreau să facem circ aici. Marş! Dispari din faţa mea! — i-a ordonat Dorel securistului cu sonorul la jumătate, dar răstit. Şi vezi că pentru asta îţi tai din bani!, i-a strigat din urmă.

### 26. Marea cacealma

Căpăceala a durat câteva secunde. Eu am văzut-o mărită, prin ochii dilataţi de stupoare, ca la microscop. Cu încetinitorul, în detaliile fiecărui gest. Mi se părea că nu se mai termină. Dorel nici nu mă băga în seamă. Abia după ce securistul s-a îndepărtat la câţiva paşi, înapoi spre „Pufoaica Ruptă”, prietenul meu – deja puteam să-l numesc: fostul meu prieten – s-a întors la mine şi a început să râdă. Asta m-a derutat şi mai tare. Am văzut cum în scurta răsucire a capului dinspre ochelarist spre mine i-a dispărut

cruzimea din ochi şi cum peste față i s-a aşezat, ca o cortină coborâtă brusc, aceeaşi lumină caldă şi ghiduşă pe care i-o ştiam din ziua când a venit la mine la internat şi mi-a spus că vrea să mă cunoască. „Vreau să-l văd pe poet. Să-l pipăi şi să urlu: este!", mi-a zis el direct, strângându-mi mâna, şi mi-a dat o palmă după ceafă, prieteneşte şi admirativ, în felul lui, de mi-a sucit capul. Mi l-a îndreptat la loc cu altă palmă, tot atât de afectuoasă. Se cățărase pe o salcie până la etajul trei şi intrase pe geam, la o oră când internatul era încuiat, numai ca să mă cunoască şi să îmi spună că mă admiră. Da. Citise mai demult nişte poezii de-ale mele, îi plăcuseră şi de atunci mă urmărise peste tot pe unde umblam eu teleleu prin oraş. Avea poeziile mele de la Maria Baciu, profesoara mea de română din liceu şi a lui din şcoala generală. Amândoi îi ştiam poezii pe de rost, amândoi o iubeam. Câți ca noi, din tot Botoşaniul, aveau o poetă la română? Ea ne făcuse lipeala, într-un fel.

Dorel se împărtăşise în seara aia, venea dinspre el un miros dumnezeiesc de samahoancă, dar asta nu îi lua nimic din franchețe. Mărturisirea lui era la fel de sinceră, patetică şi – văzută din afară şi de la distanță în timp – la fel de ridicolă ca o declarație de dragoste, dar tocmai de aceea m-a cucerit de la prima vedere. Ce mai, a intrat în mine ca-n brânză, ne-am împrietenit. Am crescut împreună şi am visat împreună; am citit aceleaşi cărți, am mâncat de multe ori cu aceeaşi lingură, am dormit în acelaşi pat, ne-am purtat hainele unul altuia – de fapt, el n-a purtat de la mine decât o pereche de mănuşi, doar câteva zile, în timp ce eu am umblat vreo trei ani numai cu hainele lui; a furat din casă şi a mâncat cafteală de la taică-su pentru mine; i-a bătut pe toți cei care mă atingeau fie şi cu o vorbă; am fugit împreună de la şcoală şi ne-am ascuns două săptămâni într-un hotel din Săveni, numai ca să fim în preajma unui poet adevărat, singurul poet din acel orăşel amorțit şi fără glorie literară; am scris poezii unul pentru celălalt, am râs şi am plâns împreună, ne-a fost dor unuia de altul când nu ne vedeam mai mult timp şi ne-am trimis scrisori lungi şi înflăcărate, am pus poduri de cuvinte şi de hârtie între noi. Eram mai mult decât ca frații. Ne ziceam Ghilgameş şi Enkidu. Şi împreună vânam lei şi-i cheltuiam. Ca să aflu acum cine era cu adevărat Dorel al meu. Totuşi lumina aceea de pe față era a lui, zâmbetul agățat în găurile din obraji era al lui, el nu putea fi altcineva.

N-am apucat să-l întreb ce se întâmplă. A început să râdă. Cum râde el: cu capul dat pe spate, cu mâinile în păr. S-a aşezat pe bordură. Râdea şi mai tare, se îneca de râs. Bătea din picior, se dădea cu capul de genunchi. Avea un motiv al lui să râdă, nu ştiam care anume, plus figura mea boțită de atâtea ciocane câte încasase în ultimele momente, surpriză după surpriză;

cum ar fi spus Dorel, mă uitam ca o capră la barieră şi cred că şi eu m-aş fi stricat de râs dacă m-aş fi văzut atunci.

— Ăla nu-i securist! Nu-i securist, mânca-ți-aş!, a putut Dorel să spună hăhăind de-i săreau bumbii. E un bogdaproste de la mine din Creangă. Nebun cu dungă roşie. Vai de capul lui. Mai are şi boala lui Calache, dă cu cracii în sus şi scoate clăbuci pe muştiuc. De o săptămână a ieşit de la Socola. N-am apucat să-ți spun, că ai umblat lerla. Băi, ăsta nu se crede Napoleon ca un nebun serios, ăsta se crede securist, mânca-i-aş eu degețelele lui, înțelegi? Umblă prin oraş şi agață fraieri. Eu îl apăr de baştani prin cartier, că fac ăia mişto de el, îi mai scap nişte mărunțiş, de milă... Tipul e nebun, nu tâmpit. Să vezi ce discuții am cu el, poezie, ştiință, chestii... Dar cum, n-ai auzit tu de Cornel Atodiresei? Ia zi, da' sincer, te-a halit?

De unde să fi auzit eu de Cornel Atodiresei? Îl botezasem, în gând, Acolaboratoresei, că era moldovean ca mine şi trebuia să fie „A-cuiva". Fusesem pe-aproape.

Nu i-am răspuns atunci. Am pus încărcătorul cu înjurături, am băgat una de mamă pe țeavă şi am început să trag la foc automat în A-ăla. N-am putut, în secunda aceea, să recunosc adevărul. Că falsul securist mă halise. Spusesem da. Nu mai conta că ăla era un dilimache, conta că slăbiciunea mea fusese adevărată, da-ul meu era adevărat şi la fel de condamnabil, de greţos, ca şi cum l-aş fi spus în fața unui ofițer devărat. Nu i-aş fi ascuns lui Dorel dezonoranta mea cedare fiindcă oricum m-ar fi înțeles mai bine decât oricine altul şi m-ar fi iertat. Dar atunci am amânat răspunsul tocmai pentru că de Dorel îmi era ruşine mai mult decât de oricine de pe lume şi voiam să-mi pregătesc o dată apărarea mea, dar şi pe el să-l apăr cumva, îndulcind păcatul, să nu-l expun ruşinii de a avea un prieten ca mine.

## 27. Beție cu ceai de lăcuste

În centrul oraşului, veceul public, Biblioteca Județeană şi supermagazinul „Botoşani" formau un triunghi reprezentativ pentru județ în acel sfârşit de epocă: templul culturii, templul salamului cu soia, templul mizeriei. Intelectualul din bibliotecă vedea umilință şi mizerie. Muncitorii veniți la cumpărături vedeau rahatul în stânga şi cultura drept înainte. Iar între clasa muncitoare şi clasa gânditoare era, cum avea să se vadă peste două luni, la revoluție, o mare groapă plină cu rahat. Din care am apărut şi eu, dând nas în nas cu misteriosul meu urmăritor. Când am luat-o amândoi spre „Pufoaica Ruptă", Dorel ne-a văzut pe geam, de la bibliotecă, şi s-a luat după noi. Nimeni n-avea privitul pe geam în fişa postului, dar toată lumea

cam asta făcea la serviciu. Toţi parcă aşteptau să se întâmple ceva. Însă dincolo de geamuri. Nu înăuntru, nu în ei. Ei doar să se uite. Era o stare de aşteptare şi de continuă uitare. Uitare pe geam.

Dorel era pasionat de privit. Cămăruța lui de la subsol, fără ferestre, îl dezavantaja; de aceea stătea mai mult prin oraş. Vorbea cu toți pe stradă, ştia câte ceva despre fiecare, mărunțişuri fără nicio trebuință în memoria unui tânăr poet, şi nu de puține ori se întâmpla să te oprească în toiul unei discuții literare: „Dar stai să-ți spun ce-a pățit unul, Petrică din Primăverii, când a venit acasă şi nu şi-a mai găsit câinele". Era o enciclopedie de banalități domestice din care se apuca să recite pagini întregi în cele mai nepotrivite momente. Lua vorba dintr-un loc şi o ducea în altă parte a oraşului cu viteza şi în ritmul unui ziar. Unul gratuit şi cu tiraj de masă. Nici nu mai trebuia să dai anunț la „Clopotul", era destul să-i spui lui Dorel şi până seara ştia tot oraşul. Mi s-a întâmplat de mai multe ori, căutându-l, să aflu că fusese văzut în acelaşi timp în mai multe locuri deodată şi, cunoscându-l bine, nu exclud această imposibilitate.

Când m-a văzut cu nebunul, s-a luat după noi. Dar până a ieşit din bibliotecă, ne-a pierdut ori mai degrabă s-a pierdut el în revărsarea de fuste şi odicolon, că ieşea schimbul de la fabrica de confecții din centru. A luat cârciumile la rând. S-a mai întâlnit cu unul, cu altul, a mai strâns ştiri şi le-a difuzat din mers. În timpul ăsta eu mă jucam de-a şoarecele şi pisica, printre chiftele, cu Atodiresei-Acolaboratoresei. Când ne-am întâlnit toți trei la chioşcul de bilete de la „Luceafărul" era deja prea târziu. Spusesem da. Închis într-un veceu inundat de rahați, privind cerul prin gaura din perete.

Am plecat cu Dorel, după ce l-a bătut pe securistul închipuit, să bem la „Ultimul Prohod", lângă cimitir. Ştia el că vom găsi acolo ceai de lăcuste, cum îi ziceam noi lichiorului de mentă „Glacial". Care lichior, care mentă? Ne-am făcut praf. În seara aia am dormit amândoi în cămăruța lui de la bibliotecă, pe cărți şi ziare, înveliți cu hârtie de ambajaj. Ne-a dus un cunoscut de-al lui cu Ifronul. Ne-a pus în cupa aia din față, a ridicat-o deasupra cabinei şi am traversat oraşul aşa, plutind prin aer în barca aia cu dinți. Ne-a basculat la uşa bibliotecii ca pe saci.

Dar până să ni se rupă filmul mi-a spus cine era Cornel Atodiresei şi ce voia el de la lume în general şi de la viața mea în particular. L-am lăsat să povestească şi l-am împins în poveşti paralele şi în paranteze încăpătoare până când lăcustele din pahare ni s-au urcat la cap şi au ronțăit câte un pogon de neuroni de la fiecare. Abia când l-am văzut în starea aia am îndrăznit să-i spun, cât de meşteşugit am putut, cum am devenit turnătorul unui turnător închipuit. La o adică n-aş fi băgat pe nimeni în belea.

Întâi nu m-a crezut, a zis că glumesc. A râs. Pe urmă s-a schimbat la

față. O umbră i s-a dizolvat pe față ca o picătură de tuş în apă. S-a uitat la mine dur, m-a împins în spate cu privirea. Cam la o lungime de mână de-a lui. Şi mi-a tras o palmă. Mai mult m-a împins decât m-a lovit. Am tot mâncat bătaie de când mă ştiu, mai ales la cămin, s-au distrus păduri pe bucile mele, s-au rupt unghii în gât, degete în maxilare şi mulți pereți am pictat cu muci la viața mea, dar niciodată nu m-a durut mai tare o lovitură. Mă doare şi acum.

Mi-au dat lacrimile. Dorel s-a aplecat peste masă, mi-a ridicat capul cu degetul înfipt sub bărbie şi mi-a spus zâmbind:

— Şi aşa e slab lichiorul ăsta, nu mai turna şi tu apă în el. Apoi, oftând: – Of, amărâtule, ce mă fac eu cu tine? Ştiu că nu ai turna pe nimeni. Dar fii atent la mandea. Dacă vreodată s-ar întâmpla... să zicem că s-ar întâmpla: vine un securist adevărat şi te freacă şi te-ndoaie. Ai, ce-aş mai sparge o față de bulangiu de ăsta! Nu zici nici da, nici nu. Îl duci cu vorba. N-are ce să-ți facă. Să ți-o ia în mână, atât. N-are de ce să-ți fie frică, dă-l în mă-sa. E plin oraşul de băieți şi gagici care freacă menta pe acasă şi uite că nu-i trimite nimeni la mină. Dacă era să te agațe cu ceva, ce crezi, nu te găbjeau până acum? N-au cu ce să te agațe dacă merg la şantaj. Poate încearcă să te amăgească. Casă, bani, căcaturi de astea, cum a făcut nebunul meu – lasă că pun eu iar laba pe el! Te ajut şi eu cu ce pot, n-ai să mori de foame, o rezolvăm noi cumva. Doar eşti prietenul meu. Dar dacă măcar te-ai gândi să zici da pentru bani, te bat eu cu mâna mea până te caci pe tine.

## 28. Miros de friptură şi de revoluție

Pe Acolaboratoresei l-am mai văzut o singură dată de atunci. Şi cred că de la întâlnirea asta, a doua, mi se trage condamnarea.

Era cu o săptămână înainte de revoluție. Se dădeau salariile la „Electrocontact" şi în tot oraşul se simțea un freamăt special, o agitație uşor euforică. Era o vânturătură nebună prin alimentarele goale. Femeile cercetau disperate dacă n-a rămas din greşeală vreun borcan de mazăre pe după cutiile de creveți, dar scuturau colbul degeaba. Bărbații stăteau la cozi la băutură. Acum se găsea, cât de cât. În noiembrie, în cinstea Congresului al XIV-lea al PCR, Vinalcoolul din Botoşani, deşi nu făcea față consumului local, primise nu se ştie de ce titlul de Erou al Muncii Socialiste şi de atunci lucra eroic. Dar tot nu ieşea suficient pe țeavă. La alimentare nu se dădea decât o sticlă de tărie de căciulă. Ajunseseră deja în oraş, de prin satele județului, porci tăiați prematur, înainte de Ignat, şi ici-colo mirosea amețitor, aproape subversiv, a friptură la ceaun. Era o zi oleacă mai frumoasă decât

altele. Dar pentru mine şi pentru prietenii mei avea să se încheie urât.

Florentin Florescu luase leafa de dimineață şi, ca de fiecare dată, prima lui grijă era să dea o parte din bani înapoi la stat. Făcea asta, ca de obicei, la cârciumioara cochetă a UTC-ului, întotdeauna aprovizionată cu de toate, ca pentru activişti – mereu însetați şi flămânzi, atât ei, cât şi gențile lor. Noi îi spuneam „Capşa” pentru că acolo se mâncau scriitorii botoşăneni, acolo ne adunam şi noi, aspiranții, să deprindem de la ei tainele înălțării prin artă şi ale căderii sub masă prin exces de alcool. L-am găsit pe Florentin în separeul nostru, unde ne adunam toată gaşca după cenaclu şi continuam discuțiile până la ultimul leu. În cenaclu nu aveam decât un activist UTC, însă era suficient ca ospătărițele să ne considere pe toți colegi de-ai lui şi să ne lase la separeu, mai ales că ne vedeau mereu pe la Casa Tineretului, unde ne făceam veacul. Ne străduiam să nu le stricăm această impresie, atât de profitabilă pentru noi, aşa că din când în când ne mai răsteam la ele, făceam nazuri la mâncare, ceream să ne dea băutură la pachet şi nu lăsam bacşiş.

După mine a venit şi Dorel Andrieş. Vânăt de frig şi agitat – nu ştiu de ce. Ceva era schimbat la el. De cum s-a aşezat între noi şi a tras o duşcă, de acomodare, în loc să înceapă ca de obicei să flecărească, ne-a şoptit că se întâmplase ceva la Iaşi cu o zi înainte. A fost o vânzoleală, ceva, cică se adunaseră câțiva nebuni în Piața Unirii ca să strige împotriva lui Ceauşescu şi Miliția i-a împrăştiat cu pulanele. Deranj mare. Auzise asta de la o femeie căreia tocmai îi reparase un robinet la baie. Aflase prin telefon de la fata ei, studentă la Iaşi. Poate era doar un zvon asta cu demonstrația, zicea Dorel, fiindcă nu s-ar încumeta nimeni să iasă în centrul oraşului să strige în gura mare ceea ce spuneam toți pe la colțuri, în şoaptă. Dar sigur-sigur fuseseră arestați nişte scriitori. Că ei fuseseră capii răutăților acolo, ei pregătiseră burzuluiala. Despre asta se vorbea aprins, dar tot în şoaptă, la Biblioteca Județeană chiar atunci, în timp ce noi beam pe banii lui Florentin la „Capşa”. Se aflase tot aşa, prin telefon, de la bibliotecarii ieşeni. Dorel zicea de nişte scriitori, vag. Nu ştia care anume. Se temea să nu fi pățit ceva Nichita Danilov, pe care îl admira fanatic, îi ştia pe de rost cel puțin volumul de debut, iar povestea din preambul, cu pescarul care stă cu undița într-o băltoacă fără peşte, ani şi ani de zile, până când apare din nimic un peştişor şi muşcă momeala, o rescria în fel şi chip, o dezvolta, o spunea la toți aducându-i poetului Danilov poate mai mulți admiratori decât reuşise cartea să-i procure.

Nu ne-am gândit că ar putea fi ceva serios. În primul rând fiindcă nu ne imaginam vreunul că se poate întâmpla aşa ceva. Păi ce, ăia chiar erau dementi? Nu le stăteau bine ciorapii pe picior, sau cum? Cum adică să iasă

aşa, în grup, să vocifereze? Aşa ceva nu se poate. Pentru că nu se poate. Aşa simţim noi. Pentru că noi înşine nu am avea inconştienţa sau curajul să facem asta. Şi credem că toţi sunt la fel. Noi stăm frumos la separeu şi bem, scriem epigrame corozive şi inventăm bancuri, tragem Pegasul de coadă. În al doilea rând, vestea fusese adusă de Dorel, iar noi eram obişnuiţi să primim de la dânsul numai jeturi spumoase de trăncăneală, mărunţişuri colorate adunate de prin oraş, care nu prea ne interesau, deşi unele aveau farmecul lor frivol, nici nu ne puneam problema dacă sunt adevărate sau nu. În al treilea rând, dacă era un grăunte de adevăr în ce ne spusese Dorel, asta oricum se întâmpla departe de noi, tocmai la Iaşi, nu ne atingea direct şi imediat. Ne-am zis că nu nici nu puteam să verificăm şi oricum nu atunci, când ne era bine cu salariul lui Florentin la teşcherea, lasă că om vedea noi mâine… Şi am tot vorbit până seara despre treaba cu Iaşul, dar nu tare implicaţi, ci ca despre o povestire nu tocmai reuşită de la cenaclu. Şi nu ştiu cum s-a făcut că iar ne-am îmbătat.

În seara aceea, mergând de la „Capşa” spre Dorel, să mai bem oleacă, ne-a mâncat în cur să ne dăm rotunzi, să strigăm pe străzi lozinci cu dublu înţeles. Şi a pus laba pe noi un securist. Unul adevărat, de data asta. Cu grade şi cu pistol la el.

## 29. Dacii înving oricum!

Zvonurile incredibile despre întâmplările de la Iaşi dospiseră toată după-amiaza cu berea şi cu vodca la un loc, încât, de unde până atunci nu le credeam deloc, seara, la plecarea dela „Capşa”, puteam să băgăm mâna în foc pentru ele. Aşa căpătaserăm noi convingerea asta în câteva ore, fără niciun argument în plus. Dacă am mai fi stat o oră-două la separeu am fi putut să credem şi în Moş Gerilă.

Florentin ştia mai bine decât mine şi decât Dorel ce se întâmplase pe la ceilalţi comunişti din Europa şi – pe drum, băgat între noi doi – ne-a spus că ne cam venise rândul şi nouă, e de aşteptat să pocnească buboiul.

— Da, e de aşteptat, a punctat Dorel. Să aşteptăm. Poate dă Tovarăşul colţul, mânca-i-aş coliva, că ne-am plictisit de dânsul.

— Da’ chiar o fi adevărat ce s-a întâmplat în RDG, în Bulgaria, sau e doar propaganda americanilor?, am întrebat eu cu sinceritate.

Chiar aşa credeam. Nu aveam niciun fel de informaţie. Când se întâmpla să mai aflu câte ceva, nu căpătam după aceea şi o confirmare. Dacă nu venea revoluţia, mamă, ce comunist împuţit aş fi ajuns! Şi ce bine aş fi dus-o!

Spre deosebire de noi, Florentin mai trăgea cu urechea la „Europa

liberă” când se ducea acasă, la Vorona, mai comenta cu taică-su. Era dintr-o zonă slab colectivizată

— Vorona, Tudora, Corni – plină de țărani îndărătnici şi cârcotaşi, era şi mai mare cu câțiva ani şi mai umblat prin țară decât noi. De la el am aflat abia atunci, cu o săptămână înainte de revoluție, şi nu ne venea a crede, despre mişcarea pentru drepturile omului a lui Paul Goma, despre greva minerilor din ’77, despre fuga lui Pacepa, despre o demonstrație a studenților din Iaşi. I-am zis că toate sunt legende şi nimic mai mult. De unde ştie el aşa ceva? Ce dovezi are? Dar n-am putut să nu-l credem când ne-a spus despre revolta muncitorilor de la Braşov. Pentru că fusese acolo, văzuse cu ochii lui. S-a întâmplat că tocmai atunci era în delegație la Braşov, trebuia să aducă nişte şuruburi.

— Şi nouă de ce nu ne-ai spus până acum?

— Pentru că voi sunteți prietenii mei, nu vă dau bomboane otrăvite.

— Dar despre varza înfiptă-n țăruşi de ce ne-ai spus?

Ne povestise mai demult cum, tot în delegație la Braşov, prinsese o vizită a lui Ceauşescu. De fapt, doar pregătirile. Cum ar fi azi, s-a dus la fabrică şi a făcut actele pentru şuruburi; a doua zi dimineață, când a revenit să pună marfa la vagon, credea că se rătăcise. Nu mai recunoştea locul. Cu o zi înainte în fața fabricii era un maidan cu gropi, cu bălți de ulei ars, păcură, betoane, gunoi. Acum, cât vedea cu ochii, numai varză. Căpățâni mari şi frumoase, una şi una, aliniate perfect, ziceai că-s puse cu mâna. Pentru că erau puse cu mâna. Când s-a apropiat a văzut că erau înfipte în țepuşe de fier. Toată noaptea s-a muncit pe rupte: meseriaşii au făcut țăruşi din fier-beton, inginerii au întins sfori, să iasă rândurile drepte, au bătut țăruşii, iar grosul muncitorimii a cărat varza şi a înfipt-o în țăruşi.

— Despre varză v-am zis fiindcă deja erau bancuri cu asta. Şi cu merele legate cu ață în copaci, la fel. Dar despre altceva de ce să vă spun? Ca să aprindeți paie în cap? Că amândoi sunteți nişte gură-spartă, voi şi când aflați cât e ceasul vă lăudați la tot oraşul. Şi când am mai vorbit noi despre asta, ca să vă spun?

Adevărat, nu prea mai vorbiserăm. Doar aluziv, făcându-ne cu ochiul. Erau lucruri subînțelese, ascunse în bancuri, în epigrame, în şopârle – de ce să le fi numit concret?

Tot vorbind despre vijelia care-i doborâse pe comuniştii din Europa, în timp ce alor noştri nu le mişcase nici şepcile de pe cap, am ajuns la Comitetul Județean, coborând pe Marchian şi lăsând teatrul în stânga. Acolo ne-au năpădit simultan sentimentele anticomuniste şi berile rase la „Capşa”. Am rezolvat amândouă problemele deodată: ne-am pişat cu mult curaj, mai

ales că era întuneric, pe zidul din spate al Comitetului Județean. Florentin, într-unul din momentele lui de genialitate, ne-a îndemnat să desenăm secera şi ciocanul pe perete, cu jetul. Dar tremuram de frig, nu aveam deloc precizie. Dorel s-a băgat cu ciocanul lui peste secera mea şi m-a împins în stema lui Florentin, singurul dintre noi cu talent la desen, pe care am tăiat-o cu un X sinuos. Aşa că nu s-a mai înțeles nimic din protestul nostru.

— Lasă, nu-i nimic, ne-a ogoit Florentin. Micțiunea noastră de protest va continua. Şi a adăugat strigând: – Dacii înving oricum!

Chestia cu dacii i-a venit atunci. Ne-a plăcut. Era foarte românească, avea în ea şi resemnare, şi revoltă, şi speranță. Eram şi noi un fel de daci. Fără arcuri şi fără săgeți – dar nici nu ne trebuiau, că noi trăgeam cu urină în zeii noştri întunecați.

— Dacii înving oricum!, am răspuns eu şi Dorel.

Mai încolo am strigat iar. Pe la Uspenia, iar. Când am trecut de fabrica de confecții, am început să mergem ca la paradă, aliniați în şir indian, cu mine în frunte, purtând arme închipuite la piept, şi să strigăm: „Dacii înving oricum!". Nu eram decât noi pe stradă – aproape de miezul nopții şi pe gerul ăla.

Deodată, de după un stâlp, ne-a sărit în față un malac.

— Stai! Ce-ați spus? Cine? Cine învinge?, a strigat el, de am încremenit.

Mă înşfăcase cu stânga de piept, iar mâna dreaptă o ținea întinsă în lateral şi uşor înapoi. Avea un pistol.

## 30. Acolaboratoresei se întoarce

— Dacii, am zis moale, cu ochii la pistol. Dacii înving. Mor şi nu se predau.

— Erau cei mai viteji şi… ăăă… Dorel ținea pedala apăsată pe „ă". Nu-i venea în minte continuarea citatului.

— Mai drepți! — a completat Florentin, ca la şcoală, de la coadă. Decebal şi-a tăiat capul!

Pistolarul a pufnit în râs. Florentin voise să spună că viteazul Decebal a luptat până în ultima clipă, până a fost răpus şi i s-a tăiat capul. Dar, şocat cum era, scosese o frumusețe de lapsus. Gluma aceea involuntară a tăiat tensiunea, ne-a scos din încurcătură. Pistolarul, râzând, şi-a băgat arma la spate, mi-a dat drumul din strânsoare şi ne-a spus că e căpitanul Nuştiucum de la Securitate. Se luase după noi după isprava de la Comitetul Județean de Partid. Nu cu gândul să ne împuşte, nici măcar să ne aresteze, voia doar să ne potolească. Ne pierduse în beznă prin centru, apoi ne

regăsise când ne-a auzit mărşăluind şi strigând ca demenții pe stradă.

— Iertați-ne, vă rugăm să ne iertați, tovarăşe căpitan, i-am zis eu smerit.

— Da, iertați-ne. Gata, nu mai strigăm, s-a băgat şi Dorel la milogeală.

— Am luat şi noi salariul azi, am băut oleacă… Parcă dumneavoastră nu tot aşa faceți când luați salariul?, am îndrăznit eu.

Se simțea de la o poştă damful, se cunoştea şi după vorbă că era amețit binişor. Numai simțul datoriei îi rămăsese treaz, de năvălise peste noi să ne bage pistolul în gură. Spre norocul nostru, solidaritatea universală a bețivilor s-a dovedit încă o dată.

— Țineți-vă puțele în pantaloni, băiețaşi, ciocul mic şi chişca-ți-o acasă, că altfel e de rău. Eu atât vă spun.

Atât, dar ne-a mai spus. Că putea să ne ducă fain frumos la sediu, ne încălța cel puțin cu o amendă babană, dacă nu chiar cu un dosar la Procuratură, dar e un om de bine – chiar aşa a zis: om de bine – şi ne iartă. Pentru că şi el venea de la una mică. Şi nu-şi punea mintea cu nişte băieți inconştienți, sub influența alcoolului. Totuşi şi-a notat numele noastre într-un carnețel, la lumina lunii, şi locul de muncă. Poate or fi şi acum undeva în arhivele Securității, să se vadă disidența noastră spontană.

Eu am spus, ca să nu complic lucrurile, că lucrez la siloz. La ICAPPA. Şi am desfăşurat imediat denumirea: Întreprinderea de Contractare, Achiziționare şi Păstrare a Produselor Agricole. I s-a părut, probabil, destul de tehnic şi de convingător, aşa că nu a mai insistat. Asta mi-a venit întâi în cap pentru că în toamnă, când am avut nevoie de un act la mână ca să mă înscriu la fără-frecvență, am intrat ca necalificat la siloz. În plus, în felul ăsta aş fi avut şi o pâine asigurată. Vorba vine. Încărcam grâu în vagoane. Trebuia să apăs pe un buton şi grâul venea din turnurile alea cât Eiffelul, pe un sistem de benzi rulante, până la vagon. Dar cum se întrerupea mereu curentul, mai mult dădeam la lopată. Grâul mergea la export, iar în Botoşani pâinea se dădea pe cartelă. Însă eu nici cartelă nu aveam, fiindcă nu eram din oraş. După nici o lună şeful de tură, la care am şi stat un timp, cât i-a fost nevasta fugită cu altul, m-a anunțat să nu mai vin, că s-a terminat grâul şi nu mai este nevoie de mine, rămân doar muncitorii calificați. Zicea că o să mă cheme când o fi vreun transport de făcut, dar se vede treaba că nu mai era nimic de vândut din județ, că nu m-a mai chemat. Adevărul e că nici nu ne-am mai văzut fiindcă nevastă-sa m-a dat afară din casă, când s-a întors din scurta ei aventură, şi mi-a zis să nu mai calc vreodată pe-acolo, că-mi sparge capul. Şi era în stare nebuna! Cel puțin lui bărbat-su, săracul, îi crăpa capul o dată la două săptămâni. Habar n-aveam dacă mai eram angajat la siloz, măcar în acte, şi nici nu mă interesa. Dar în caz că

securistul m-ar fi întrebat ceva de pe la siloz, aş fi ştiut să-i spun orice, învățasem repede cum merg treburile pe acolo.

A scris toate alea în carnet şi ne-a lăsat să plecăm fără să ne facă nimic, doar ne-a arătat degetul cum le arăți la copii ca să stea cuminți. I-am mulțumit frumos, sincer i-am mulțumit, şi am întins-o bucuroşi spre Parcul Tinererului. Dar nici n-am făcut cinci paşi, că l-am auzit iar pe securist:

— Stai! Ce ai acolo?

M-am oprit cu piciorul în aer, la jumătatea pasului. Căpitanul s-a apropiat şi mi-a smuls din buzunarul de la spate sticla de „Cristal". O luaserăm la pachet de la „Capşa" ca s-o bem la Dorel. S-a uitat la sticlă în lumina lunii, i-a scos dopul şi a tras un gât. A vrut să mi-o dea înapoi, dar s-a răzgândit şi a băgat-o la el în palton, m-a lăsat cu mâna întinsă.

— Se confiscă! — a zis. Dacă v-o las, vă îmbătați mai tare şi faceți prostii. Hai, valea!

Nenorocitul! Ne-a luat vodca! Ce să zic, îl durea pe el de necazul nostru, dacă făceam prostii. Eu cred că erau şi la ei, la Securitate, sete şi foametea de pe lume, de ajunsese să se bucure la jumatea noastră. Ce era să facem? Pe gură i-am urat să o bea sănătos, în gând i-am zis să i-o toarne popa pe piept.

Eram umiliți şi furioşi. Nici nu mai conta că scăpaserăm cu bine din gheara securistului, gândul ne stătea numai la vodca aia şi la cât de proşti am putut fi, de am pierdut-o atât de uşor. Şi în fierberea aia, de ne venea să ne dăm palme unul altuia, cine apare în fața noastră, trei sute de metri mai încolo, şi ne somează să-i dăm actele la control?

Acolaboratoresei!

## 31. Jos Securitatea! Jos ficatul!

Poate ne urmărise şi nebunul. Erau atâția securişti, colaboratori, turnători, tot neamul lor, adevărați sau închipuiți, încât numai plimbându-ne prin oraş tăiam cărare printre ei, lăsam dâră ca vaporul. Eu însumi intrasem cu gâtul în juvăț. Atunci, după sperietura cu securistul pistolar şi după dureroasa pierdere a vodcii, era cel mai nepotrivit să mi se reamintească asta. Şi încă de Acolaboratoresei însuşi. Atodiresei-Aturnătoresei. Apizdeimăsei. Se proțăpise în fața noastră şi ne băga în ochi o legitimație, parcă ne invita să aprindem o torță şi să buchisim documentul. Nu se uita nimeni pe o legitimație. Când ți se arăta una, în orice situație, nu era de bine. Înlemneai. Pe asta se baza şi Alegitimățoaie.

— Prezentați actele la control!

Ultimele sunete i-au intrat înapoi pe gât şi s-au dus ca nişte gloanțe

până în plămâni, au explodat acolo într-un şir scurt de icnete noduroase. Pentru că nici nu a terminat somaţia şi Dorel l-a rupt în două cu un picior în barbă, o lovitură vertiginoasă de karate. Nemernicul a căzut în genunchi şi acolo, la etajul întâi, s-a întâlnit cu genunchiul lui Dorel, tot în barbă şi la fel de rapid. Am sărit să dau şi eu una. Mi se făcuse brusc o poftă imbecilă să dau cu pumnii şi cu picioarele în sacul ăla de piele-rea plin cu oase şi zgârciuri, să simt că intru în el, să sfâşii cu unghiile. A fost un puseu, o răbufnire primitivă. În aceeaşi clipă mi-a trecut. Nici nu mai aveam în cine să dau. Un şpiţ şi un genunchi în barbă au fost prea mult pentru scheleabra de Adelatoresei. Se zvârcolea pe gheaţă ca râma. Dorel îi cărăbanea în continuare pumni la întâmplare. I-am strigat să se oprească. Am dat să-i prind mâna, dar lovitura pornise deja, m-a tras şi pe mine. Am alunecat pe gheaţă şi m-am prăbuşit peste Atodiresei, i-am golit plămânii. A început să horcăie. Abia atunci s-a oprit Dorel.

Bătaia n-a durat mai mult de trei, patru secunde. Nu ştiu cum se bat ăia în filme de le creşte mustaţa până termină. Cică-s filme de acţiune, dar paradoxul e că n-au acţiune şi atunci timpul e umplut cu bătăi neverosimile. Nici un om de pe lume nu rezistă la un bocanc în barbă, dat de jos în sus, din săritură, decât dacă nu e el ăla care-l încasează – cum ar coti-o Florentin. El n-a avut nici când să zică pâs. Parcă primise şi el un picior în vitrină, aşa se uita de împrăştiat, nu înţelegea cum Dorel caftea – şi încă în halul ăla – un miliţian în civil. Sau un securist, un procuror, ceva, că nu se prezentase, doar întinsese legitimaţia în faţă şi ne ceruse actele. Iar acum, după ce-l pusese la pământ cu acea explozie brutală, deşerta asupra lui un tomberon cu înjurături de toate mamele. Dorel putea să înjure o zi şi o noapte fără oprire şi fără să se repete.

L-a săltat de jos cu o mână şi i-a spus să se care dracului acasă. I-a mai dat şi un şut în cur, de pornire. Nenorocitul a făcut câţiva paşi împleticiţi şi a căzut. Dorel şi cu mine l-am ajuns din urmă şi l-am ridicat de subsuori. Din gură i-a curs sânge pe mâna mea. Şi lentilele erau mânjite cu sânge. Dorel i-a şters ochelarii, l-a şters şi pe faţă cu batista. Îl îngrijea cu gesturi blânde şi precise, cum tot de la karatiştii lui învăţase, când îşi spărgeau din greşeală feţele pe coclauri, unde se antrenau, dar în acelaşi timp îl înjura. Şi-l dojenea că uite ce-l împinsese să-i facă. Doar îi spusese să nu se mai ia de poeţi. Şi acum chiar şi de el! L-a întrebat dacă poate să ajungă singur acasă. A fonfăit ceva, un fel de da cu bulbuci de sânge şi s-a îndepărtat anevoie, metecăind ca un om beat.

De atunci nu l-am mai văzut niciodată pe scrântitul ăla. Mi s-a părut că l-am zărit o săptămână mai târziu, la revoluţie – mă rog, ceea ce s-a numit revoluţie la Botoşani. Se agita în balconul teatrului. Era un ins cam

de statura lui, în pijama cu dungi şi halat vişiniu, de spital, cu o mână în ghips şi cu fața bandajată. Dar fără ochelari. Striga la microfon că fusese bătut de Securitate. Numai la figură şi în ficat. „Jos Securitatea! Jos Ficat, jos Ficat!”, urla mulțimea, neînțelegând prea bine ce spunea omul cu gura strâmbă de la bătăi. Şi îl aclama ca pe un erou. Când am ajuns şi eu la balcon, străpungând cu mare chin grupurile de oportunişti care făceau liste cu noua conducere a județului, – la fiecare colț se năştea câte un FSN –, eroul în pijama nu mai era acolo. Nu m-ar mira să aflu cândva că era chiar nebunul Atodiresei, că-i păcălise pe revoluționari şi că măcar pentru scurt timp a fost conducătorul județului, liderul uneia dintre conducerile alea improvizate peste tot de cine avea mai mult tupeu. Până s-au mai liniştit valurile şi a fost pus cine trebuia. De ce nu? Doar şi Florentin a ajuns primar la el în comună, tot aşa, la înghesuială. Pentru trei zile. Iar eu am ajuns ziarist.

Suflul întârziat al revoluției m-a zvârlit în echipa care scotea „Atitudinea”, o foaie săptămânală nervoasă care dădea tare şi în oricine cu copita. Copita cu care era scrisă. Prin martie un polițai mi-a adus la redacție o citație. Eram chemat ca martor la proces. Atodiresei, partea vătămată, îl dăduse în judecată pe Dorel. Am fost la două termene, dar nu l-am văzut pe securistul închipuit. La al treilea termen am aflat că nu mai sunt martor, ci complice. Până toamna am redevenit martor, apoi instigator şi iar simplu martor. Altceva nu se mai întâmpla în procesul ăla. Toamna a dispărut şi Atodiresei, nici avocatul lui nu mai ştia de el. Dar dacă a reapărut după ce m-am mutat din Botoşani? Poate am fost făcut din nou complice. Dacă s-a dat o sentință acum, după doi ani? Pentru asta sunt condamnat.

## 32. Capitolul 5: Averea lui Puliman, cerşetorul

În maşină a năvălit mirosul de porci de la crescătoria din Tomeşti. N-am văzut niciodată combinatul. Porcăria. Ştiu că e undeva în dreapta, de unde vine duhoarea. Densă, materială. Parcă trag smântână împuțită pe nas. E acolo un munte de bălegar. Cică se vede Chişinăul de pe creasta lui. Cine s-o fi urcat până în vârf? Ce pute! Era mai bun aerul în veceul de la Poliție. Venea şi un miros de ceapă verde şi de pământ reavăn de afară. Ăsta nu e combinat, e un coteț uriaş. Scot gunoiul cu roaba şi-l aruncă în câmp, în crăcana Bahluiului şi a Jijiei. Numai porcii de aici pot hrăni toată Moldova un an de zile în caz de război. Pe timp de pace îi omoară.

Înseamnă că mai avem puțin până în Iaşi. Dar mai e, mai e până la peniten… până acolo… Trebuie întâi s-o ducem pe avocată unde ne zicea ea, abia pe urmă ne ducem acolo. Uite Iaşul. Trecem calea ferată şi gata. E

partea urâtă a oraşului, intrarea din spate. Te strânge în spinare urâțenia asta. Beton, beton, beton. Blocuri câş, mohorâte, jegoase, cască nişte guri negre şi mucegăite, parcă intri în peşteră. La troglodiți. Să se intre în oraş direct prin centru, cumva. Pe la teatru, să zicem, chiar din sala mare. Sau pe la Trei Ierarhi. Fără maşină. Să se meargă numai pe jos de la Palatul Culturii până sus, în Copou, cu ocol pe La Golia, Târgu-Cucu, înapoi la Traian, apoi în sus pe Lăpuşneanu, pe la bibliotecă. Iaşul nu e în tot Iaşul, e numai ici şi colo, ciopârțit şi aruncat pe şapte dealuri ca un domnitor mazilit şi sfârtecat între patru cămile. Adun bucățile şi îmi fac un Iaşi al meu. Părticelele bune de la periferii, Cetățuia, Buciumul, Sărăria, Țicăul le iau şi le adun la un loc. Duc Palatul mai sus, spre Corso, zvârl dracului blocurile dintre casele vechi şi, când e gata, închid totul cu zid, fac Bahluiul colac împrejur, să nu pătrundă înăuntru janghinoasa de Bularga şi toată partea asta mizerabilă. O să cobor puntea numai pentru cine vreau eu. Să-mi vadă Iaşul. Mai ales primăvara, ca acum, când se rupe verdele în Copou şi se scurge în tot oraşul, uite-aşa, în valuri.

Puşcăria! Unde e închisoarea în Iaşi? Habar n-am. Nu m-am gândit niciodată. N-am avut niciodată nevoie să ştiu. N-am scris niciun rând despre penitenciar. O fi în câmp, pe undeva. Pe sub pământ, prin tunelurile din Evul Mediu. Cât am umblat prin oraş în aproape un an de zile de când m-am mutat la „Timpul", nu mi-a sărit în ochi vreodată ceva care să semene cu o închisoare. Cum arată o închisoare? Am văzut-o doar pe aia din Botoşani, numai un etaj, două de sus şi acoperişurile. Acolo e şi spitalul de nebuni în aceeaşi ogradă, clădirile sunt la fel, nu ştii care-i una şi care-i alta. Poate şi aici e tot aşa. Să se spună în sat că am fost dus la nebuni, nu la închisoare.

Nu, nu trecem calea ferată. Maşina se smuceşte. Dau cu capul de bancheta din față, îmi muşc limba. Costică înjură, trage un pumn în pieptul volanului. S-a rupt sfoara. Dacia din față a țâşnit înainte ca o broască din aia de hârtie când o apeşi cu degetul pe coadă. A noastră a rămas fix pe calea ferată. Să vină trenul acum. Chiar acum. Vâjjj! Şi se termină totul.

Canapeaua vine încet spre noi, cu spatele. Costică se dă jos şi înnoadă sfoara, vorbeşte ceva cu omul din Dacie.

— Trebuie s-o lăsăm pe cucoană în Bucium, la mama dracului, zice el nervos când se întoarce la volanul maşinii moarte.

E bine aşa. Înseamnă că mai trece timpul. Dacă mergem întâi în Bucium, ne îndepărtăm de Poliția Județeană. Aşa a zis Guzanu: să mă ducă la Inspectorat. Şi de acolo… Nu, acolo vedem noi care-i treaba, o lămurim noi… Acum mă sperie gândul prostesc de mai înainte, cu trenul, vâjjj!… Lămurim la Inspectorat. Ăsta ştiu unde e. În Copou, mai sus de redacţie. Am fost acolo astă-iarnă, la conferința de presă despre moş Puliman,

boschetarul ăla din Scânteia… Cerşea prin Iaşi. Făcea naveta cu trenul, zicea că merge cu pulimanul. Stătea într-o colibă de pefeleu la marginea satului. Înăuntru, numai un pat de paie şi nişte boarfe de căpătat, atât. Într-o zi a intrat în colibă o vacă flămândă şi a început să-i mănânce patul. I-a ros şi banii de hârtie ascunşi în paie. O avere. Când a venit bătrânul seara de la oraş, a găsit vaca în colibă. Rumega liniştită, cu o mie lipită pe bot şi cu alte mii îmbălate şi ferfenițite în jur. De ciudă, a omorât vaca şi a dat foc la colibă. Oamenii au sărit să stingă focul. L-au găsit pe moş pe un taburet, cu o țepuşă în mână, frigea carne de vită la foc şi plângea. Din Copou, faci la dreapta. Poliția e în stânga. Tot înainte ajungi „La Măgarul Leşinat”.

Costică mă trezeşte din gânduri:

— Da, ştiu eu ce să zic?… Mă gândesc şi eu că este foarte posibil ca condamnarea asta să fie pentru bătaia din Botoşani. Vătămare corporală.

— Dar eu nici nu l-am atins pe nebun. Adică am căzut pe el, am alunecat, nu l-am lovit. Am vrut să-l opresc pe Dorel. Când am plecat din Botoşani, şi eu şi Florentin eram martori în proces. De atunci am mai fost de atâtea ori prin Botoşani, m-am tot întâlnit cu Dorel, am vorbit şi la telefon, dar nici el, ca inculpat, nu mai ştia nimic. N-a mai fost chemat la vreun termen. Atodiresei a dispărut, o fi închis pe la nebuni, pe undeva. Şi procesul s-a închis. Chiar ieri l-am sunat pe Dorel, era bine mersi.

— Poate azi nu mai e.

## 33. Pentru ce sunt dus la puşcărie?

Nu, nu e posibil să fi fost condamnați în lipsă. Şi eu şi Florentin, pe lângă Dorel. Dorel avea avocat, i-ar fi spus. Nu putea să nu afle de condamnare. Ieri, când l-am sunat, venise de la Bingo, era bucuros că îi intraseră câteva numere. Ce proces, ce condamnare? Nici la bască nu-l durea de astea. Era cu chef. Noi de mult nici nu mai vorbeam de judecată, uitaserăm. Doar i-a spuse avocatul că procesul se închide. Atodiresei n-a depus la dosar decât un certificat tehnic de avarie, de la legist. Şi declarația lui, doar a lui, că noi i-am spart mufa. Când spunea că toți, când că numai Dorel. Şi-a tot schimbat declarațiile. În plus, era vedeta Judecătoriei, fruntaş pe ramură la procese. Şi nebunii au dreptul să dea în judecată pe cine vor. Judecătorii munceau jumătate pentru el, jumătate pentru restul județului. Niciun judecător nu l-ar lua în serios.

Mi se închid ochii de oboseală. Am săpat toată ziua în grădină. Pe urmă a început nenorocirea. E aproape miezul nopții. N-am ceas, dar socotesc: am plecat pe la zece din Costuleni, am făcut o oră şi ceva. Sunt aproape patruzeci de kilometri. Autobuzul face fix o oră, cu stații cu tot. Noi

am mers mai încet. Iaşul e pustiu. Dacă ăştia se întorc noaptea asta, o să le cam tremure curul de frig până va trece o maşină.

Ajungem la Baza 3. Ei, na! Mereu apare ceva, mereu se întâmplă ceva ca să mă întârzie. Acum a apărut un polițist, ne face semn să oprim. Lânosul pufneşte lângă mine:

— Ce gura mamii lui mai vrea şi tâmpitul ăsta?

— La ora asta? E disperat, are şi el nevoie de un ban, răspunde Costică. Şi coboară bodogănind.

Discută. Agentul se apleacă, vorbeşte şi cu nenea de la volan. I-a găsit ceva în neregulă, vrea să-l amendeze. Chiar aşa? Dar bineînțeles că omul e cu morcovu atâta! De aia nici n-a cârâit, ne-a tras până la Iaşi, ne plimbă prin oraş cu remorcuța, până la avocată, pe urmă ne duce la Poliție. Costică dă din mâini, parcă apără un şapte metri la handbal. Licuriciul nu şi nu, pare hotărât să taie amendă.

— Dacă nu eram noi aici, lua banul şi gata, zice Flocosul. Ne-a văzut pe noi şi vrea să se arate corect, o face pe legistul. Tâmpitul, ciubucarul dracului!

Costică rezolvă cumva. Se întoarce plin de draci, înjură. Pornim. Tărăboanța sare dintr-o groapă în alta. Vreau la veceu. Mă țin cât pot. Ne învârtim pe nişte străduțe. N-am fost niciodată pe-aici. Iaşul e mai mult de-a lungul liniilor de tramvai şi de troleu. Oprim lângă un bloc cu patru etaje. Cu elefanți de tablă în baie. Au scos trompele pe gemuleț să tragă aer proaspăt. Coborâm din rablament. Coboară şi ceilalți. Ne adunăm toți la botul maşinii din față. Avocata le strânge mâinile polițiştilor. Turuie ca mitraliera. E din Vaslui. A rugat-o cineva să-i aducă rabla şi s-o lase la Iaşi. Tot trebuia să vină, că are fetița concurs a doua zi la Palatul Copiilor.

— Atâtea necazuri cu maşina asta... Dacă ne-ar fi depăşit alta pe drum, vă mutați şi ajungeați mai repede. Vă mulțumesc, vă mulțumesc. Ați ocolit atâta, l-ați deranjat şi pe domnul... Vă mulțumesc şi dumneavoastră, zice către omul cu canapeaua. Mulțumim lui Dumnezeu că am ajuns cu bine.

Costică deschide portiera şi mă împinge grăbit în maşină, sub canapea. Dar îmi dă drumul când îi şoptesc că mă scap pe mine. Chiar nu mai rezist. Pe drum m-am abținut că era şi fetița, dar acum chiar plesnesc.

Avocata s-a prins de fază. Zice să stăm oleacă. Intră întâi ea cu fetița. După un minut iese şi ne cheamă. Baia e în capătul coridorului strâmt ca o tabacheră. Trec pe lângă o uşă închisă. Cineva sforăie înăuntru. Ajung din două salturi şi trag uşa după mine. Nu mă mai gândesc la nimic.

Când ies îi găsesc pe tablagii vobind în şoaptă cu avocata şi cu o femeie apărută în uşa bucătăriei. Tânără, într-un capot albastru, strălucitor.

Somnoroasă. Se uită lung la mine şi îmi zâmbeşte, îşi cere scuze pentru dezordinea din baie. O ţeavă picură de câteva zile... Nu pare deranjată că avocata, rudă, prietenă, ce-o fi, după ce că a întârziat până la ora asta, a mai adus şi nişte străini, ca să nu vină cu mâna goală. Îi mulţumesc. Îmi vine să-i spun că dacă are necazuri cu ţeava să îl cheme pe Dorel. Telefonul e aici, pe hol, numai să întindă mâna.

Trec peste capul lui Costică şi o rog pe avocată să dea un telefon la Botoşani. Scurt. Nu contează că e târziu, pe prietenul meu pot să-l sun la orice oră, nu se supără. Să întrebe doar atât: ce face Dorel? Costică îşi dă seama pe loc ce urmăresc, îi văd strălucirea din ochi.

— Dacă se poate, doamnă... — insistă şi el. Doar atât şi gata. Vrei să vorbeşti tu?

Vreau. Mă aşez pe vine lângă mescioară şi formez numărul. Discul cârâie ca nişte cătuşe când se strâng. Milieu exact la fel am şi eu acasă, tot sub telefon. Îl ia fetiţa şi se găteşte de nuntă când se mărită cu prinţul după sobă. A adormit fără poveste. Să nu afle, Doamne, fă să nu afle. Şi fă să fie Dorel acasă. Şi să răspundă.

E Dorel!

— N-ai somn? Pramatie! De unde suni? Din Iaşi? A, dacă tot eşti acolo, poate îi dai un cap în gură din partea mea lui dilimache de Atodiresei, mânca-mi-ar. Azi am aflat că-i de un an de zile închis la Socola.

Închid. Mă sprijin cu o mână în podea să nu cad pe spate. Costică mă prinde de umăr. Pentru ce sunt eu dus la puşcărie?

## 34. Arestare de tot râsul

Afară Costică mă linişteşte:

— Lasă, bre, că acuşi ajungem şi aflăm care-i treaba.

Acuşi ăsta nu-i chiar acuşi; se umflă pe dinăuntru, aşa, ca din întâmplare, cum toate s-au petrecut până acum, şi se face oleacă-mai-încolo. Fiindcă moşulică nu mai vrea să ne ducă până hăt, în Copou. A obosit. Şi e pe cheltuiala lui. Facă-i-or ce i-or face: să-l amendeze, să-i ia carnetul, să-l juchească, el nu mai merge mai departe şi gata. Se suie pe canapea şi trage un somn. Nu există niciun motiv să i se rechiziţionize canapeaua în interes public. Are şi pătură în portbagaj. Ia să vadă, îl dă jos cineva şi-l urcă la volan cu de-a sila? O fi mârâit tot drumul până aici şi a răbufnit abia acum. Cine ştie ce-o fi discutat cu avocata şi ce l-o fi învăţat ea să facă.

Costică îl ia tare. Păi, ce, se discută? Când Poliţia are nevoie de maşină, ţi-o ia şi, pa!, te lasă pe jos. Dar ăsta o ţine pe-a lui. Poate dacă i se

dă ceva acolo, să-şi scoată benzina măcar pe sfert, s-ar mai gândi, parcă-parcă ar face un drum până în cealaltă margine a oraşului. Dar ce crede el, că poliţiştii umblă cu bani la ei? Doar se duc pe teren în misiune, nu la cumpărături. Costică n-are.

— Chiar n-am, întăreşte el, învins.

Nici Cârlan nu are vreun leu la el, dar şi dacă ar avea, tot nu i-ar da. Am eu nişte bani în diplomat. La post mi-au oprit doar buletinul, sigur e la Costică în mapă. În rest, toate actele cu care am plecat de acasă, pregătit să-mi pun viza de flotant, le am în geantă. Tot strâng ban pe ban ca să cumpăr maşina de scris de la ceapeu. Mai e ceapeu numai cu numele. S-a scos la vânzare azbest, cărămizi, ţigle, sârmă, butoaie, lădiţe de plastic, burlane, stingătoare de incendiu. Şi maşina de scris. „Optima”, din RDG, cu carul de optzeci de centimetri. E ca nouă. N-o vrea nimeni, că nu toacă strujeni, nu stoarce tescovină, nu rindeluieşte. Nici nu mă gândeam să nu o cumpăr. Dar de-acum…

Nu mai văd nici un minut înainte. Nu o zi, nu o săptămână. Trecutul se umflă, îi descopăr dedesubturi neştiute. Mă pot afunda cât vreau în straturi tot mai adânci. Prezentul n-are deloc anvergură, nici măcar de ieri până azi. E ciunt. Pulsează numai de la un moment la altul, e numai şi numai acum. Un acum strâmt şi întunecos, un tunel care se termină brusc aici, sub ochii mei, dar se întinde când ating zidul nevăzut din faţă. Viitorul nu pot să-l percep. Nici măcar viitorul mic şi precar din acuşi. Acuşi trebuia să ajungem la Poliţie, dar uite că stăm înţepeniţi tot în amu, amu-ia, ne târguim cu moş Dormeză.

Îl rog pe Costică să mă lase pe mine să plătesc. Ce să facă? Protestează de formă, zice că e prea târziu să ne mai certăm cu zgârie-brânză ăsta. Care, dacă e pe-aşa, nici nu are acte pentru canapea. Dar nu e momentul acum să-l ia la scotocit. Nu de alta, dar o să ne dea în urmărire generală pe toţi, dacă nu ajungem mai repede la Poliţie. Deci şeful de post a anunţat Inspectoratul când am plecat din Costuleni. Deci ăia ne aşteaptă.

Îi dau eu bani omului. Nu zice nu. Îi ia şi-i bagă repede în buzunar la piept. Cam de patru ori mai mult decât dau la ocazie când vin la redacţie. Câte clape de maşină de scris înseamnă? Poate vocalele. Toate. Dar nu mai există nici o maşină de scris. Asta era ceva dintr-un viitor care acum nu mai există. Acum prezentul se scrie fără vocale. Fără micul răgaz al virgulei, fără popasul punctului, fără ocolişul voluptuos al parantezelor. Numai cu scrâşnet de consoane frecate una de alta precum cuţitele când se taie mieii, numai cu rafale de semnul întrebării şi de semnul exclamării. E bine că am plătit. Nu mă mai zgârie pe creier vinovăţia faţă de omul ăsta. Mă simt mai bine. Chiar glumesc, îl bat pe umăr pe şofer şi îl rog să mă ducă mai repede

la Poliție. Urc primul în spate. Părosul şi Costică vin după mine, morocănoşi, unul într-o parte, altul în cealaltă. Tremură amândoi de draci. Tare i-ar mai da câteva căposului. Ca la Miliție. Le zic:

— Dacă se mai întâmplă ceva şi iar întârziem, îmi dați drumul şi mă duc singur la Poliție să mă predau. Pe jos mă duc.

Rânjesc în întuneric. Le-am spus-o. Ei nu răspund, parcă nu m-ar fi auzit. Ba da, uite că zice Părosul, care n-a deschis gura tot drumul. Zice fără cuvinte: îşi bate cătuşele de genunchi.

Iau diplomatul în brațe şi îmi sprijin fruntea de mâner. Mă apăs până mă doare. Las durerea să se reverse, mă învelesc în ea ca viermele în gogoaşă. Nu mă uit pe unde mergem. Nici nu cunosc bine partea asta de oraş. Țin ochii strâns închişi. Dar simt prin pleoape trecerea de la o lumină la alta, rapidă, semn că am ieşit într-un bulevard luminat şi mergem repejor. Mai mult de-atât nu poate Dacia asta cu patru inşi la bord, cu o canapea deasupra şi cu portbagajul plin. Aproape dă cu târtița de pământ. Aş vrea să împung cu degetul în peretele moale din fața mea, să mă uit dincolo, în viitorul de peste câteva minute, dar mă tem. Număr mecanic în gând ca să nu mă gândesc la nimic.

Am ajuns. Maşina s-a oprit. Costică mă strânge uşor de umăr, parcă m-ar încuraja. Cobor după el numărând în continuare, cu ochii în pământ. Mă iau după tocurile lui. Dau să urc pe trepte, dar un hăhăit de căpcăun mă opreşte locului. Un polițist burtos, cu banderolă roşie pe braț, a ieşit în uşă, arată spre noi şi spre canapeaua de pe maşină şi râde îndoindu-se de burtă. Mai iese unul. Şi încă unul. Şi toți râd de noi.

## 35. O întâlnire mortală

Becul de deasupra uşii prinde în bătaia lui partea de sus a maşinii. Canapeaua, decupată din întuneric, parcă e o bărcuță pe un lac de păcură.

Se deschide un geam la etaj. Apare încă un polițai.

— Fiți atenți cu ce-au venit ăştia!

— Băi, ați uitat şifonierul!

— Voi nu erați aici la amiază, ați pierdut faza, zice ăl de sus către ăştia de jos. Mi s-a muiat cascheta când am văzut, să mor eu. Vali, sectoristul, a adunat nişte cerşetori din Barieră şi îi ducea la ei, la Municipiu, cu dricul, băi! Să mori! Dric din ăla cu pereți de sticlă, ştii? Stăteau putorile acolo ca în acvariu. Iar Vali, călare pe capră, cu dricarul. A oprit în fața noastră, s-a ridicat în picioare şi ne făcea plecăciuni ca la dansuri de salon. Strig eu de la geam: „Vali, stai oleacă să-ți fac o poză. O trimitem la Bucureşti, poate le dă la ăia prin cap să ne dea şi nouă nişte maşini”. Fug repede după unul de la

Foto. Nu erau băieții la ei, în birou. L-am găsit pe Fulea pe la Evidență. „Hai încoa' să faci poza secolului!". Până şi-a luat aparatul, până a băgat film, că ştiți cât se conofăieşte, când ajungem la geam, băi, ce să vezi, fix atunci trecea o înmormântare. Au început răpănoşii ăia din borcan să se închine, să bată mătănii la mişto, îşi turteau moacele pe sticlă, era ca la nebuni.

— Ştiu, că eram şi eu, confirmă unul de pe scări. Când a ajuns popa în dreptul lor, le-a tras o binecuvântare cu degetele. A întrebat la mişto: „Îi duceți de vii?". Şi l-a pălit râsul. Râdeau babele în batistă. Se făceau că bocesc, dar se înecau de râs.

— Lasă că vedeți pozele. A zis Fulea că le aduce mâine. Sunt mortale.

— Şi chiar le trimiteți la Bucureşti?

— Eu aşa m-am gândit, serios vorbesc, dar şeful a spus să stăm cuminți, că ăia îs cam bătuți în cap şi ne trezim că ne dotează cu dricuri – râde polițistul de la etaj.

Costică şi Părosul sunt prinşi în focul încrucişat al colegilor de la județ. Se uită stânjeniți când la unul, când la altul, când la canapea şi dau din umeri.

— Am venit şi noi cu ce-am găsit, cum s-a putut. La Costuleni nu avem dric. Dacă ştiam care e moda pe aici, îl aduceam pe năsălie, îndrăzneşte Costică zâmbind scremut.

Ironia îi taie râsul polițistului de la etaj – şeful, după cum pare. Ofițerul de serviciu. Ripostează acru şi autoritar, de la înălțimea etajului şi a funcției:

— Băi, ăştia de la Costuleni, trebuia să aduceți doar arestatul. De ce i-ați cărat şi patul de acasă? Că avem şi noi paturi aici. Nu ştiați? Şi unde ați umblat, mă rog, până la ora asta?

— Şefu', să trăiți! Recunosc, am mai făcut nişte ture prin oraş. Am zis că poate ne pică şi nouă ceva la pat – nu se lasă Costică al meu.

Râd toți. Mai cu poftă, mai în silă. Nu-mi plac polițiştii decât în filme. Pe ăştia din realitate nu-i sufăr. Îi ştiu eu bine. Milițieni vopsiți. Lupi îmbrăcați în blană de oaie. Ia uite la Lânos: ce dovadă mai vrei? Totuşi, acum, când ăştia din Iaşi râd de tablagiii mei, îmi descopăr o subită solidaritate. O dublă solidaritate. Întâi, pentru că suntem toți trei de la țară, de la coada vacii. Băşcălia orăşenilor, aerul lor stupid-superior ne adună într-un front comun. Apoi e solidaritatea mea cu amărâții de polițişti care m-au escortat până aici în frecuşul lor cu şefii de la județ. Solidaritatea prizonierului cu gardianul. Asta nu-mi place. Dar adevărul e că s-au purtat frumos cu mine. Cu mănuşi. Chiar cu două rânduri de mănuşi. Au exagerat când n-au vrut să-mi spună de condamnare, m-au tot aburit cu flotantul, c-o fi, c-o păți. La urma urmei, am mâncat fasole din acelaşi ceaun, am rămas

împreună cu rabla în câmp, ne-am învinețit bucile prin gropi, am fost ca o echipă. Acum, când Costică mă ia de cot şi mă duce înăuntru, când ştiu că peste puțin timp ne vom despărți – fiindcă nu mai am nici umbra iluziei că ar fi fost o greşeală sau o glumă proastă, ori că se va întâmpla un miracol şi voi fi eliberat cu scuze, cum am sperat nebuneşte tot drumul până aici –, acum mă sperie despărțirea de tablagiii mei şi îmi pare rău după amândoi. Nu vreau să plece. Să fie arestarea asta o nesfârşită călătorie cu Costi şi Blăni, o alergătură bezmetică prin județ, cu maşini hârbuite, cu boşorogi scârțari, cu avocate drăguțe şi cu fetițele lor somnoroase.

Intrăm într-un hol rece, cu mozaic pe jos şi cu dungi negre pe margini. Acelaşi hol ca la cămin, iar Costică mă ține de cot ca mama în ziua când m-a dus şi m-a lăsat acolo. Am mers, am mers, am mers cât era coridorul de lung, făcut anume atât de lung ca să ai timp să te obinuieşti cu ideea despărțirii şi să îți înghiți lacrimile, încât la capătul drumului să arăți că eşti băiat mare şi dârz. Când am ajuns la capăt, la uşa cu gratii în pătrate, mâna ei s-a desprins de pe cotul meu şi o educatoare m-a prins de cealaltă mână. Caldul s-a dus, a venit recele. Gratiile de fier s-au închis şi au tăiat ca o ghilotină ombilicul care mă lega de mama. Ea a plecat, s-a desfăcut în pătrățele, s-a amestecat cu lumea de afară. Eu am rămas. Şi nici nu ştiu dacă am mai plecat vreodată de acolo. Poate nici de aici nu voi mai pleca niciodată, chiar dacă într-o zi voi ieşi.

Mâna lui Costică se desface de pe cotul meu, alt polițist mă apucă de celălalt braț. Mă împinge într-o încăpere şi trânteşte uşa cu gratii în urma mea.

„Mamă, nu mă lăsa aici!”, îmi vine să strig.

## 36. Personaj într-o piesă proastă

Dar nu strig. Pentru că strigătul nu vrea să iasă, doar coace ca o bubă în mine, zvâcneşte şi arde. Şi pentru că nu sunt singur.

Ai intrat cu mine, mamă. Stai la masa asta cu plasă de sârmă la mijloc şi te descompui de durere, te faci aer şi mă îmbrățişezi de peste tot.

Şi tu, iubita mea, draga mea, scumpa mea, iartă-mă. Ți se înfundă pumnii în cap de plâns. Tu te faci lacrimi. Ai grijă de fetiță. Uite-o, merge în echilibru pe marginea plasei de sârmă dintre noi. Să nu cadă. Să o ții numai în brațe până mă întorc. Să nu-i dai drumul.

Iar voi nu plecați, vă rog, mai rămâneți cu mine. Încă puțin măcar. Vă spun mamă şi tată ca şi cum ați fi mama şi tata. Şi chiar dacă nu-s fiul şi nu-s nici ca şi cum aş fi, măcar nu-mi întoarceți spatele.

Întindeți-vă mâinile, prieteni, peste gard, şi țineți-mă să nu tremur ca

un papă-lapte, să nu mă prăbuşesc. Stați scut în jurul meu ca să nu mă scuipe nimeni. Să nu mă lovească râsul şi batjocura nimănui.

Tu, fratele meu, fă cerc din brațele tale şi strânge-mă tare, să nu plece inima de la mine. O țin şi eu cu amândouă mâinile.

Cineva să deschidă ferestrele să se facă lumină. Şi vorbiți-mi cum vorbiți cu un om obişnuit, un om ca toți oamenii. Ca şi cum nu am fi aici. Spuneți-mi orice. Dar mai ales spuneți-mi că sunt la fel ca înainte, că nu-mi cresc gratii în loc de coaste şi zăvoare în loc de degete, că inima mea nu e un lacăt viu. Prin ochii mei nu se uită cineva la voi ca prin vizor. Eu mă uit şi vă văd aproape, suferind cu mine odată. Vă rog, nu mă certați. Nu-i vina mea că sunteți şi voi aici. Iertați-mă, iertați-mă!

Aici e un vorbitor. Vă dați seama după mesele astea cu despărțitură de sârmă cu ochiuri dese. Eu stau de partea asta a sârmei, voi stați dincolo şi vă faceți aer unul câte unul, vă destrămați. Ca să nu vă vadă polițistul de pe hol prin ferestruica cu zăbrele. Cum? Vizetă, da. Prin vizetă. Dar noi îl vedem pe el şi auzim ce spune. Îl întreabă pe Costică de ce m-a adus fără cătuşe. Pentru că nu e periculos, îi răspunde Costică. Ați auzit şi voi: nu sunt periculos. Ştiați asta. Ştiu şi Costică şi toți polițiştii de la comună. Ăsta de aici nu mă cunoaşte. Dacă vă dați mai aproape, auziți cum îl ia la refec pe Costică. Cu jumătate de glas, dar tăios. Îi spune că în regulament nu scrie că arestatul periculos să fie dus cu cătuşe, iar cel inofensiv de mânuță, ca la plimbare în parc, eventual să i se dea şi o înghețată. Înghețată, nu. Dar fasole, da. La Costuleni mi-au dat fasole făcută de nevasta şefului de post, am mâncat chiar în biroul comandantului. Dar ăsta de la județ nu ştie. Îl auziți şi voi cum recită poezia cu rimă încătuşată din regulamentul lor: toți arestații sunt transportați cu cătuşe la mâini. Cei mai periculoşi, chiar cu lanțuri la picioare. Un bleg de deținut poate oricând să-ți scoată ochiul cu degetul. Nici nu ştii când ți-o face. Veniți şi voi aici, uitați-vă pe gemuleț. Vedeți cum polițistul de la Iaşi îl trage de mână pe Costică? Auziți şi voi cum îl înjură printre dinți? E în civil, cu pistol la centură, dar sigur e unul cu funcție mare. Costică stă smirnă şi zice permiteți să raportez, în nota telefonică nu s-a comunicat fapta pentru care a fost condamnat, dacă e cu violența sau fără violență. Şi, dacă nu am avut dispozitiv special de transport, am considerat că aşa e mai bine pentru îndeplinirea misiunii, cunoscându-l personal pe urmăritul general. Să nu-mi spuneți că joacă rolul polițistului bun şi al polițistului rău. Asta e o stratagemă a anchetatorilor. Or, de la mine nu au nimic de aflat. Costică nu joacă, pur şi simplu este polițistul bun. Acum nu-l mai vedem, nu-l mai auzim. A intrat cu superiorul lui pe uşa aia din capăt. Sper să nu pățească ceva din cauza mea.

Să nu râdeți de momentul meu de lirism. Voi ştiți că aşa îmi trăiesc

suferințele, ca şi cum aş fi personaj într-o dramă. Acum, o piesă proastă. Şi dacă autorul cuvintele astea mi le pune în gură, ce să fac eu? În genunchi vă rog să mă iertați că v-am adus aici. Şi vă multumesc că împletiți din mâinile voastre o punte ca să trec peste prăpastie. Şi pentru că îmi dați curaj să bat cât pot de tare cu pumnul în uşă şi să strig să vină cineva. Trebuie să aflu de ce sunt aici. Costică îmi tot spunea că ne lămurim noi, vedem noi care-i treaba când ajungem la Iaşi, dar, vedeți, m-au închis aici şi nu mi-au spus de ce.

Vine cineva. Să ne aşezăm repede la locurile noastre, eu aici, voi dincolo, să stăm cuminți. E civilul. De la voi îmi vine puterea să întreb, umil, dar nu cu umilință, de ce sunt închis. S-a aşezat în fața mea, printre voi, dar nu vă vede, stați liniştiți. În loc să-mi răspundă, se apleacă într-o parte, pe lângă masă, şi mă pipăie cu privirea de la tălpi până în vârful capului. Pare dezamăgit de costumul meu modest şi de cravata mea cam scămoşată. Trage dimplomatul la el şi ia fiecare hârtiuță la mână, îmi numără banii, frunzăreşte cărțile, îşi bagă degetele în buzunăraşe, pipăie căptuşeala centimetru cu centimetru. Mă întreabă mirat dacă geanta asta o aveam la mine şi dacă aşa eram îmbrăcat când am fost prins. Nu ştie cum am ajuns aici. Îşi închipuie că m-au săltat ai lui de pe stradă.

— Mă aşteptam să fii îmbrăcat mai aşa, mai țais. Ia spune, cât ai luat?

L-ați auzit? Vă vine să credeți? Nici el nu ştie ştie cât am luat. Mă întreabă pe mine.

### 37. Secretul dosarelor dispărute

Îi spun că nu ştiu pentru ce am fost aşa: acuzat, inculpat, judecat, condamnat, reținut şi, acum, închis. Că tocmai de asta l-am chemat: să facă lumină în lucrarea ascunsă a Justiției. Dar el se uită într-un ochi la mine şi zice că aşa suntem noi, hoții, niciodată nu recunoaştem că suntem vinovați de ceva. Dacă stai să-i asculți pe deținuți, ai spune că puşcăriile sunt pline de oameni nevinovați. Şi el nu e birou de informații. El are de pus în executare un mandat. Atât. Dar măcar mandatul ăsta ar putea să mi-l arate? Acolo scrie pentru ce am fost condamnat. Nu, că e la Botoşani. Poate chiar în timp ce noi vorbim un polițist de la Botoşani goneşte spre Iaşi cu girofarul aprins, cu mandatul în dinți. Poate să ajungă într-o oră, poate în două. Dacă nu, dimineață cel târziu. Vine cu mandatul, mă ia şi mă duce la penitenciarul Botoşani. Dacă eu, hoțul, am altă preferință, pot să-mi aleg ce puşcărie vreau dintre toate puşcăriile din țară. De asta e bine în democrație. N-are habar de mai mult. El se ocupă cu arme, muniții, explozivi. Lucruri adevărate, nu păzeşte condica de prezență. De regulă nu face de serviciu la

Inspectoratul Județean. S-a întâmplat tocmai azi. De cazul meu s-a ocupat personal colonelul Nenu, comandantul Inspectoratului. Toate hârtiile în care m-a împachetat birocrația, ca pe parizer, sunt în biroul lui. Puțintică răbdare. Uite, pot să şi fumez, dacă vreau.

Împinge spre mine cutia de conservă în care şi-a stins chiştocul.

Nu fumez, dar aş fuma. Nu mai fumez de patru sute şaizeci şi două de zile. Când a murit „Atitudinea”, după un an de la apariție, m-am trezit şomer. Foamea s-a întors la mine cu bucurie, m-a strâns în brațe până am leşinat. Întâi şi-ntâi am tăiat de la chirie. M-am mutat la Pascal. Nu-i plăteam nimic pentru camera aia. Trebuia doar să am grijă să nu se îmbete vinerea, înainte de concert, o treabă destul de grea, şi să-i car contrabasul la teatru. Pe urmă, de nevoie, am tăiat din buget țigările. N-a fost greu. Într-o zi n-am mai fumat şi gata. Numai cu atât mă pot lăuda din perioada aia de rahat. Acum aş fuma. Mi se pare în continuare un viciu blestemat, dar acum nu mai contează. Aş trage şi pe urechi.

Îl simt ostil, nu îndrăznesc să-i cer o țigară.

Cioc-cioc. S-a întors Costică! Tresar.

— Raportez: au sunat de la Botoşani şi au zis că nu trimit mandatul noaptea asta. Dosarul e în biroul comandantului. Poate mâine dimineață. Ce facem?

— I-auzi! Dar cine eşti tu de se ocupă de tine numai comandanții? Te pomeneşti că eşti un pilos. Poate vrei să-ți faci pedeapsa la hotel şi noi te-am adus unde nu trebuie. Bun, să vedem ce facem.

Se ridică şi iese. Costică, după el. Parcă nu mă mai cunoaşte. Nici nu s-a uitat la mine.

Uşa e descuiată. Închisă doar din clanță. N-am auzit zăvoarele de pe dinafară, trei rânduri de zăvoare. Le-am văzut când m-au băgat la vorbitor. Aş putea ieşi. Dar şi dacă n-ar fi un polițist la ieşire, tot n-aş pleca. Eu sunt cel mai bun gardian al meu.

Întrebarea ofițerului de serviciu a rămas, zbârnâie în cameră. De ce hârțoagele mele stau la comandanți? Şi asta e de bine, sau e de rău? Nu-l cunosc pe Nenu. N-am scris niciodată despre el. Dar pe colonelul Chiaptanaru, de la Botoşani, îl ştiu. Necuale. El sigur mă ştie după semnătură. Am scris atâtea articole despre milițienii lui vopsiți. Aici nu înțeleg. Dacă a fost un proces şi n-am primit citație, trebuia să existe un mandat de aducere. Măcar atâta ştiu şi eu. Mandatul a plecat de la Judecătorie la Poliție. Chiaptanaru ştia că lucrez la „Timpul”. O dată mi-a dat şi o replică la un articol. Trebuia să mă ia de urechi din redacție: marş la proces şi te apără! Dar nu, el nu m-a găsit. Pe urmă, când s-a dat sentința, iar n-a ştiut unde sunt, m-a dat în urmărire generală. „Avem informații că se

ascunde la locuința socrului său din comuna Costuleni”. Chiaptanaru a luat-o în bot de la toți ziariştii. Nici nu e greu. Cât bei o bere în Botoşani, îți pică trei subiecte cu polițişti de cacao. N-am scris nici mai mult, nici mai de rău decât alții. Ce i-o fi căşunat pe mine, dintre toți?

Dosarele! Asta e! Dosarele alea de la Securitate. Cum de nu m-am gândit de la început? A venit la „Atitudinea” o somație: dacă nu predau de urgență dosarele sustrase la revoluție din fişetele Comitetului Județean de Partid, voi fi acuzat de sustragere şi deținere ilegală de documente secrete. Pardon, nu le-am sustras. Le-am găsit răvăşite într-un birou, întâmplător chiar biroul securiştilor care se ocupau de Comitetul Județean, şi le-am păstrat. Trebuiau să zică mersi. Dacă nu le luam eu, le-ar fi aruncat cineva pe geam şi ar fi ars la un loc cu alți metri cubi de hârțoage şi cu operele lui Ceauşescu. Mai târziu am publicat câteva în „Atitudinea”. La a doua somație le-am predat pe toate la Poliție. N-am păstrat decât nişte cópii, ce mi s-a părut mai interesant. Somația se referea explicit la deținerea de documente. Despre deținerea de cópii nu zicea nimic. Secrete ştiute de toată lumea. Eu aveam şi dovada. Când am plecat din Botoşani copiile alea au rămas la Pascal. Ce-o fi făcut bețivul cu ele? Aici e buba. Documentele alea. De aici şi secretomania. De asta se ocupă de mine chiar comandanții, direct.

Costică. Iar. Fața strâmbă de năduf.

— Ia-ți diplomatul. Repede. Trebuie să te mutăm de aici!

### 38. Dintr-un arest în altul

Mă iau după el fuga-fuga pe coridor. La ieşire se opreşte la ghişeul ofițerului de serviciu şi semnează într-un registru. Nu înțeleg nimic: de ce mă mută, unde mă mută, de ce atâta grabă – şi îmi fac tot mai multe griji pentru mine pe măsură ce apar alte bănuieli, alte posibile explicații pentru condamnarea asta. Cu cât încerc să îmi explic, trăgând la suprafață motive înmâlite în trecut, cu atât misterul se adânceşte.

Coborâm câteva trepte şi ne oprim. Dacia cu canapea pe portbagaj e tot acolo. Un polițist se tot învârte în jurul ei şi îşi notează ceva în carnețel. Becul de deasupra noastră întinde până la el o aripă obosită de lumină. Polițistul îşi bagă nasul între file şi scrie încet şi apăsat, parcă sculptează. Bătrânul stă pe partea neluminată a maşinii, i se văd numai cămaşa, la piept, şi fața asudată. Luceşte ca o clătită unsă cu miere, suspendată în aer. Mi-e foame. Şi aş vrea să fumez o căciulă de țigări, câte patru o dată, la două mâini. Nemsimțiții ăştia s-au pus pe capul moşului şi-l cocoşează cu amenzi. N-ar putea – îl întreb pe Costică –, pentru că ne-a adus până aici, le-a făcut treaba, să-l ierte? Nu-mi răspunde. Se uită în stânga, în dreapta. Întreb

unde e colegul lui, Părosul. Are o soră aici, în Iaşi, s-a dus să se culce la ea. Treaba lui s-a terminat. Şi Costică şi-a încheiat misiunea, dar l-au mai încălţat superiorii cu una, dacă tot era pe-aici: să mă ducă la arestul Poliţiei Municipiului. Îi vine în drum la întoarcere.

Nu apucă să-mi spună de ce sunt mutat. O maşină cu girofar opreşte în faţa noastră şi urcăm amândoi în spate. În faţă, după o ţesătură deasă de sârmă, stau doi gabori în civil, tunşi scurt, amândoi cu câte un bănuţ de chelie în moalele capului. Îmi vine să-mi bag degetul printr-un ochi şi să ating bănuţul. De când am ajuns la Iaşi am stat numai în spaţii închise. Gratii la ferestre, la uşi, în maşină. Te închid înăuntru, dar nu de tot, ca într-un cub fără fisură, nu trag în jurul tău pereţi de nepătruns, ci lasă peste tot o deschidere: vizeta, gaura cheii, crăpătura dintre toc şi uşă, ochiul din sârma împletită. Ceva prin care să poţi strecura dincolo un deget, o privire, un capăt de hârtie. O fantă care să te lege de lume, să-ţi amintească dureros de ea. Şi prin asta te fac să suferi mai tare. Nu trăieşti, de fapt, în celulă, ci în orificiul strâmt prin care ai vrut să te scurgi afară, dar ai rămas înţepenit şi te înăbuşi. În crăpăturile pereţilor sunt mai mulţi puşcăriaşi decât în celule.

Pornim. Lasoul girofarului agaţă din întuneric, pentru o clipită, copaci şi stâlpi de pe marginea drumului. Trecem în viteză pe lângă redacţie. Când m-am apropiat, am vrut să închid ochii, dar n-am reuşit. Lumina e aprinsă la secretariat. Cine o fi? Săptămâna trecută, la ora asta, eram eu acolo, transcriam de pe casetă interviul cu Ion Raţiu. Acasă n-am casetofon, transcriu casetele la redacţie. N-am nici reportofon. Am plecat la interviu, cu mâna goală. Mi-am zis că nu se poate să nu găsesc un reportofon în tot Bucureştiul. Şi n-am găsit. Ziariştii ăştia bucureşteni sunt nişte înfumuraţi şi nişte zgârciobi. Nu-mi dau ei reportofonul pe mână, că-l mănânc cu mămăligă. Ce era să fac? M-am dus la interviu cu casetofonul soră-mii. O sculă cât o valiză, cu microfon incorporat. Am cărat-o pe umăr, râdeau bucureştenii de mine în metrou, îmi urau armată uşoară. Interviul l-am făcut la Camera Deputaţilor, în Dealul Mitropoliei. Nu voiau ăia să mă lase înăuntru cu măgăoaia. Dacă ascund ceva în casetofonul troian? Noroc că a coborât secretara lui Raţiu şi m-a luat de la poartă. Când m-a văzut Moşu' intrând în birou, s-a ridicat sprinten din fotoliu să-mi dea o mână de ajutor, ca un gentleman, cum îl ştie toată lumea. Şi hâtru. „Ce faci, dragă, vii direct de la gară?" Deschid geanta şi pipăi ziarul. Interviul e acolo, pe paginile din mijloc. A apărut miercuri. Ieri dimineaţă m-a sunat secretara de la redacţie să-mi spună că a venit un fax de la Raţiu, mi l-a citit la telefon. Era mulţumit şi mă felicita pentru interviul izbutit, care face onoare breslei. N-or fi fost ale lui cuvintele astea, deşi faxul era semnat de Raţiu, poate ale

ofițerului de presă, dar era să plesnesc de mândrie când le-am auzit. Şi seara m-au arestat. Acum nu mai sunt în redacție, sunt în maşina Poliției, cu trei gealați pe cap, sunt dus în viteză de la un arest la altul.

Arestul de la Inspectoratul Județean nu e tot atât de bun pentru o noapte? Pentru cât a mai rămas din ea. Dimineață trimit ăia de la Botoşani un polițist cu mandatul, pe la amiază ajunge, mă ia şi mă duce la Botoşani. De ce mă duce în altă parte? Şi încă repede. Pentru că, îmi spune Costică cu vocea pe jumătate, ofițerul de serviciu nu vrea să mă țină în arestul lui – aşa a spus – fără acte. Şi m-a trimis la Municipiu.

Nici Poliția Municipiului nu ştiu unde e. De când sunt în Iaşi am scris numai din județ şi din țară. Nimic din oraş. Văd la dreapta Palatul Culturii, inconfundabil, cum se cațără pe cer cu pintenii turnulețelor. Imediat oprim, Costică mă duce de mână, ca pe un copil de grădiniță, până în hol. Un polițist cu telefonul la ureche ne face semn să aşteptăm, strigă în microfon că da, au sosit chiar acum, sunt în fața lui, da, ştie ce are de făcut.

### 39. Jos şireturile şi cureaua!

Aştept pe o bancă în hol. Picioarele îmi tremură de oboseală şi de emoție. Până acum a fost doar un arest itinerant, cu polițiştii alături. Acum e capătul liniei. Ştiu. Un plutonier trece prin fața mea cu doi puştani legați mână de mână cu o pereche de cătuşe. Amândoi cu părul îngrijit, îmbrăcați ca manechinele din vitrine. Nu e neobişnuit pe aici să vezi în cătuşe oameni despre care n-ai crede că ar fi în stare să scuipe pe trotuar. Imediat vine din urmă, dus de guler, un domn la costum şi cravată. Ca mine. Are buza de jos spartă. E murdar de sânge pe manşete, cum s-a şters la gură, şi pe rever. Se clatină şi s-ar prăbuşi dacă polițistul nu l-ar ține zdravăn de guler. Pare un hârțogar plictisit şi plictisitor, străveziu, despre care nici nu ştii când e sau când nu e la serviciu, îl întâlneşti pe stradă şi nu îți aminteşti unde l-ai văzut şi de ce te salută, şi el, şi nevasta, deşi lucrezi în acelaşi birou cu dânsul. Ce-o fi şi cu ăsta aici? Ce-a făcut?

Toți trei sunt duşi direct în arest, la subsol. Eu aştept pe bancă. Vreo zece minute. Vine Costică şi mă duce într-un birou de la parter. Mă aşez pe scaun cu diplomatul în față, pe masă. E una mare, ovală, de data astă fără fileu la mijloc.

Intră căpitanul care vorbea la telefon când am sosit. Încerc să mă ridic, dar cad la loc pe scaun. L-am tras prea aproape şi nu mai am putere să-l împing în spate cu picioarele, să-mi fac loc. Ofițerul nu o ia ca pe o lipsă de respect. Pare să se amuze de căzătura mea în fund, ca bobocul.

— Tu eşti ziaristul? Ce-ai făcut, stimabile? Cu ce ocazie pe la noi?

Nu zic nimic. Ce să mai spun? Ei mă arestează şi tot pe mine mă întreabă de ce.

— Scoate tot ce ai în geantă şi în buzunare şi pune pe masă.

Cât golesc eu diplomatul, Costică şi căpitanul vorbesc despre o mărire de salariu. S-a anunțat o creştere, dar a fost doar gargara lui Stolojan. Leul tot scade, salariile stau pe loc. Te trezeşti în fiecare zi mai sărac decât ieri. De la salariu sar la dotările Poliției. Costică îi spune căpitanului cum m-a adus la Iaşi cu maşini de ocazie. Dacă arestatul – adică eu – era periculos? Transportul arestaților, paşnici sau violenți, ar trebui să se facă numai cu maşinile Poliției. Nu se mai poate aşa. Chiar nu se mai poate. Îl bate gândul să treacă în civilie. Are de la babacul pământ, un tractor, două sute de oi, face agricultură. Are şi bani, nici nu-l freacă nimeni la cap cu ordine, cu alarme, cu mofturi... Şi el cu ce se întoarce acum acasă? Câte maşini mai trec la ora asta, după miezul nopții, spre Costuleni? Căpitanul îi zice că peste o oră-două pleacă o maşină de-a lor la Bucureşti, o ia prin Vaslui şi îl lasă şi pe el, în drum, la Costuleni. Dacă vrea. Cum nu? Mai bine mai aşteaptă şi merge la sigur decât să dârdâie de frig în barieră pândind o ocazie.

Am scos tot din diplomat şi din buzunare. Căpitanul dă cu mâna prin teancul de hârtii, face un inventar la ochi. Cheamă un subofițer. Vine cu un registru sub braț, scoate un formular şi începe să scrie. Frumos ca o învățătoare. Două cărți, două dosare conținând mai multe file scrise la maşină, trei pixuri, un creion, un stilou, un carnet început, un caiet studențesc scris, o batistă, suma de şase mii opt sute de lei, o pungă de celofan, o bandă pentru maşina de scris, adeverință de salariat, şase bilete de tramvai, o rolă de nailon de pescuit, două bucăți de plumb, un plic cu o scrisoare, o castană, un pliculeț de zahăr, trei ziare, trei fotografii, documente.

Nu sunt atent la ce scrie subofițerul. Mă gândesc la pasul următor. Îl ştiu din armată. Eram comandant de gardă. După ce îi goleam buzunarele, îi luam arestatului şireturile, cureaua şi centura. În momentul ăla toți se înmuiau, parcă le rupeai spinarea. Încep să-mi scot singur cureaua, deşi nu mi s-a cerut. Polițiştii se uită scurt la mine, fără o vorbă, apoi îşi întorc privirile în altă parte. Degetele îmi tremură. Reuşesc cu greu să trag cuiul cataramei din gaură. Cureau mea de pânză, cu steagul Americii, roasă pe margini şi cu capse lipsă. Când sunt îmbrăcat, vesta şi poalele sacoului vin pe deasupra, nu se vede. Nu contează cât e de giorsăită. Însă aici nu mai pot ascunde nimic. Nu ştiu de ce mă ruşinez mai mult: de curea sau de scosul curelei. O strâng colac, o palmez şi o împing sub ziar. Chiar ultimul număr din „Timpul”, cu interviul pentru care m-a felicitat Ion Rațiu.

Căpitanul, deşi părea că se uită în altă parte, mă vede. Trage cureaua de sub ziar şi, cu o smucitură, o întinde pe masă. O studiază cu un ochi închis pe jumătate. Pune degetul pe paftaua cu steagul Americii.

— Uite, astea sunt gratiile, stelele sunt de la ofițerii care te păzesc. Ce zici de asta?

Râde. I se pare că a făcut o glumă. E totuşi mai bine decât la încorporare. Tablagiul care ne cotrobăia prin valize la punctul de control mi-a găsit antologia de poezie americană cu steagul Americii pe supracopertă. Mi-a dat cu cartea în cap de câteva ori, să-mi intre bine conținutul, şi mi-a confiscat-o. I-am zis să păstreze doar supracoperta, dar n-a vrut, a zis că şi cartea e contaminată.

Acum ar trebui să trag repede pe mine pielea de rezervă, să îi răspund cu o poantă adevărată. Însă nu pot. Nu pot face asta când îmi țin pantalonii cu amândouă mâinile să nu cadă.

## 40. Şireţii de la pantofi

Iarnă la munte.

Rămân aşa, dezbrăcinat şi buimac. Mi-e greu să mă regăsesc, să privesc drept, să spun ce gândesc. Încerc în pripă să-mi pun puțină ordine în minte luptându-mă cu sângele care dă năvală şi-mi umflă fața şi ochii, îmi seacă mâinile de vlagă. Ăsta e portretul meu acum, în tuşă frustă, naturalistă. Nu sunt în stare să-mi însuşesc alte forme şi să iau un colorit armonios. Călăii se uită la mine ca la o gânganie: cu interes şi cu scârbă în acelaşi timp. Mă împing de colo până colo cu un bețigaş, se amuză înainte de a-mi înfige acul în spate.

— Scoate-ți şiretele şi pune-le pe masă!

Caligraful răbdător şi talentat care a zugrăvit atât de frumos inventarul obiectelor personale a scos asta pe gură. Ăştialalți râd, dar eu rămân înțepenit în starea mea de prostrație, nu pot să mă smulg nici agățându-mă de paiul întins. Ce şfichi aş fi făcut altădată din şiretele astea! — răsucit în trei şi-mpletit în şase. Aud totul, văd atât cât îmi îngăduie capul aplecat în piept, dar nu pot reacționa. Parcă sunt paralizat. Şi sunt. Acum exist doar ca să-mi țin pantalonii să nu cadă. Mă obsedează picioarele murdare de praf. Să nu mi se vadă. Şi, mai ales, chiloții. Nu i-am schimbat când am plecat de acasă. Era vorba doar de o vizită scurtă la post alături de doi polițari leoarcă, şi ei, de sudoare. A fost o zi caldă, am săpat în vie doar cu pantaloni scurți pe mine. Praful s-a pus peste tot, pârâiaşele de sudoare mi-au vărgat trupul. Pe sub costum port, desenată direct pe piele, zeghea de puşcăriaş. Au zis: hai, hai! Când să fi făcut baie? Până aduci lemne, aprinzi

focul, stai că nu arde ca lumea, mai suflă în el, până se încălzeşte apa, şi până te speli, trece timpul pe la poartă şi nici nu-l vezi. Mi-am limpezit doar fața cu apă rece şi am plecat. Înțeleg să-l iei pe om de acasă, sub un pretext oarecare, seara; fără mandat; să-l arestezi şi să nu ştii să-i spui de ce; să-l duci cu tărăboanța la arest şi să-l pui să-şi plătească drumul; dar să nu-i dai răgaz să se spele – asta e cea mai cruntă bătaie de joc. Pur şi simplu nu poți să te duci nespălat la puşcărie. Mi-ar fi mai uşor să stau gol-goluț în fața străinilor ăstora, decât cu chiloții murdari pe mine. Vreau să fac o impresie cât mai bună, şi e normal să vreau asta în situația mea, acum, când am nevoie de o fărâmă de respect măcar, iar un amănunt ca ăsta, ceva din intimitatea mea vinovată, poate să mă lase fără nicio apărare, bun de tăvălit prin colb, mă face de batjocură. De asta am şi ascuns cureaua sub ziar. Nu doar să nu se vadă că e zdrențuită. Am sperat că şiretul caligraf, când o va lua la mână s-o înscrie în opis, de curiozitate se va uita şi în ziar. Să vadă interviul. Semnat de mine, arestatul. Poate l-ar fi citit şi i-ar fi plăcut. Poate m-ar fi privit cu alți ochi. Le-ar fi spus celorlalți: „Ia uite, băiatul ăsta scrie la ziar, a realizat un interviu cu Ion Rațiu!” Dar nu. Căpitanul a fost mai rapid. A luat cureaua şi nu l-au interesat la ea decât ponoseala şi steagul Americii. La ziar nici un s-a uitat.

Mă holbez la pantofii mei, parcă nu i-aş recunoaşte. Cum să nu-i recunosc? Sunt de la Dorel. Mi i-a dat la liberare. N-aveam haine civile. S-a învoit pentru o zi de la unitate, din Dej, şi a venit la mine, în Alba Iulia. Mi-a adus hainele lui primate de acasă. De sus şi până jos, şi batistă în buzunar şi tot. Erau cam mari, dar puteam ieşi totuşi cu ele printre oameni fără să pară că am fugit de la circ. Le primise de vreo lună. Când i-am spus că nu am cu ce ieşi pe poarta unității a scris acasă că i-au fost furate hainele din valiză şi ai lui i-au mai trimis un rând. Nou-nouțe, cumpărate atunci. Maică-sa, când ne-a văzut pe amândoi la poartă, s-a repezit la mine să mă pupe. Pe Dorel nu-l recunoscuse în hainele noi; ea le ştia pe cele vechi, trimise întâi. Le ştiam şi eu. Cel puțin pulolverul i-l mai purtasem şi înainte de armată. Pantofii i-am luat aseară în fugă. Ăia buni erau plini de glod de la ultima ploaie. Când plouă, cât urc din stația de autobuz până acasă, pe uliță, îmi intră glodul şi în măsele. N-aveam când să-i mai curăț. I-am luat pe ăştia. Mă uit la ei ca prostul. Fiindcă nu au şireturi. Şi ăsta vrea să pun şiretele pe masă.

— Scoate şnurii am zis!, mă grăbeşte caligraful.

— Nu pot.

— Ai oase în burtă? Apleacă-te şi scoate-i, dă-i încoa’.

— Am pantofi fără şnururi.

— Auzi, plotonere? Aşa se spune, nu şnuri, nu şirete. Vezi ce

înseamnă să fii ziarist?, râde căpitanul. Ia spune, domnu' reporter, sau redactor, cum e corect: beau o sticlă de bere, sau o sticlă cu bere?

Prin cârciumi şi în tren am întâlnit indivizi din ăştia. Cară după ei tot timpul o bocceluță cu sofisme. Scot câte o întrebare-capcană şi se dau mari. Orice ai răspunde, ei spun că varianta cealaltă e corectă. Mai enervanți nu-s decât ăia care încep nitam-nisam să-ți spună aforisme. Căpitanul nu-i dintre ei, cu siguranță, a vrut doar să-l ironizeze pe scriitorul de opisuri. Uite-l pe scrib că vine-ncoace. Se uită la pantofi.

— Da, n-ai! Ce să-i faci? Şireturi. Şnururi. E bine aşa? Ai scos tot de prin buzunare?

Îmi țin pantalonii cu o mână, cu cealaltă scot buzunarele câte unul.

— Deci n-ai vreo sfoară, ceva, prin pantaloni. Este gata, dom' căpitan. Îl duc jos? — întreabă cronicarul buzunarelor întoarse pe dos. Şi tropăie satisfăcut.

Căpitanul mă întreabă dacă mă grăbesc să ajung la beci. Dau din cap că nu. Mă laudă pentru decizia mea. Pentru că jos sunt numai cuțitari, bețivi, hoți, vagabonzi adunați de pe străzi. Şi un contabil care s-a bătut cu nevastă-sa în fața Mitropoliei. Domnul cu mâinile goale, doamna cu o sticlă de vin spumos. El şi-a cam luat-o. E şi nevastă-sa la beci, dincolo, la femei. Dar eu ce-am făcut? De ce sunt aici?

— Habar n-am. Am o bănuială că din cauză că am ascuns acasă nişte documente nu ştiu exact cât de secrete. Le-am găsit, la revoluție, în fişetul securiştilor din Comitetul Județean, la Botoşani. Pe urmă am predat documentele alea, toate, am păstrat doar nişte cópii. Dar ce cópii! Nişte foi tămânjite, nu se înțelege nimic din ele. N-am găsit un xerox ca lumea în tot oraşul. Dar când ați sunat la Botoşani, – mă întorc spre Costică –, nu v-au spus ăia motivul? Ei trebuie să ştie.

— Nu ştiu, a vorbit un lent-major, nu eu. Atât am aflat, că dosarul, cu mandat cu tot, e în birou la comandant şi abia dimineață poa' să-l trimită încoa, dar nu e sigur. Ai şi ghinion, că e week-end. Dar cum naiba de nu s-a transmis exact situația ta?

Căpitanul se miră şi el:

— Ce chestie! Ei nu pot să te țină la arestul mare fără acte, te-au trimis aici. Dar le-am zis: dacă până mâine seară nu-mi veniți cu mandat, eu îi dau drumul, să fie clar. N-am un act, o acuzație, te scot pe scări afară şi îți zic pa, cărare bătută! Acum te țin aici ca pe orice indvid luat de pe stradă, suspect de ceva. Douăşpatru de ore. Dar despre ce documente vorbeşti?

**41. Capitolul 6: Coate-goale, mațe-fripte**

Mie mi-a plăcut la revoluție. A fost frumos.

În dimineața aceea, una cu vălătuci de ceață care lăsau scame reci şi umede pe crengi, pe garduri, pe haine, am ieşit din bârlog cam dezbrăcat. Nu aveam îmbrăcăminte potrivită pentru iarnă. Țineam cam greu pasul cu moda. Era aproape sfârşitul lui decembrie, dar eu rămăsesem tot la colecția de toamnă. N-aveam căciulă, gecuța mea de fâş era cam descusută pe la subsuori şi vântul o umfla ca pe cimpoi, bocancii aveau vedere la pavaj, puteam să culeg chiştoace cu degetele de la picioare. Dar parcă nici chiştoace nu se mai găseau ca altădată. Chiar şi „Bucegi", „Carpați" sau „Mărăşeşti", țigări ieftine, în care găseai, pe lângă tutun, şi capete de sfoară, aşchii, melană, se dădeau pe sub mână. Erau fumate până la unghii. Când am ieşit în oraş, pe la şase dimineața, arătam ca în cântecelul ăla: „Iese dracul dintr-o bortă, c-un papuc şi c-o ciubotă". Îmi era aşa de frig, încât nici nu mai simțeam foamea.

Am luat-o în pas alergător spre gară. Acolo era o autoservire, deschisă de la şase, unde puteam cel puțin să mă încălzesc. Salonul nu era încălzit, ca mai toate restaurantele din Botoşani. Poate că şi în alte părți prin țară era la fel, dar eu de Botoşani vorbesc fiindcă eram acolo şi am văzut cu ochii mei. Caloriferele erau reci, pe geamuri strălucea gheața. Dar dacă te plimbai de-a lungul liniei de autoservire, venea puțină căldură de la galantare. Şefa autoservirii, tovarăşa Iliescu, făcea ea ce făcea şi avea tot timpul cambuza burduşită cu de toate. Milițienii, procurorii, activiştii intrau prin spate şi ieşeau crăcănați de sarsanale cu măsline, salam, brânză, cafea. Şi totul mergea bine, toată lumea era mulțumită. Mereu era aglomerație la autoservire. Gara şi autogara vărsau în restaurant un torent continuu de clientelă pestriță şi înfometată. Se mai încălzea oleacă şi de la înghesuiala aia. Mă pierdeam în mulțime şi nu mă întreba nimeni ce e cu mine pe acolo.

N-aveam nici cinci bani în buzunar. Nu-mi rămânea decât să mă învârt pe-acolo până pe la şapte, când începea Bojescu serviciul. Prietenul meu, poetul Constantin Bojescu, era şef la depozitul de ambalaje de la „Textila". Pe mâna lui erau toate lăzile de lemn în care se transportau bobinele, pânzeturile. Le dădea lemne elevilor de la internatul de peste gard, să facă focul în camere, iar ei îi dădeau la schimb mâncare de la cantină. În biroul lui din depozit găseai mereu ba un borcan cu mazăre, ba un stavrid cu pireu de cartofi, ba nişte varză călită. Godinul, bine hrănit cu lăzi trecute din pix la deşeuri, torcea toată ziua ca un motan gâdilat sub bărbiță. Am făcut câteva ture în lungul galantarelor, dus-întors, ca să mă încălzesc pe amândouă părțile. De câteva ori chiar am cuprins în palme câte o cană de ceai, ca şi cum aş fi vrut să mă autoservesc. Dar n-aveam bani nici pentru ceai. Luam doar puțină căldură. Nu puteam sta mult cu mâinile pe sobiță,

că mă împingeau din spate muşteriii. Spre norocul meu, aveam în jur destui, hotărâţi să mănânce. Îşi umpleau tăvile cu farfurii şi căni mari, de inox, peste care pluteau nişte zepeline diafane de aburi fierbinţi. Se aşezau la mese şi cărăbăneau potolul la tocătoare, până nu se răceau. Eu mă aţineam pe lângă ei până la masă şi beneficiam din mers şi clandestin de aburii din bunătăţile lor.

La şapte fix, mirosind a toate felurile de mâncare, dar leşinat de foame, eram la poartă la „Textila” să-l prind pe Ticuţă la intrare. Ca niciodată, paza era întărită cu miliţie. Nu înţelegeam de ce erau controlaţi şi muncitorii care intrau. Doar ăia care ieşeau din schimb ar fi putut scoate pânză înfăşurată pe burtă, cum ştiam că se face. Se chema că ieşi „cu brâul”. Mi-a fost clar că n-aveam cum să intru cu Ticuţă în fabrică să-i stârpesc mâncărica de mazăre de prin borcane – că era vineri, zi de mazăre la internatul de alături. Măcar să-mi fi dat cinci lei să mănânc şi să-mi iau ţigări.

Nu era greu să-l ochesc pe prietenul meu în şuvoiul de muncitori care izvora din staţiile de autobuz şi curgea tumultuos spre poarta fabricii. Pălăria lui extravagantă, cât roata carului, primită de la un pictor, plutea ca un ozeneu deasupra căciulilor proletare. L-am văzut de când a făcut colţul pe la uzina electrică, l-am luat în furca privirii şi l-am adus pas cu pas până lângă mine. Tot drumul mi-am făcut cruce cu limba şi m-am rugat în gând să aibă la el o amărâtă de monedă de cinci lei. Şi nu orice fel de monedă, ci una de care se putea dispensa. Ticuţă dădea zilnic cu pălăria după câini, dar cu bani mai rar. Putea să-ţi dea o carte, cămaşa de pe el, mâncarea de la gură, îţi cumpăra medicamente sau făcea cinste la cârciumă, dar bani-bani nu prea vedeai din din mâna lui. Era adeptul de neclintit al ideii că, dacă vrei să scapi de un prieten, nu trebuie decât să îi împrumuţi o sumă oarecare şi te va ocoli toată viaţa. Un adevăr de care m-am convins şi eu după revoluţie, când sămânţa banului a încolţit în praful din buzunarele mele. Ba chiar am observat că e valabil nu doar la prieteni, ci şi la neamuri: la fraţi, la veri, la nepoţi.

Cinci lei, cinci lei, cinci lei – repetam în gând, rebegit de frig şi ameţit de foame. Nimeni n-ar fi putut bănui că moneda aia invocată cu disperare, o tinichea de aluminiu care îţi lăsa negreală pe degete, avea să-mi schimbe viaţa.

## 42. La o bere în timpul revoluţiei

Cu cinci lei puteam să îmi iau un pachet de „Mărăşeşti” de la speculanţii din centru şi să mănânc la madam Iliescu pâine cu icre tarama, ceai şi salată orientală. Pâine îmi rămânea pentru toată ziua. La amiază m-

aş fi mutat în piață să introduc în alimentație nişte castraveți murați de la precupețele care dădeau marfa pe gustate. Aveam un banc nou şi, dacă reuşeam să-l plasez, om eram pe ziua aia. Însă nu puneam bază pe asta fiindcă cercul nostru de negustori de bancuri se micşorase. Mai degrabă era un pătrat sau chiar triunghi: eu, Florentin Florescu şi Nicu Modarom.

Cred că mă uitam a cinci lei la Ticuță fiindcă nici n-am apucat să deschid gura când a ajuns lângă mine, că m-a tras deoparte şi mi-a strecurat în palmă un cinci lei fierbinte şi plin de promisiuni. Mi-a zis să bag nişte calorii la repezeală ca să nu mi se răcească instalația definitiv, pe urmă să ne vedem la „Rapsodia”, pe la zece, să ne cotletizăm şi să cântăm la nişte sticle. Mi-a dat şi un pulover din diplomat. Deodată, soarele de pe monedă se mutase în viața mea. Nici n-am băgat de seamă că Ticuță era speriat şi că încerca să mă îndepărteze de poarta întreprinderii, unde milițienii se înmulțiseră ca ciupercile după ploaie. Portarii îl salutau cu şapca în mână pe Ticuță şi, când intram cu el în fabrică, nici nu întrebau cine sunt. Eram pe barba lui. Dar în dimineața aia era greu de intrat chiar pentru angajații cei mai de vază şi aproape imposibil de ieşit, fiindcă Miliția controla om cu om, de-a măruntelul.

— S-a furat ceva din fabrică?

— Da, s-a furat PiErPătrat din circumferința papiotelor, a râs Ticuță de ignoranța mea. Dispari mai repede.

Am balotat ceva la Iliasca, de urgență, pe urmă am frecat menta pe lângă pilafuri, la călduricã. Pe la opt şi ceva am luat-o la picior spre centru, să fiu pe fază când se deschide la „Rapsodia”.

Pe drum m-a uimit un lucru. De obicei, când voiam să citesc presa locală, aşteptam la câțiva paşi de chioşc până lua careva „Clopotul”. Îl deschidea o dată, de două ori, din mers, îl întorcea pe-o parte şi pe alta şi-l zvârlea mototol, dădea cu el de pământ. Nu trebuia decât să-l ridic de jos, să-l netezesc oleacă pe genunchi şi, gata, aveam un ziar al meu bun mai ales la răsucit țigări sau la astupat aerisirile din tălpi. De citit nu se putea citi decât „Arca lui Noe”, o rubrică de fapt-divers. În rest erau numai articole despre cei mai mari ştiuleți din țară, obținuți la ceapeurile botoşănene, şi despre cele mai bune prize din lume, făcute la „Electrocontact”. Dar în dimineața aia nimeni nu arunca ziarul. Oamenii, zgribuliți, îl citeau şi din mers, parcă era plin numai cu sport şi cu „Arca lui Noe”. N-am reuşit să pun mâna pe niciun ziar. Nici „Clopotul”, nici ziare de la Bucureşti.

Se întâmpla ceva. Nu ştiam exact ce, fiindcă nu aveam radio, televizor, nimic. De o săptămână, de la întâmplarea cu securistul şi cu Acolaboratoresei, nu prea ieşisem din casă. Stăteam într-un apartament gol, fără calorifere, fără apă şi fără gaze. Aveam doar curent, tras pe direct de la

tabloul de pe hol. Mă încălzeam la un reşou din BCA, cu rezistența groasă ca pasta de la pix. Când îl băgam în priză, scădea tensiunea în partea aia de oraş. Mâncam cartofi copți şi beam mult ceai. Era apartamentul lui Buru, un amic de-al meu. Îl ținea nefolosit de câțiva ani. Nu se mai chema apartament decât pentru că era într-un bloc şi avea număr pe uşă. M-a lăsat pe mine să mă adăpostesc acolo. Aproape de centru, pe Calea Națională. Dar, dacă n-avea nici de una, nici de alta, parcă era în afara lumii.

Pe la nouă dădeam târcoale, nerăbdător, în jurul restaurantului. Era linişte şi frumos. Doar câteva echipaje de milițieni şi gărzi patriotice se fâțâiau în sus şi-n jos pe Unirii şi prin fața Comitetului Județean. Dar făceau asta de câteva zile, eram obişnuit.

La „Rapsodia" era închis şi un trecător mi-a spus că nici nu se mai deschide, că e demonstrație. Ei, nici chiar aşa! A apărut Ticuță tocmai atunci. Cu o oră mai devreme. A zis că după zece beau toți fraierii, noi putem să bem şi înainte. Avea diplomatul plin cu sticle de bere. Se spunea despre Ticuță că nu lasă diplomatul din mână nici în somn, ceea ce era o exagerare. Eu am dormit de atâtea ori la el şi am văzut că şi-l punea sub cap. Însă era adevărat că putea să bage înăuntru cât într-un portbagaj de „Dacie". Nu mai văzusem de mult atâtea sticle de bere la un loc. În alte condiții istorice am fi băut, chiar şi iarna, pe o bancă, în parc, cu sticla învelită în ziar; dar atunci era pe cale să izbucnească o revoluție, murea o lume şi se năştea alta, moaşele umblau cu mitraliere şi cu câini pe străzi, nu putea omul să bea o bere ca în vremurile bune. Aşa că am intrat în restaurant, prin hotel, şi ne-am camuflat printre clienții hotelului, câțiva, care băgau la guşă micul dejun. Ticuță i-a dat cinci lei chelnerului ca să nu ne vadă şi am început umezeala. Ca de după uşă a apărut şi Florentin Florescu. Avea ureche fină Florentin ăsta. Te simțea de la doi kilometri că bei ceva fără el. Era călduț la „Rapsodia", aveam vedere la stradă, că nu era voie cu perdele la geamuri, beam bere cu cănile de ceai, vorbeam, era bine.

Cred că pe la doua sau la a treiea bere a izbucnit revoluția la Botoşani.

### 43. Fraternizare cu Miliția

Întâi au venit nişte milițieni. Parcă ieşeau din pământ, din tufişuri, din pereți. Regimul, pe ducă, îşi scotea organele la vedere. Au făcut un lanț în fața Comitetului Județean. Printre ei l-am recunoscut pe şeful de post de la mine din comună. Mai bine ar fi fost mobilizată nevastă-sa, că era de două ori mai mare decât dânsul. Ştia tot satul că-l bătea cu mâinile goale de câte ori o supăra cu ceva. Şi era supărăcioasă tare.

Din restaurant, dacă roteam privirea ca acele pe ceas, vedeam

Primăria în stânga, Comitetul Județean de Partid drept în față, Teatrul „Mihai Eminescu” în dreapta. Stăteam acolo ca la spectacol. Fără forfota aia albastră, centrul era liniştit. Din când în când mai traversa câte unul piața. Milițienii îi făceau loc să treacă. Nu se auzea decât fâlfâitul steagurilor când se trezea vântul. Nu ştiu cine şi de ce le pusese peste tot, pe stâlpi, pe balcoanele Comitetului, la teatru, parcă venea Ceauşescu.

După primul rând de bere au început să vină muncitorii din zona industrială. Veneau încolonați, frumos, cu secretarii de partid în frunte, escortați de milițieni exagerat de prietenoşi. Ca la nuntă. Duceau deasupra capetelor pancartele cu care ieşeau de obicei la o stimă, la o mândrie…

— „Să condamnăm cu hotărâre actele huliganice de la Timişoara”…

Florentin citea de pe prima pagină a „Clopotului” cu vocea şi cu gesturile lui Ceauşescu.

— Oricine poate să-l imite! a început Florentin să peroreze, cu degetul ridicat, semn că urmează să spună ceva important. Toți suntem în stare să-l imităm pe Tovarăşul. Mai bine sau mai prost. Dar, de fapt, nu e un act de imitație, nu ține de talentul actoricesc. Toți vorbim şi gesticulăm în mod natural ca… - şi a arătat cu degetul în sus, exact cum făcea bunicul când se referea la Dumnezeu. Zic de noi, ăştia care ne-am născut în epoca-pe-care-cu-legitimă-mândrie-o-numim. Ne-am născut la ordinul lui, am crescut cu el, am adormit şi ne-am trezit cu el. Nu-l imităm: el vorbeşte şi gesticulează prin noi. Pentru că el e în noi.

— Şi în toate ce sunt. Şi-n cele ce mâine vor râde la soare, a completat Ticuță cu versurile din poezia ştiută de toți. Aşadar, să-i dăm ceva de băut Tovarăşului din noi. Alo, deschideți gura!, a spus uitându-se în sân.

A tras două căni de ceai, pline cu bere, una după alta, şi, aplecându-se peste masă, spre noi, a început să declame:

— „Mai bine-n Epoca de Piatră, rece/, Să întâlneşti un dinozaur, / Decât mizeria ce se petrece/ Sub ochii noştri-n Epoca de Aur”.

M-am speriat. I-am făcut semn să tacă şi i-am arătat scrumiera şi vaza cu flori. Ştiam toți trei că erau microfoane ascunse. La „Rapsodia”, unde se cazau toți străinii, găseai microfoane şi în mâncare. Multe măsele a rupt Securitatea fără să dea cu pumnul. Dar Ticuță, ca de fiecare dată când se înfierbânta la un pahar, s-a ridicat şi a început să cânte:

— „La Maria, la Maria la fântână stau doi proşti cu-o puşcă-n mână”…

El îi zicea fără nicio grijă mai departe: „Stai, Marie, nu fugi, că noi tot te-om nimeri”, dar eu şi Florentin înțepeniserăm. În spatele lui Ticuță, parcă întrupați din ghiersul lui, stăteau doi milițieni, unul cu un Kalaşnikov în mâini, celălalt cu mâinile goale.

— „Stau doi proşti cu-o puşcă-n mânăăăă”, a reluat Ticuță cu vocea

lui care făcea berea să tremure în cănițe. „Ştiu că nu cânt frumos, dar măcar cânt tare”, obişnuia el să spună.

Milițianul cu puşca în mână s-a aplecat şi i-a spus ceva la ureche. Ticuță a rămas cu gura căscată şi cu ochii în lustră, galben la față, parcă modelat din mămăligă. Dar când s-a întors spre milițian, vocea i-a revenit brusc şi sângele i s-a întors în obraji.

— Miticăăă, băi, Mitică, tu eşti?

L-a luat în brațe pe milițian, l-a pupat şi l-a tras de fălcuțe ca pe un copil. Se cunoşteau.

— Ticuță, nu mai cânta, că e bucluc. Prieteneşte îți zic. Mai bine pleci de-aici, că o să fie deranj mare. Ştii ce s-a întâmplat la Timişoara.

— Ce vrei să spui? Adică o să tragi în mine? Tu, Mitică? Ți-ai adus aminte că te băteam când veneai la furat zmeură? Tu, care erai ultimul din clasă, să împuşti un poet? Trage! Na, trage!

Cum stăteau față în față, milițianul cu pistolul-mitralieră la piept, Ticuță a luat vârful puştii în gură, dintr-o mişcare, şi început să sufle umflându-şi fălcile, iar cu degetele călca ritmic pe țeavă, parcă ar fi cântat la fluier.

— În viața mea n-am mai cântat la puşcă. Tu tragi cu ea, eu trag o duşcă. Alo, sunt poet! Mitică, băi, Mitică, tu n-ai învățat la şcoală că trebuie să facem din tun brăzdare şi din puşti scule aşchietoare? Ce mai face soră-ta, Ileana? „Şi-apoi să cânt pe la burlane, / La tinichelele de tuci, / O viață şi acordeoane… / Iar tu, Ileană, un’ te duci?” N-am mai văzut-o de mult. E adevărat că mănâncă copii cruzi la micul dejun? Dar şezi. Şezi, bre, aici, bea un ceai. Moaie întâi degetul, vezi dacă ai voie. Aşa, Mitică. Dar ce puşcă nouă ai! Nu te-ai schimbat deloc, zău.

Ticuță era de neoprit. Avea o cadență mai ceva decât Kalaşnikovul. L-a făcut pe Mitică să se aşeze lângă la masă. Îl ținea de mână şi a început să-i recite:

— „Nu sunt pe lume multe căi/ Să faci producția să crească. / Nici muncitorii nu sunt răi, / Dar n-are cine să-i păzească”. Voi ce păziți, băi, mahomezilor?

Nici nu începuse revoluția şi noi deja fraternizam cu Miliția.

### 44. Proiectilele din diplomat

Cu amândoi milițienii la masă, unul în stânga şi altul în dreapta lui, Ticuță putea îndrăzni să țină băutura la vedere. A scos vreo zece beri din diplomat şi le-a înşirat una lângă alta. Zicea că sunt proiectile cu care va trage în melancoliile lui. L-a prins de braț pe Mitică şi a început să-i recite –

întâi la ureche, apoi tot mai tare; s-a ridicat de pe scaun şi vocea lui uriaşă s-a rosogolit ca un puhoi în sală: „Tată, nu mai bate caii, nu mai bate caii, tată! / Nechezatul lor mă taie, fulgerând ca o rindea. / Doar în coama lor crescută cât o iarbă vinovată/ Îndrăznii să plâng, prunceşte, moartea mirilor de nea”.

Ticuță recita cu toată ființa lui. El însuşi se înfiora când rostea versurile şi suflul ăla fierbinte trecea la noi, ne învăluia, ne cutremura. Ştia să reteze versul brusc între două cuvinte, să lase între ele o punte de tăcere, o respirație chinuită, de jivină cu gheara prădătorului în gât. Sau trăgea de o vocală până începea să vibreze şi simțeam cum se desprinde din trupul poemului şi pluteşte singură, ca o păpădie, în aerul restaurantului, lovind uşor norişorii de fum de țigară. În ochii lui am putut vedea, într-o clipire, spaima fără capăt a calului lovit cu bâta peste bot. Îl mai auzisem pe Ticuță de două-trei ori recitând poezia aia a Carolinei Ilica, însă niciodată n-am simțit, ca atunci, pe mâini şi pe față, arsura sângelui de cal.

Când a terminat poemul, în restaurant nu se mai auzea decât respirația lui Ticuță. S-a aşezat pe scaun, şi-a prins fața în mâini şi a rămas aşa câteva clipe să-şi revină. Ăia câțiva turişti rămăseseră cu furculițele în aer, cu ochii la prietenul meu. Milițienii amuțiseră şi ei. Lui Mitică îi dădeau lacrimile. Şi-a tras căciula pe ochi să nu-l vedem, dar o lacrimă i-a căzut pe țeava puştii şi s-a scurs ca un glonte moale, transparent, în sens invers, dinspre cătare spre încărcător. Fără să-l privească, i-a spus lui Ticuță cu o voce tremurată:

— Ştii ce a fost la Timişoara ieri, alaltăieri... Şi la Bucureşti... Dacă primesc ordin să trag, ce mă fac? M-au luat de la post, din satul meu, şi m-au adus în oraş. E de ajuns o scânteie şi gata. Am văzut mai înainte coloana cu muncitori de la „Electrocontact”. Ileana, sor-mea, e acolo. Şi Nicu, frate-meu mai mic, îl ştii, este şi el acolo. Nu i-am văzut, dar ştiu că sunt acolo. Spune şi tu: ce să fac? Eu nu trag.

— Vezi-ți de treabă, că nu trage nimeni. Pun pariu că nici n-aveți muniție, ai la piept un ciomag cu trăgaci.

Mitică n-a zis nimic, nici că are, nici că n-are muniție. Şi-a aprins o țigară. Când s-a întins după chibrituri, am văzut prin găurica aia de control, din spatele încărcătorului, punctul roşu al capsei. Ştiam din armată ce înseamnă.

— Încărcătorul e plin, am zis.

— Cartuşe de manevră, ne-a liniştit celălalt milițian.

— Mai stai tu să le verifici bucată cu bucată când îți dă un încărcător plin, la repezeală? Ai văzut cum a fost aseară. Ne-a dat muniția pe stradă, dintr-un portbagaj. Dacă văd un huligan că sparge vitrine şi dă foc, ca la

Timişoara, eu tot nu trag. E destul să ai un cartuş de război într-un încărcător plin cu pocnitori din astea. Eu trag într-un străin, cu gloanțe oarbe, şi văd că se prăbuşeşte la pământ. Şi tu tragi tot cu gloanțe oarbe în sor-mea Ileana şi o omori. Mai bine tragi în sus. Sau nu tragi deloc.

— Ei, deloc nu se poate. Hai să mai tragem un gât!

Ticuță a mai scos câteva sticle de prin buzunarele paltonului, de prin mâneci, şi a turnat în pahare. Nu ne mai feream de nimeni. Milițienii n-au vrut să bea. Ne-au sfătuit să mergem acasă şi să stăm cuminți la televizor, să ne pregătim de Crăciun, şi au plecat să se culce. Patrulaseră toată noaptea prin oraş, le trecea os prin os, de oboseală. Erau cazați la „Rapsodia”. Toate hotelurile din oraş erau pline cu milițieni aduşi de prin comune. În loc să le urmăm sfatul, noi am mai desfăcut câte o sticlă de bere. În momentul ăla piața era plină, colosul proletar, cu stegulețe şi pancarte pe umeri, îşi întindea o coadă groasă pe sub geamul restaurantului, una pe Unirii şi una spre liceul Laurian. Nu se scanda nimic, nimeni nu vorbea din balconul Comitetului Județean, nu se auzea decât murmurul masiv al oamenilor care vorbeau între ei, amplificat de aerul rece.

Pocnetul capacelor l-a atras şi pe Dorel la masa noastră, deşi el susținea că ne-a văzut de afară, pe geam, în drum spre bibliotecă. Era tras la față şi avea ochii roşii. Nu dormise toată noaptea, stătuse cu urechea pe „Europa liberă”. Avea ştiri proaspete din Timişoara şi din Bucureşti. Era în stare să parieze pe toate berile de pe masă că, până seara, cel mult până la Crăciun, Ceauşescu va fi dat jos de gaşca lui din Comitetul Central şi vom avea alt preşedinte după atâția şi atâția ani, mai mulți chiar decât viața fiecăruia dintre noi – mai puțin Ticuță, care se bucura de un avans de vreo douăzeci de ani. Spunea asta de parcă nu-l ura pe Ceauşescu, nu voia să se termine cu regimul comunist, ca în toată Europa, ci pentru că pur şi simplu se plictisise, pentru că i se acrise de atâta Ceauşescu şi voia ceva proaspăt, o schimbare. Tot comunism, dar cu alte figuri. Nici eu nu îndrăzneam să sper la mai mult şi, după cum s-a văzut, nici nu aveam temei. Am fost scutit de o deziluzie.

### 45. Buru, un revoluţionar timid

După Dorel au venit la masa noastră şi urechile lui Buru, apoi, imediat, Buru însuşi, însoțit de câteva sticle de vin.

Buru nu avea niciun talent. Nici din cale afară de inteligent nu era, prin urmare nu avea nici umor. Totuşi îl primeam cu bucurie în gaşca noastră fiindcă avea mâinile făcute, parcă din naştere, să ducă tot timpul câte o sticlă de gât. Era maistru la „Textila”. Rareori i se întâmpla să iasă din

fabrică fără brâu, adică fără câțiva metri de pânză înfăşurată pe burtă. O perdea, un cearşaf, o draperie, o cuvertură, lucruri de care oamenii aveau întotdeauna nevoie şi se bucurau să le cumpere pe nimica toată. Buru compensa prețul mic prin cantitate, astfel că mereu avea bani în buzunar şi ne căuta prin oraş să ne dea de băut. Era onorat să facă asta şi se lăuda la toți muncitorii din secția lui şi la toți cunoscuții că e prieten cu nişte poeți şi bea cu ei la masă. Stătea cu noi, cu un zâmbet lat de-o palmă tuflit între urechi, şi nu zicea decât:

— Oi, Doamne! Chiar aşa? Pfuiii! Nț, nț, nț!

Nu se putea lăuda nici cu ideile care se scurgeau accidental din el. Tăcea strălucit. Până când se îmbăta. Atunci îşi dădea drumul la gură cu hotărâre şi începea să vorbească în engleză, zicea el, o păsărească improvizată, dar cursivă, cu vagi sonorități englezeşti, din care nu puteai recunoaşte decât: iu, lord, tenchiu, verimaci şi gion, intercalate printre fârnâieli şi onomatopee. În urmă cu vreo douăzeci de ani – el era de un leat cu Ticuță – un activist cultural din întreprindere făcuse prostia să-i publice o caricatură la gazeta de perete a secției, ceva cu o țesătoare ținând în brațe două cupoane de pânză; desenul era asezonat cu un catren cotonog: „Noi luptăm pentru pace, / Dar Maria, n-ai ce-i face, / Ea nu este ca şi noi, / Precum se vede, ei îi place mai mult la război". Şi de atunci nimeni nu i-a mai putut scoate din cap falsa convingere că este caricaturist şi stihuitor. Noi îi alimentam iluzia asta lăudându-i desenele şi poezioarele – uneori amuzante prin naivitatea lor. Îi dedicam versuri precum: „Conofăit, cu limba-n gură, / Înaintează dând 'napoi, / E un efort fără măsură/ Să numere până la doi", iar el se bucura, chit că-l luam în tărbacă. Dacă-l ironizam în versuri, era minunat. Iar când i-am scris „Balada unicului Buru", ca mulțumire pentru adăpostul oferit în ruinele apartamentului său, a învățat pe de rost cele douăzeci de strofe şi, dacă te ştia fie şi din vedere, te prindea de mână pe stradă şi nu-ți dădea drumul până nu ajungea, extaziat, la ultima strofă: „Măreşte-i, Doamne, cifra-n stat de plată/ Şi fă să dea vreo trei recolte prunul/ Să bem cum nu băurăm niciodată... / O, ce păcat că Buru-i numai unul". Apoi îți îndesa în sân o copie bătută la maşină.

Când ni s-a alipit şi Buru cu muniția lui, decisivă în desfăşurarea evenimentelor următoare, totul era pregătit pentru izbucnirea revoluției la Botoşani, cel puțin din punctul nostru de vedere. La „Rapsodia" se instaurase deja oarece anarhie. Fusese decretată starea de necesitate în țară şi nu era voie să se vândă băutură, dar noi făceam disidență pe ultima sută de metri. Cu voie de la miliție şi de la şeful de sală. În fond, era interzisă comercializarea, nu consumul, că nu era un regim chiar aşa de crud. Noi, ca nişte buni cetățeni, veniserăm cu sticlele de acasă. Ticuță şi Buru

cumpăraseră băutura dis-de-dimineață de la nişte vânzători cu grave carențe la spiritul civic.

Dintre toți, doar Buru părea îngrijorat.

— Dacă pică Ceauşescu, oare ce ne facem?

Întrebarea lui, deloc naivă, ar fi trebuit să ne pună pe gânduri. Însă tocmai atunci s-a auzit un vuiet de rumoare din piață şi noi ne-am grăbit să scoatem masa afară, pe terasă, ca să nu pierdem nimic din ce se petrecea lângă noi. Atunci am făcut primul pas. Ne-am apropiat de evenimente, urmând ca nu mult după aceea să intrăm în miezul lor şi chiar să le influențăm într-o oarecare măsură, potrivit puterilor şi stării noastre de spirit.

Beam direct din sticle, pe terasă, şi priveam la spectacol. Sub ochii noştri se scria o pagină de istorie. Nu ne scăpa nimic. Dar poziția noastră strategică avea şi un dezavantaj. Eram şi noi văzuți, la rândul nostru. În scurt timp ni s-au alăturat câțiva amici de la cenaclu şi a trebuit să împărțim cu ei licoriciul, ceea ce până la urmă n-a fost chiar o nenorocire, pentru că, îndesindu-se câinii, s-a subțiat osul şi aşa am putut participa cu suficientă luciditate la întâmplările epocale din acea zi de neuitat.

Istoria oficială nu va recunoaşte niciodată, dar eu pot spune cu mâna pe inimă, iar prietenii mei pot să jure şi ei, că primele proteste fățişe, primele strigăte împotriva lui Ceauşescu de la noi au pornit, de pe terasa restaurantului „Rapsodia”. Buru a dat tonul. După două-trei beri de căciulă şi câteva gâturi zdravene de vin, pe nemâncate, ne-a dat în minte să-l întărâtăm să strige ceva împotriva regimului. N-a zis nu, doar că nu ştia ce să strige. Pentru că era o temă destul de grea pentru el, i-am sugerat soluția: „Jos Ceauşescu”. O clipă n-a stat pe gânduri. Şi-a tras haina peste cap şi a strigat timid, cu gura la subsuoară:

— Jos Ceauşescu! Huo!

Apoi s-a uitat speriat în jur. Nu-l auzise nimeni în afară de noi. Dar a fost un început.

## 46. Ultimii boemi din Botoşani, ultima beţie sub dictatură

Când s-a convins că nu-l va împuşca nimeni pentru protestul lui de maximă discreție, Buru a început să țopăie încântat de ispravă. A băgat iar capul în haină şi, parcă ar fi scuipat în sân de sperietură, a strigat de câteva ori „Jos Ceauşescu!”. Deodată s-a oprit şi s-a uitat încurcat la noi.

— Dar oare e bine să strigăm aşa?

N-am apucat să-i răspundem.

— Tovărăşi! Tovărăşi! — a bubuit peste mulțime, de la microfonul din

balconul Partidului, vocea unui bărbat. De după balustrada balconului i se vedea numai capul, mare cât un bostan, parcă tras încoace şi încolo de nişte sfori nevăzute, ca la teatrul de păpuşi. Piața a răspuns cu un „Uraaa" prelung. Apoi mulțimea s-a mişcat către Comitet în valuri, călcând parcă pe o saltea cu apă. Toți ochii erau ațintiți spre balcon. Oamenii aşteptau un semn de acolo. Nu prea ştiau de ce veniseră. Pe deasupra capetelor dansa mărunt Ceauşescu, din zeci de portrete de toate mărimile, Ilenele se întâlneau cu „Stima noastră şi mândria", o văcuță de lemn, simbolul zootehniei înfloritoare, păştea spice de polistiren din stema republicii, într-o pădure de seceri şi ciocane. După vizita lui Ceauşescu din septembrie şi după Congresul al XIV-lea, din noiembrie, era a treia oară în ultimul trimestru când botoşănenii aeriseau recuzita. Câțiva inşi au ieşit în față şi, întorşi spre demonstranți, scandau lozinci şi le făceau semn cu mâna să strige toți. S-a auzit un „Ceauşescu – PCR" leşinat, în rândurile din față, şi iar rumoare generală: lozinci comuniste, huiduieli şi fluierături topite într-un huiet tulbure.

În balcon a apărut cineva cu un televizor în brațe. S-a sucit într-o parte, în alta, dar n-a găsit un loc potrivit unde să-l aşeze şi a intrat înapoi în clădire.

— Nu se mai dă film. S-a pierdut caseta, a râs Ticuță şi am râs toți cu el.

Buru a scos din sacoşă o pâine, doi cârnați şi câteva felii de parizer învelite în „Clopotul" din ziua aia. Apărea o dată pe săptămână, vinerea. S-a nimerit că tocmai în ziua revoluției a apărut ultimul număr. O pată de grăsime se întindea pe figura lui Ceauşescu de pe prima pagină şi peste titlul mare: „Să condamnăm cu hotărâre...". Buru, din ce în ce mai curajos, a luat un cârnat şi l-a plesnit pe Ceauşescu de câteva ori peste nas.

— Na, na, na! Zidirea mă-tii! Na!

Şi, parcă n-ar fi fost destul, i-a strivit pe față o felie de parizer. I-a făcut o gaură cu degetul în dreptul gurii şi l-a îndopat cu parizer, de-i ajunsese până la ultima pagină.

— Na, na, să vezi şi tu cum e! E bun? Îți place?

— Buru, şezi binişor, că se îneacă. Dă-i cu vin, l-a sfătuit Ticuță.

Dopul de plută nu voia să iasă. Am încercat toți, dar degeaba. M-am dus cu Buru în restaurant să cerem un tirbuşon. Nu mai era nimeni la mese. Chelnerii stăteau înşiruiți la geam şi se uitau la ce se întâmpla afară. I-am făcut semn unuia şi ne-a întins pe la spate un tirbuşon. Nici nu s-a uitat la noi. Nu voia să piardă nimic din spectacol.

Am răsucit tirbuşonul, am tras cu o mână. Nimic. Am strâns sticla între picioare şi am tras cu toată puterea. Dopul nu voia să iasă. A încercat

şi Buru, tot fără rezultat. Ne-am unit forțele. Eu am prins sticla cu amândouă mâinile, am fandat cu piciorul stâng în față, ca să am stabilitate, iar Buru trăgea de tirbuşon. În momentul acela, dar exact în momentul acela, când noi ne încordam să scoatem pluta, s-a auzit de la microfon:

— Tovarăşi! Fraților! Dictatorul a fugit!

Un urlet colosal, din mii şi mii de piepturi, s-a ridicat din piață şi a umplut cerul. Imediat, din explozia de voci s-au despletit câteva strigăte clare şi puternice:

— Li-ber-ta-te! Olé, olé, olé, olé, Ceauşescu nu mai e! Jos co-mu-nis-mul!

Eu şi Buru am rămas încremeniți în pozițiile noastre, cu sticla între noi, ca la o probă de trasul funiei. Ne uitam muți unul la altul. Chelnerii ne-au ocolit în fugă şi s-au bulucit pe terasă. Am rămas în restaurant numai eu şi Buru. Mie îmi tremurau picioarele şi mâinile cu sticlă cu tot. El era alb la față şi speriat. Nu ştiu cât am stat aşa. Într-un târziu, Buru s-a îndreptat de şale, s-a uitat lung la mine şi mi-a spus:

— Mai aveam oleacă şi-l scoteam.

Mi-a luat sticla din mâini şi s-a uitat din toate părțile la dop, clătinând neputincios din cap şi bodogănind.

— Oare cum l-au băgat?

L-am lăsat cu nelămuririle lui şi am alergat pe terasă. Am nimerit în brațele lui Ticuță. M-a pupat pe amândoi obrajii.

— Ai auzit? A fugit Ceauşescu! Ți-am zis? E libertate, înțelegi?

Nu înțelegeam. Nu mă gândisem până atunci cam ce ar însemna asta, iar în clipa aia nu aveam răgaz, mă bucuram nebuneşte cu prietenii mei pentru că toată lumea se bucura şi era molipsitoare starea aceea. Ne îmbrățişam, săream în sus, strigam laolaltă cu miile de oameni din piață. Şi atât. Pe urmă ne-am uitat unii la alții. Nu ştiam ce avem de făcut mai departe. Parcă ajunseserăm cu trenul la capătul unei călătorii, într-o gară necunoscută. Ne-a trezit din buimăceală unul care țipa la microfon, cu pumnul ridicat în aer:

— Tovarăşi, apa de la robinete a fost otrăvită! Am primit telefon că teroriştii au otrăvit apa la stația de pompare din Răchiți. Tovarăşi, mergeți în mod organizat acasă şi spuneți la toți. Nu mai beți apă!

— Ei, vedeți? s-a întors Ticuță spre noi. Eu de ani de zile vă spun asta!

### 47. Alcoolismul duce la beție

N-am avut când să ne bucurăm de otrăvirea apei. Se instalase un microfon şi la Teatru, în balcon, şi cineva a strigat de acolo că apa nu e

otrăvită, era doar o diversiune a teroriştilor.

— Priviți, tovarăşi… fraților, priviți! Beau apă de la robinet!

Vorbitorul a dat peste cap un pahar ca să arate că nu era niciun pericol. Oamenii se uitau neîncrezători când la un balcon, când la celălalt. Nu mai ştiau pe cine să creadă. Erau speriați. Voiau să ştie exact cum stătea treaba fiindcă aveau copii acasă, nu era de joacă. Grăsanul de la teatru a simțit indecizia mulțimii şi a cerut să i se mai aducă nişte apă de la robinet. A băut-o şi a ridicat paharul gol deasupra capului ca să-l vadă toată lumea. Cei care se porniseră deja spre case au făcut stânga-mprejur.

De când se anunțase căderea lui Ceauşescu se vorbea despre terorişti şi la teatru şi la Comitetul Județean, mai mult în contradictoriu. Apa otrăvită la Partid a fost imediat purificată la Teatru. Teroriştii descoperiți într-o parte au fost capturați şi ucişi alături.

— Să mergem la Securitate! Să dezarmăm Securitatea! În aceste momente îşi încarcă puştile şi vine să ne ia libertatea!

— Fără violență! Comandantul Securității a anunțat că este cu poporul. Noi suntem poporul. Nu plecați de aici! Dacă plecăm, teroriştii pun mâna pe instituții şi iau puterea. Să apărăm instituțiile! Să apărăm libertatea!

— Dictatorul a fost prins!

— Dictatorul a fugit, s-a ascuns în munți. Este păzit de terorişti care au numele lui tatuat pe piept şi pe mâini!

— Fraților!

— Tovarăşi! Domnilor!

Cei de la Partid aveau un televizor în balcon, – îl instalaseră, în sfârşit, după ce unul se foise jumătate de oră cu aparatul în brațe –, cei de la teatru aveau un aparat de radio. Nu se înțelegeau deloc. Nici pomeneală de consens.

Noi, gaşca de la „Rapsodia”, n-am riscat. Am băut numai vin. La cererea unui grup de revoluționari ieşiți atunci din tură, în salopete unsuroase, chelnerii au încălcat starea de necesitate şi au început să vândă băutură. Ne-am aprovizionat de la ei când s-a terminat contribuția lui Buru.

Ca niciodată, Ticuță nu mai părea atât de radios când am destupat vinul. A tras primul un gât, direct din sticlă, şi a dat-o mai departe.

— Începând cu sticla asta, vom deveni bețivi, a spus cu o mâhnire ciudată în glas.

N-am înțeles ce a vrut să spună şi nici el nu s-a grăbit să ne lumineze. Tăcea şi se uita posomorât în jos. Aşteptam toți să spună ceva, însă n-a scos decât un oftat de i-a fâlfâit cravata. Uneori devenea brusc mai cumpătat, în toiul matrafoxelii, poate şi datorită vârstei, şi ne sfătuia şugubăț, ca un frate

mai mare:

— Aveți grijă, mahomezilor, că alcoolismul duce la beție!

Am crezut că ne îndeamnă iar să bem mai cu măsură. Însă era mai mult decât atât. Ne-am strâns ciotcă în jurul lui.

— Până acum am băut cum am băut. Se chema că eram boemi. Făceam opoziție. Ne mai smulgea Ceaușescu câte o unghie cu cleștele, noi mai trăgeam o beție. Îți mai tăiai singur un vers cu îngeri și înlocuiai cu fluturi, te făceai muci. Te iei de mine, tovarășe Ceaușescu, de libertatea mea? Lasă că-ți arăt eu ție: mă îmbăt! Dar de-acum împotriva cui o să mai bem? Fără frondă nu există boemă. Fiți atenți la ce vă spun, mânjilor: de acum înainte, dacă bem, n-o să mai fim decât niște bețivi și atât.

Și a plecat. N-a zis la revedere, n-a strâns mâna nimănui, nici nu s-a uitat la noi, doar și-a luat diplomatul și s-a dus.

Nu prea înțeleseserăm ce a vrut să spună, dar atitudinea și înfățișarea lui – cu pălăria uriașă dată puțin pe spate, părea un sfânt fălcos și încruntat, cu aura înnegrită de fum – ne-au dat sentimentul că am asistat la un moment de înțelepciune, la emiterea unui adevăr de care nu trebuia să ne îndoim.

Plecarea lui ne-a lăsat un gust amar, ne-a cam tăiat pofta de băut și atunci ne-am decis să contribuim și noi la victoria revoluției în Botoșani. Gașca s-a spart în câteva grupuri mai mici. Unii au plecat acasă, alții au plonjat plini de curaj în valurile mulțimii; alții, în frunte cu Buru, mai puțin sau chiar deloc pătrunși de mesajul lui Ticuță, au mai luat o sticlă de vin și au sărbătorit căderea dictaturii. Eu cu Dorel și cu Florentin am luat-o spre Comitet să vedem ce cărți aruncă revoluționarii pe geam, poate găseam ceva de salvat și de păstrat. De peste tot cădeau cărți și fel de fel de hârțoage de prin birouri. Clădirea părea o imensă hulubărie din care țâșneau stoluri de porumbei: își luau zborul, dar, parcă atinși de alice, fâlfâiau puțin în aer cu aripile de hârtie, apoi se prăbușeau pe caldarâm. Revoluționarii adunau cărțile de pe jos cu brațul și le zârleau în foc.

Ne-am făcut loc cu coatele către rugul care înfuleca trosnind cărți de tot felul, că nu mai stătea nimeni să le aleagă. Oamenii jucau în jurul focului. Din mormanul de cărți roșii, cu portretul lui Ceaușescu, am tras afară „Getica” lui Vasile Pârvan, cu supracoperta în flăcări. Am stins-o cu piciorul și am băgat-o în sân. Florentin a scos jumătate de dicționar de termeni tehnici, iar Dorel a recuperat, intactă, o culegere de folclor botoșănean. Puteam să ne încropim fiecare câte un raft de bibliotecă, dar tocmai atunci mi s-a părut că-l văd pe Acolaboratoresei în balconul teatrului și ne-am năpustit tustrei spre el.

## 48. Primul terorist

Dorel, în stilul lui manufacturier, voia să-i scoată dictatura din cap şi să-i bage în loc nişte democrație. Proaspătă. Noi ne-am luat după el prin mulțime. Insul de la balcon, cu halat roşu, de spital, cu fața bandajată, care plângea la microfon că a fost bătut de Securitate în figură şi la ficat, nu putea fi decât Acolaboratoresei al nostru. Omul era sonat, încărcat pe-o parte, nu puteam să-l lăsăm chiar pe el să moşească puiul de democrație care se năştea în piața mare a oraşului.

Chiar la intrarea în teatru am dat peste Buru. Îl lăsasem la restaurant să țină aprinsă flacăra frondei împotriva comunismului. Dictatura se mai ținea într-o țâțână, încă nu era clar dacă se terminase sau nu. Iar el, în loc să bea contra, băgase sticla de vin spumos în buzunar şi venise la Revoluție. Acum scria ceva pe genunchi. Câțiva inşi se agitau şi vociferau în spatele lui ca la bursă. Când ne-a văzut, a venit fuga spre noi.

— Fac o listă cu Frontul Salvării Naționale. A spus la televizor că trebuie să facem peste tot feseneuri, să luăm puterea. Cine vrea să-l trec aici? Trebuie directorul teatrului acum. Cine vrea să fie?

Nu glumea. Avea o listă cu revoluționarii care urmau să ocupe funcțiile importante în județ. Cum ajunsese tocmai el să scrie lista aceea n-am înțeles şi nici nu ne-am întrebat atunci, fiindcă fuga lui Ceauşescu şi tot ce a urmat erau întâmplări uluitoare în atât de mare măsură, încât apariția lui Buru pe post de secretar al noii puteri era, pentru moment, o bagatelă, ceva de o normalitate plictisitoare. Probabil că, în momentul când noua putere a dat semne că vrea să se nască, el era singurul de pe-acolo cu pix şi cu hârtie în buzunar. Am refuzat toți trei, pe rând, postul de director al teatrului. Era prea mult pentru noi. Stânjenit de refuzul nostru, Buru a încercat să ne ofere altceva în domeniul culturii. Nu avea o listă cu posturile de ocupat. Ne-a rugat pe noi să-i spunem cam ce funcții ar mai fi în cultură şi să ne alegem ce ne place.

— Bagă-mă pe mine ceva la cultură!, a strigat unul din spate, trăgându-l pe Buru de cot.

— Ceva... ce?

— Ceva cu orchestrele, că cânt la acordeon. Am şcoala populară de artă. Am luat diplomă la „Cântarea României”.

— Dar ai fost membru de partid?

— Eu? Doamne-fereşte! Tata a făcut închisoare că s-a opus la colectivizare. Nu am fost membru de partid. Bagă-mă!

Buru, care nu avusese contact cu cultura decât atunci când strângea de pe masă paharele din care băuserăm noi, ne-a întrebat cam ce funcții ar

putea fi în domeniul muzicii instrumentale. Să-i dea una şi acordeonistului care se ținea scai de el, să scape. Dar nici noi nu ştiam cum sunt organizate muzicile în democrație, aşa că i-am sugerat să-l pună responsabil cu cheia Sol, să n-o fure careva în vălmăşagul Revoluției. Buru era gata să scrie asta, dar acordeonistul i-a dat peste mână, iar pe noi ne-a înjurat, ne-a făcut diversionişti, elemente de dezordine, ceea ce a atras asupra noastră o salvă de înjurături şi scuipați. Ăla a fost botezul flegmelor, materie cu care aveam să ne întâlnim adesea în meseria noastră de ziarişti, mai ales în prima parte a anului '90, până după mineriadă. Am lăsat noua putere să se înfiripe cum o da Dumnezeu, care de data asta vorbea prin gura bâlbâitului de Buru şi întărea cu mâna lui neînvățată cu scrisul, şi, renunțând fără urmă de regret la mărire şi putere, ne-am despicat drum mai departe prin îmbulzeală, către balcon.

În capul scărilor dinspre foaier am dat de alt grup, adunat în jurul unui zdrahon cu pix şi hârtie. Se însăila alt FSN. Aici lucrurile înaintaseră mai hotărât, se ajunsese până la subsolul administrației locale. Din ce-am prins cu urechea, în trecere, era disputată aprig, cu ghionți şi cu înjurături, funcția de şef la cantina de ajutor social. Cantina săracilor. Atunci am auzit prima oară că ar exista aşa ceva la noi. Nu mult după aceea, când valul Revoluției avea să mă poarte spre ziaristică, am căutat cantina săracilor şi am scris de acolo unul din primele mele articole.

Am ocolit în grabă grupul şi am înaintat voiniceşte pe scări. În foaier era o forfotă de stup zgândărit cu nuiaua prin urdiniş. Cineva găsise o armă de vânătoare, una obişnuită, din aia cu două țevi, care se frânge de la jumătate, o agita desupra capului şi îi îndemna pe ceilalți să-l lege fedeleş pe teroristul care intrase cu puşca în teatru, să-l ducă afară la judecata mulțimii. Teroristul stătea în genunchi şi plângea de se cutremura. Ploua din toate părțile cu pumni în capul lui, cu picioare în coaste. Nici nu mai încerca să se ferească, le lua în plin. Spunea ceva, dar nu se desluşea nici un cuvânt printre icnetele lui şi printre țipetele revoluționarilor. L-au săltat şi l-au pornit în şuturi spre ieşire. Norocul lui a fost că l-a recunoscut un actor. Era magazionerul. Puşca aia, una de recuzită, o avea pe inventar. Asta tot încercase el să spună şi implora să i-o dea înapoi, dar nimeni nu-l ascultase când toată lumea era pusă pe găsit terorişti.

Intrarea în balcon era blocată de un ciorchine de revoluționari care se muşcau de mâini, de față ca să ajungă la microfon. Când în sfârşit am ajuns şi noi pe balcon, Acolaboratoresei nu mai era acolo.

Spre uimirea noastră, mulțimea ne-a întâmpinat cu urale.

### 49. Erou fără voie

— Flo-re-scu! Flo-re-scu! Flo-re-scu!

Nu înțelegeam de ce îi scanda numele lui Florentin. De dimineață nu se dezlipise de noi. Nu avusese când să se remarce, fără ştirea noastră, cu vreo faptă de letopiseț. Florentin a salutat poporul cu mâinile sus, stingherit, şi s-a dat repede doi paşi înapoi.

— Hai să fugim de aici, că ăştia mă pun şef la FSN.

Nu l-am ascultat. Trebuie să recunosc, l-am invidiat atunci. L-am împins într-o parte şi am păşit până la balustradă. Mă aşteptam să mi se strige şi mie numele. Am dat cu ochii roată peste piață. Am făcut cu mâna. Am țopăit. Nimic. Botoşănenii nu mă voiau. De fapt, nici pe Florentin nu-l voiau.

Ce se întâmplase?

Cine răzbea până la microfon începea să citească pomelnicul cu noua putere emanată din rândul revoluționarilor. Când auzeau un nume, manifestanții din piață îl aprobau cu aclamații sau îl respingeau cu huiduieli. În timp ce noi ne târam în patru labe printre picioarele revoluționarilor care se băteau să ajungă la microfon, cineva citea o listă cu un FSN încropit pe coridor. În lista aia era unul Florescu, habar n-am cine. Unul destul de merituos şi de cunoscut, fiindcă numele lui era scandat cu forță şi cu bucurie tocmai când am ajuns şi noi pe balcon. Însă imediat, de la celălalt balcon al revoluției, de la Comitetul Județean de Partid, cineva l-a contestat pe acel Florescu, cică fusese activist de partid în nu-ştiu-ce întreprindere, şi mulțimea a început să-l huiduiască. Nu prea rezistau FSN-urile alea mai mult de câteva minute. Însă, oricât de repede sucombau sub tirul de fluierături, apăreau altele şi altele într-un ritm căruia nu-i puteau face față nişte revoluționari cu plămâni normali. Era prea mult de huiduit şi de fluierat.

— Fraților! Ascultați-mă pe mine! — a început să strige unul la microfonul de la teatru. Să vină Curcă. Profesorul Curcă este arestat de o săptămână de Securitate. Să-l eliberăm, să fie el conducătorul nostru.

— Cur-că! Cur-că! Cur-că! — a izbucnit piața, aprobând furtunos şi unanim.

— Da, fraților, a fost arestat de acasă, de la Santa Mare.

— San-ta Ma-re! San-ta Ma-re!

— Frați români! Botoşăneni! Domnul Curcă este profesor! Să avem în fruntea noastră un intelectual de marcă!

— Mar-că! Mar-că!

Pe profesorul Petrea Curcă îl cunoşteam vag de la Pedagogic. Nu preda la clasa mea, dar îl ştiam din vedere şi din spusele colegilor de internat, care

făceau filosofia cu el. Era veşnic încruntat, sever, avea pretenția să înveți cuvânt cu cuvânt din manual… materia aia indigestă, doctrină comunistă, ceva ce nu mai avea nicio legătură cu filosofia… Era doctor în marxism, dar nu era atunci momentul să se dea amănunte despre teza lui de doctorat.

Curcă a apărut în scurt timp la balcon. Fusesem înghesuit în balustradă, nu mă mai puteam desprinde. Când a păşit spre microfon, m-a călcat pe bombeu. A durut. Ăla a fost primul şi cel mai direct contact cu puterea proaspăt instaurată. Iar țipătul de durere, scurt şi înăbuşit, a fost singurul sunet pe care l-am scos de la balcon, nicidecum discursuri înflăcărate, cum avea să se scrie a doua zi în ziar, făcând din mine, pe nedrept, un erou al revoluției în Botoşani. Manifestanții l-au primit pe Curcă în delir, cu urale, i-au scandat numele minute în şir. A fost unanimitate. Era susținut, la microfon, din amândouă balcoanele. O mică şi cu totul scuzabilă desincronizare între agitatorii de la cele două microfoane făcea să se audă „Cur” de la Partid şi „Că” de la Teatru, dar împreună, legat, ieşea un „Curcă!” amplu şi optimist.

Purta un palton negru si căciulă de miel cu bordură, ca Nicolae Ceauşescu. Era şi parfumat, nu părea să vină din beciurile Securității. A făcut semn cu mâna să înceteze strigătele ca să spună şi el ceva. Dar mulțimea i-a aplicat pe loc şi fără menajamente o corecție:

— Nu mai da din mâ-nă! Nu mai da din mâ-nă!

Nimic altceva nu făcea din el un candidat nepotrivit la şefia județului în primele zile după jumătate de secol de dictatură. După acest retuş fin, dar esențial, Petrea Curcă s-a mutat din balconul teatrului la Comitetul Județean. Revoluționarii îi făceau loc să treacă prin mulțime. Noi ne-am ținut pe cărăruşa din urma lui şi într-un minut eram în sediul Partidului. Nu ştiam încotro să apucăm, fiindcă niciunul dintre noi nu mai intrase vreodată acolo. Ne-am rupt de grupul care roia în jurul lui Curcă şi am luat-o la întâmplare pe holuri. Eram curioşi să vedem cum e înăuntru. Am încercat să ne băgăm nasul în câteva birouri, dar erau deja ocupate de revoluționari care nu ne lăsau să intrăm. Ei nu s-au mai mişcat de acolo zile întregi, au rămas să le păzească de terorişti, şi până la urmă au rămas definitiv, ca funcționari noi, nepătați. Doar la veceu am putut intra, însă nu era nici o scofală să-l ocupăm ca să revendicăm o funcție mai târziu pe principiul primului venit.

Am bătut toate coridoarele din cap în cap mai bine de o oră fără să contribuim cu ceva concret la victoria revoluției. Nu mai era nimic de făcut. Ce fusese de aruncat se aruncase, activiştii ăia mari fugiseră de mult, fiecare scaun era ocupat de un revoluționar, la fiecare geam era câte un buchet de anticomunişti, balconul gemea de lideri proaspeți. Eram dezamăgiți. Nu

ştiam cât de aproape ne aflam de comoara Securității.

## 50. Comoara Securității

Era frumos la Partid. Nici pe departe luxul la care mă aşteptam, dar frumos. Semăna cu o şcoală obişnuită, numai că fuseseră smulse toate tablourile de pe pereți, chiar şi reproducerile după carele cu boi ale lui Grigorescu şi peisajele lui Andreescu. Unele fuseseră aruncate pe geam şi sfârşiseră în foc, altele fuseseră luate ca amintire. Sediul Comitetului Județean de Partid rămăsese fără pază, milițienii care îl încinseseră de dimineață cu un brâu albastru dispăruseră, aşa că orice obiect mai mic decât un birou sau un dulap, ceva ce putea fi cărat în spinare, dispărea fără nici un fel de opreliște. Chiar mă mirasem, la intrare, de ce erau aşa de burduhoşi revoluționarii care părăseau sediul.

Noi n-am vrut să furăm nimic de la Partid, dar până la urmă n-am plecat cu mâna goală. Aşa s-a întâmplat. Şi nu pot spune că a fost un furt.

Ne-am luat după manifestanții care ieşeau cu câte ceva ascuns sub haine. Ce puteau să ia? Cărți, tablouri, hârtie de scris, creioane, un preş mai mic, pe unul l-am văzut ducând un scaun pe cap, altul căra pe umeri un radio cât un cufăr, o femeie a ieşit cu un braț de umbrele, toate la fel, negre şi lungi, cu mâner încovoiat, ca la cârje. Florentin, cum nu se poate el abține când îi vine ceva pe limbă, indiferent de situație, a şi comentat, cică numai o femeia putea să ia atâtea cârje. Nu ştiu ce era cu umbrelele alea, ce rost aveau ele în clădirea Partidului.

Pâş-pâş pe urma hoților, în sens invers, am ajuns la subsol. Spre surprinderea noastră, în loc de putoarea subsolurilor de bloc ne-a atins direct la stomac un miros de mâncare gătită. Am mai coborât o scară şi ne-am pomenit în mijlocul unui restaurant. Ne-am mirat. Habar n-aveam că există aşa ceva acolo. Nici țipenie de revoluționar. Doar mese şi scaune răsturnate, parcă se învârtise un tractor printre ele. Multe nu mai aveau toate picioarele. De acolo se înarmaseră revoluționarii pe care îi văzusem afară cu câte un picior de scaun în mână, gata să-i cotonogească pe terorişti. Se vorbea tot mai mult despre terorişti la microfoanele de afară şi, trebuie să recunosc, lui Florentin şi lui Dorel le cam tremurau izmenele de frică. Mie nu, că eu nu aveam izmene, situație ce avea să se schimbe radical foarte curând şi cu totul neaşteptat.

Din salonul restaurantului, mergând pe unda miroznelor, am ajuns în bucătărie. Pustiu şi acolo. Nişte lăzi frigorifice mari, ca de alimentară, se întindeau de-a lungul unui perete. Toate erau deschise, cu capacele ridicate, şi, în ele, nimic, numai gheață. Ni s-a părut tare ciudat că, în afară de două

căzănele mari, de inox, nu mai exista altceva, ca într-o bucătărie: farfurii, tacâmuri, fețe de masă. Mirosea a carne friptă pe plită şi a ouă prăjite, semn bucătarul se apucase de gătit, dimineață, dar – a zis Florentin – l-a prins revoluția şi i-au ieşit cotletele comuniste pe-o parte şi democratice pe alta. Am cotrobăit prin toate dulapurile, prin sertare, în cuptor şi n-am găsit decât un colț de pâine, uscat. L-am băgat în buzunar, să-l rod mai târziu.

La ieşire am luat-o pe alt coridor şi am dat într-o scară îngustă, de serviciu. Am urcat două sau trei etaje şi am ajuns într-un hol micuț. În capătul holişorului era o uşă închisă. Am ciocănit doar aşa, în joacă, să auzim nişte înjurături noi, cum ni se întâmplase de fiecare dată când am vrut să intrăm într-un birou deja ocupat de revoluționari. Însă de data asta nu ne-a alungat nimeni. Biroul era gol, părea nerevendicat. Revoluționarii îl abandonaseră fiindcă era cam lăturalnic şi riscau să nu-i bage nimeni în seamă. Luaseră însă mesele şi scaunele, două şi două, după urmele picioarelor din mochetă şi după sertarele făcute surcele şi aruncate pe jos. Nu mai rămăseseră decât două fişete de metal, şi alea sparte, trântite cu uşile în jos. Peste tot erau împrăştiate hârtii şi hârtiuțe.

Nu era nimic interesant în cămăruța aia şi am fi plecat dacă Dorel, curios din fire şi obişnuit de la bibliotecă să umble cu mare grijă cu fiecare petic de hârtie, nu s-ar fi aplecat să ia de jos un dosar subțire, legat cu sfoară. L-a deschis la întâmplare, a plimbat privirea pe pagină, apoi a început să dea filă după filă, tot mai preocupat. Ne-a arătat şi nouă. Pusese mâna pe un dosar strict secret al Securității. Scria asta pe copertă. Erau fel de fel de hărți, tabele, scheme, fotografii cu clădiri din oraş, pagini întregi cu rapoarte scrise de mână sau la la maşină. Aveam sub ochii noştri planurile de acțiune în caz de situații speciale: război, cutremur, inundații, foamete şi, chiar aşa, revoltă. Ne-au atras atenția, la prima privire, nişte liste cu numele unor oameni pe care îi cunoşteam mai bine sau mai de departe, ori de care doar auzisem. În primele rânduri, sus, erau ştabii de la Partid. Îi ştiam după nume. Mai jos am descoperit ziarişti locali, directori de întreprinderi, de şcoli, tot felul de şefi, mai mari sau mai mici, destul de cunoscuți într-un oraş nu chiar aşa de mare, precum Botoşaniul. Dorel, o enciclopedie de bârfe şi de flecăreli urbane, a recunoscut nume de judecători, procurori, milițieni. Câțiva ziarişti de la „Clopotul", singura publicație locală, pe care îi ştiam din vedere sau numai după semnătură, apăreau acolo cu grade militare şi cu tot ce aveau ei de făcut în situații deosebite.

### 51. La vremuri noi, izmene noi

În alt dosar cules de pe jos am găsit planurile alimentării cu apă a

oraşului şi iarăşi o listă cu nume de ştabi şi ştăbuleţi care, în situaţii de urgenţă, săreau instantaneu din izmenele civile în pantaloni cu vipuşcă şi aveau grijă de apa de băut a botoşănenilor, mai exact a acelor botoşăneni care întrebuinţau aşa ceva. Misiunea fiecăruia era detaliată la liniuţă în casetele tabelului. Numele lor nu îmi spuneau nimic. Poate Dorel să fi auzit de ei, dar nu l-am mai întrebat fiindcă toţi trei eram băgaţi cu capetele până la umeri în dosarele strict secrete. Mă întrebam dacă responsabilii cu apa chiar se activaseră la răzmeriţă şi ar fi putut fi găsiţi în acele momente la staţia de pompare din Răchiţi sau pe malul lacului de acumulare de la Bucecea, pe Siret, unde apa oraşului era otrăvită jumătate de oră şi potabilă în următoarea jumătate. Se tot striga asta la microfon.

Erau tare interesante dosarele alea. Ne plăcea să le citim. Arătau gradul şi preocupările ascunse ale unor concetăţeni altminteri stimabili. Erau pline cu date despre economia judeţului nostru, cu totul diferite de ceea ce învăţaserăm noi la şcoală sau de cele din ziare. Florentin a dedus că nimeriserăm în biroul securiştilor care se ocupau de Comitetul Judeţean de Partid. Cum existau securişti la el, la „Electrocontact”, care păzeau să nu ne fure americanii secretele prizelor electrice, aşa existau, la vedere, în fiecare întreprindere şi în fiecare instituţie importantă. Era de neînchipuit cum scăpaseră dosarele de revoluţionari. Probabil nu-şi dăduseră seama de conţinut. Intraseră doar să ia scaunele şi birourile. Ca să descopere ce comori stăteau ascunse între coperţile dosarelor ar fi trebuit să le citească, măcar să le răsfoiască, aşa cum am făcut noi. Dar nimeni dintre adevăraţii revoluţionari nu avea atunci timp de citit şi, cum avea să se vadă mai târziu, mulţi nu prea avuseseră nici până la revoluţie. Era vremea faptelor. Trebuiau să apere instituţia de terorişti.

Ne-am gândit să punem bine dosarele alea, să nu se piardă în focul revoluţiei informaţii importante despre unul dintre judeţele ţării şi despre oamenii săi. Dorel şi-a burduşit sacoşa, Florentin gentuţa de umăr, eu mi-am îndesat câte am putut la curea. Am hotărât să le ducem la Dorel acasă şi să ne întoarcem mai târziu după celelalte. Bine am făcut că am luat atunci cât am putut duce. Pentru că seara, când am venit după a doua încărcătură, am văzut cum câţiva revoluţionari cărau hârtii cu braţul din clădire, poate şi din biroul securiştilor, şi le aruncau pe foc, în mijlocul pieţei, să se încălzească. Păzeau sediul de terorişti înarmaţi doar cu nişte picioare de scaun şi cu nişte doage luate de la butoaiele de varză murată din piaţă. Drept să spun, i-am invidiat pentru neînfricarea lor. Nu ne-au mai lăsat să intrăm, au zis că toate birourile sunt pline cu revoluţionari, nu mai e niciun loc.

Am ridicat fişetele în picioare să vedem ce mai rămăsese în ele. Erau şi

câteva dosare, nu foarte importante, însă le-am luat să le citim mai târziu pe îndelete. Şi în cele mai anoste documente găseşti uneori lucruri interesante, la fel cum în cele mai proaste cărți scoate capul câte un personaj demn de atenție sau sclipeşte o replică memorabilă. În rest, erau numai tipărituri: culegeri de legi şi decrete, cuvântări, cărți de drept, broşuri de propagandă, ziare puse la grămadă. Nu ne-am mai obosit să le răsfoim.

Fişetul în care cotrobăiam eu avea raftul de jos, raft de tablă, îndoit cu lovituri de bocanc. Se cunoşteau urmele. Cine spărsese fişetul nu se mai aplecase până la podea să vadă ce e acolo. M-am pus pe burtă şi am strecurat mâna pe sub raftul îndoit. Am tras afară câteva teancuri de coli A4, fine, o plăcere să scrii pe ele. Câteva sute de coli. Hârtia de scris era o raritate. Am împărțit-o frățeşte, la ochi. Când am mai bâjbâit o dată pe după raftul îndoit, am simțit la mână o sforicică. Abia puteam să o țin între degete. Am tras încet, încet, până am putut să o înfăşor o dată după deget. Era un şnur de bocanc. La capătul şnurului era şi bocancul. I-am dibuit repede şi perechea. Nu a fost uşor. Chiar m-am tăiat puțin la mână în muchia raftului, devenind astfel primul rănit al revoluției din Botoşani, calitate pe care nu mi-a recunoscut-o nimeni. Dar a meritat. După un minut țineam în mână o pereche de bocanci negri, milităreşti, cu carâmbi înalți, nou-nouți. Fiindcă erau numai doi şi nu-i puteam împărți cu prietenii mei, mi i-am adjudecat. I-am încălțat fără să mai stau pe gânduri. Îmi veneau perfect. Parcă ar fi fost un dar din partea Securității.

Încălțările mele cu găuri în tălpi le-am plasat strategic după uşă, ca să protejăm dosarele rămase, până aveam să ne întoarcem după ele. Încălțat cu bocancii ăia noi, rezistenți şi frumos mirositori, eram fericit. M-a cuprins un fel de euforie, simțeam un imbold nestăpânit de a face lucruri remarcabile. Am vrut să iau şi eu un picior de scaun de pe undeva să apăr cuceririle revoluției, dar prietenii mei m-au potolit. Le mulțumesc şi acum. Fiindcă datorită înțelepciunii lor am renunțat la glorie şi, scotocind mai departe în fişet, m-am ales cu izmene şi cămaşă de corp, tot milităreşti, din pânză, o vestă şi o pereche de mănuşi.

Eram emoționat de-a dreptul. Eu nu-i dădusem nimic revoluției, iar ea îmi dădea mie atâtea!

### 52. Teroristul înarmat cu cârnați

N-a trebuit să mă gândesc de două ori. Am intrat cu mare viteză în hainele noi şi, chiar dacă pe deasupra aveam tot îmbrăcămintea veche, eu mă simțeam cu totul alt om. M-am schimbat. Nu doar de haine. Am simțit, o dată cu căldura izmenelor şi a cămăşii de corp, că mă cuprinde o încredere

în mine de neclintit. E o prostie zicala asta a noastră că nu haina face pe om. Eu aşa cred. Am vrut să ne ducem la Dorel să punem bine documentele, dar la ieşire ni s-a pus în cale nişte salam. Era salam adevărat, din carne. Mirosea de la depărtare. În holul central al palatului era o masă. Cineva scotea salam şi pâine dintr-o cutie şi împărțea revoluționarilor. Doamne, ce frumos era salamul ăla! Avea două fundițe la capete, iar la mijloc purta o cingătoare de carton în culori aprinse. Două rânduri de rombulețe argintii îl străbăteau de la un capăt la altul. Pielița strălucea ca oglinda. Iar felia, tăiată pieziş, arăta un belşug nebun de carne cu insule minuscule de slănină, într-o simterie perfectă, parcă aşezate cu mâna. Era salam adus de la Gospodăria de Partid, ceva ce activiştii mâncau în fiecare zi la restaurantul de la subsol, iar acum mâncau şi revoluționarii. Ne-am aşezat şi noi la coadă şi ne-am susținut unul pe altul ca să nu fim scoşi în afară. După câteva îmbrânceli am ajuns la altar şi ne-am împărtăşit cu pâinea şi salamul revoluției. Eu m-am aşezat încă o dată la rând, dar un tip cu un băț în mână, bățul de la pancarta cu care venise să demonstreze împotriva huliganilor de la Timişoara, m-a tras afară, m-a demascat, şi toți revoluționarii au început să mă înjure. Strigau la mine că de ce stau de două ori la coadă? — nesimțit ce sunt! Să iau doar o porție, să ajungă la toți. Ce era să fac? Am înghițit în sec şi am plecat neîmpăcat înapoi.

De ieşit se ieşea uşor din palat. Mai greu era să intri. Salamul nu ajungea pentru toți.

Deşi purtam pe dedesubt haine de securist, revoluționarii din piață nu m-au mirosit. Se mai împuținaseră după ce devenise clar că se terminase cu Ceauşescu. La statuia lui Eminescu, chiar în fața teatrului, ne-am întâlnit iar cu Buru. Făcea el ce făcea şi numai pe lângă poeți îşi găsea loc. Era cam posomorât fiindcă, după ce scrisese cu mâna lui lista cu noua conducere a județului, ca secretar de ocazie, până la urmă alții, mai rapizi şi mai bine orientați, ocupaseră birourile de comandă din palat, iar el fusese dat la o parte. Când ne-a văzut, s-a mai înseninat puțin la față. Ne-a întâmpinat în felul lui, cu sticla de şampanie pe care, spre bucuria noastră, o trecuse neatinsă prin valurile acelei amiezi agitate. Fără să se gândească o secundă la consecințe, Buru a dezlegat dopul din frâiele lui de sârmă şi a tras un pod de palmă sănătos în fundul sticlei, cum ştia el că se face. Pocnitura a răsunat în piață ca un foc de armă. Un urlet colosal a clocotit în piață şi oamenii au început să alerge în toate părțile. Un bărbat cărunt, cu pungi negre sub ochi, a strigat la microfon, de la balconul teatrului, că teroriştii trag în popor. Lunetişti. Şi-a desfăcut haina şi, cu pieptul gol, se întorcea în toate direcțiile şi striga:

— Unde sunteți, ucigaşilor? Mercenari ai lui Ceauşescu cu c mic!

Maimuțoii neamului! Trageți aici, dacă aveți curaj, nu în popor! Nu trageți în copiii noştri!

Un militar a apărut tot atunci la balconul de la Partid şi a anunțat că de la aeroportul Salcea se îndreaptă către Botoşani aviație inamică. Piloții au fost somați să se îndepărteze de teritoriul județului, dar au refuzat.

— Cetățeni! În calitate de comandant al trupelor din Botoşani, am ordonat bateriei de rachete să întâmpine cu foc aviația ostilă!

După câteva minute, acelaşi ofițer a strigat că teroriştii blocaseră gurile de lansare şi rachetele nu puteau ieşi din puțurile lor. Pur şi simplu nu le se deschideau capacele.

Ochii tuturor, bulbucați de spaimă, s-au ridicat spre cer în aşteptarea avioanelor inamice. Spre cinstea noastră, adică şi a mea, nimeni n-a fugit. Aşteptam moartea să coboare peste noi în rafale de mitralieră. Am stat, am stat, şi, dacă am văzut că moartea nu mai vine, l-am luat şi pe Buru cu noi şi am pornit spre Parcul Tineretului, la Dorel. Dar din urmă ne-a ajuns şi ne-a luat cu el un val de revoluționari plecați să caute terorişti pe clădirile din jurul pieței. Am fost împinşi în sus, spre parcul Eminescu. Când am ajuns la UCA, hotelul Partidului, patru soldați cu pistoale-mitralieră încercau să-l apere pe un milițian de furia mulțimii. L-am recunoscut pe Mitică, prietenul din copilărie al lui Ticuță. Era bătut şi plin de scuipați. Mulțimea urla că e terorist şi voia să-l spânzure pe loc, dar soldații îl apărau. Până a ajuns la TAB-ul armatei, a mai luat câțiva pumni în cap şi câteva flegme pe epoleți.

Mitică, blajinul Mitică terorist? Nu ne venea a crede. Nea Manole, administratorul de la UCA, prietenul nostru, ne-a povestit ce se întâmplase. Mitică venise la prietenul lui, cazat la hotelul Partidului, să mănânce. Ala avea nişte cârnați de acasă, îi ținea atârnați la rece pe balcon. Când Mitică a ieşit să ia mâncarea, cineva din stradă l-a văzut cu cârnatul în mână şi a dat alarma: un terorist a montat un simulator de tragere pe balconul hotelului!

### 53. Revoluţia degenerează în democraţie

Câțiva bărbați cu banderole tricolore pe braț s-au cățărat pe TAB şi au început să lovească în turelă cu pumnii şi cu pietroaie luate de pe jos. Cereau să le fie predat teroristul. Nu voiau în ruptul capului să admită că fusese vorba de o confuzie, ceea ce, de altfel, era lesne să se întâmple, dată fiind asemănarea înşelătoare dintre un cârnat atârnat în balcon şi un simulator de tragere. Unde mai pui că niciunul nu văzuse vreodată un simulator, iar mulți cam uitaseră cum arată un cârnat. Dacă a văzut că n-are cu cine se înțelege, comandantul a dat un ordin sec şi TAB-ul a luat-o

încetişor spre parcul Eminescu ducând în burta de oțel, pe lângă echipaj, un cârnat afumat, un milițian pe jumătate mort de spaimă, iar deasupra, pe blindaj, câțiva revoluționari hotărâți să nu lase armata să-l facă scăpat pe terorist.

Ne-am cocoțat şi noi pe blindat ca să vedem unde era dus Mitică şi să depunem mărturie, dacă ar fi fost nevoie, că nu era decât un milițian luat cu hurta de la un post comunal. Se purtase frumos cu noi de dimineață, în restaurant, merita să facem măcar atât pentru el. Şi oricum altceva nu prea mai era de făcut pentru victoria revoluției, care după câteva ore de agitație confuză, dădea semne de netăgăduit că în cele din urmă va degenera în democrație.

După o sută de metri, la poarta parcului era păruială mare în jurul unei maşini de pâine. Un grup destul de numeros o oprise ca să verifice încărcătura. Se zvonise că pâinea ar fi fost otrăvită de terorişti, care puseseră otravă în loc de drojdie. Voiau să scape în felul ăsta de o mare parte din populația ce se revoltase împotriva regimului. Era bătaie pe franzele. Revoluționarii cu banderole au sărit de pe TAB şi s-au apucat să facă ordine, aşa că franzelele au fost împărțite în mod organizat şi oamenii cu plecat cu ele în brațe să verifice acasă dacă sunt otrăvite. Noi ne-am continuat drumul pe TAB către Casa Tineretului, apoi spre cartierul Primăverii. Ne îmbrățişam tustrei, strigam în cor „Dacii înving oricum", le arătam trecătorilor semnul victoriei cu degetele răşchirate în V, iar ei ne răspundeau ridicând mâinile în aer şi dansând de bucurie ca la meci. Cum TAB-ul abia se târa printre oamenii care ocupaseră tot bulevardul, mulți se țineau după noi şi strigau „Dacii înving oricum!" în ritmul impus de Florentin. Se ridicase în picioare pe TAB şi dirija corul revoluționarilor. Şi această joacă a noastră a fost consemnată a doua zi, în ziar, pe prima pagină, ca fiind un aport eroic la victoria revoluției.

Comandantul TAB-ului, văzând că a scăpat de îndărătnicii revoluționari cu banderole, ne-a dat şi pe noi jos în dreptul Maternității. Florentin a propus să intrăm, să facem nişte copii, ori măcar să verificăm dacă laptele sugarilor nu fusese otrăvit, fiindcă se părea că în ziua aceea nimic nu scăpa neatins de otravă. Bineînțeles că nu ne-am pus la mintea lui Florentin. I-am spus că n-are decât să se ducă singur fiindcă eu şi Dorel avem deja câte un copil.

Pentru că plimbarea cu TAB-ul ne îndepărtase de blocul lui Dorel, ne-am abătut pe la un prieten de-al nostru, care mă găzduise câteva luni, cât fusese nevastă-sa fugită cu altul, şi am lăsat dosarele la el. Acolo erau în siguranță. Era cu desăvârşire exclus riscul ca prietenul nostru sau năbădăioasa lui nevastă să citească vreo pagină.

Nu aveam un plan cu dosarele alea. Nici nu ştiam exact ce e în ele. Ne făcuserăm o idee vagă doar cât le-am frunzărit în birou. Am bănuit că e vorba de lucruri importante, doar erau strict secrete, şi că trebuie salvate de la foc şi păstrate, aşa că le-am luat. Le-am lăsat la amicul nostru şi am fi uitat de ele dacă întâmplarea nu ar fi făcut să ajungem toți trei reporteri la „Atitudinea", primul ziar apărut în Botoşani după revoluție. Până atunci n-am şantajat pe nimeni cu hârtiile alea, n-am bătut toaca în târg că le avem şi nu am spus nimănui ce scria în ele. Dar când Iliescu a despicat în două apele presei botoşănene, cu toiagul, de o parte fostul ziar al PCR-ului, iar de cealaltă parte „Atitudinea" noastră, am început să ne apărăm pozițiile publicând câte ceva de fiecare dată când foştii ziarişti comunişti ne atacau în gazeta lor. În felul ăsta i-am mai rărit, iar celor care n-au vrut să lase pixurile jos nici când i-am demascat, măcar le-am mai amorțit puțin limbile.

Pe la sfârşitul lui februarie, începutul lui martie 90, ne-am pomenit la redacție cu un polițist tare supărat pe presa democratică. Ne-a spus că ne leagă fedeleş pe toți şi ne dă foc dacă nu îi predăm documentele pe care le tot publicăm în ziar. Aşa primise ordin de la comandantul poliției, colonelui Diamandescu. Spre mirarea noastră, un căcăcios de coleg de-al nostru, un pocăit care se închina la fiecare început de frază când scria un articol, (dar se vede că Dumnezeu nu-l asculta, că tot proaste îi ieşeau), a scos din sertar câteva dosare şi i le-a dat. Erau alte dosare. Noi pe ale noastre le mutaserăm la Dorel şi scoteam de acolo câte o filă când aveam nevoie. Înseamnă că mai luaseră şi alții dosare secrete din biroul securiştilor. Polițistul a plecat mulțumit şi ne-a lăsat în pace o săptămână, până la următorul număr, când am publicat încă o pagină cu ştampila „strict secret".

## 54. Dosariada fără sfârşit

A doua oară a venit alt polițist, de data asta în civil şi mult, mult mai supărat. În redacție eram numai eu şi cu Florentin, jucam table. S-a aşezat cu fundul pe colțul biroului, ne-a împrăştiat pulurile cu mâna, mi-a stricat o poartă-n casă, şi, fără introducere, ne-a somat să-i spunem de unde tot scoatem documentele alea. Să i le predăm pe toate. Democrație, democrație, dar aşa ceva nu avem voie să publicăm, nici măcar să deținem. Şi dacă întâmplător ne-ar cădea un document în mână, aşa, din cer, mergând pe stradă, nici să nu-l citim, dacă vedem pe el ştampila cu „strict secret". Să nu ne pună dracul să nu i le dăm pe toate, chiar atunci, că o încurcăm. Fără mănuşi, fără farafastâcuri birocratice: pur şi simplu o luăm în freză pe stradă, dă o maşină peste noi.

L-am rugat frumos să repete, ca să înregistrăm acele amenințări de

care opinia publică era setoasă, şi, spre surprinderea noastră, a zis că e de acord. Aveam în redacţie un casetofon. Îl ţineam doar aşa, ca piesă de decor. Fusese bun până cu câteva zile înainte, când un coleg de-al nostru s-a îmbătat de ciudă că îi născuse nevasta al cincilea copil şi a dat cu aparatul de pereţi. Dar poliţistul nu ştia asta, aşa ne-am prefăcut că îl înregistrăm, însă – ce naivi eram! —, în loc să repete ameninţările, a început să recite paragrafele din legea care ne interzicea să deţinem documentele.

I-am zis că am găsit documentele în redacţie, adică într-unul din birourile fostului Comitet Judeţean al PCR. Câţiva băieţi îl ocupaseră la revoluţie şi nu l-au mai eliberat. Acolo au dormit, acolo au mâncat vreo două luni de zile, până când unii au primit nişte funcţii şi au plecat, iar ceilalţi au rămas în continuare şi, de-acum, făceau parte, într-un fel, din redacţie, deşi nu scriau niciun rând. Stăteau pe-acolo de dimineaţa până seara, fără vreo treabă anume, şi toată lumea din palatul administrativ îi ştia de ziarişti şi îi trata ca atare, iar ei nu voiau să contrazică pe nimeni. Biroul ne rămăsese aşa cum se găsea în momentul revoluţiei, cu mobilier, cu hârţoage în sertare, cu telefon, chiar cu câteva umbrele nou-nouţe. Şi acolo găsiserăm, cică, documentele. Poliţistul nu ne-a crezut. Era, de fapt, un fost securist, ştia prea bine de unde proveneau documentele. N-aveam cum să-l aburim. Matca nu murise, lucra în continuare în stup şi îşi trimisese albinuţele să recupereze mierea de la prădători. A cotrobăit prin toate sertarele, dar n-a găsit ce căuta. A plecat ameninţându-ne încă o dată, după ce mai întâi a scos caseta din rablament.

A revenit a doua zi cu o somaţie scrisă, semnată de şeful poliţiei judeţene, şi cu un procuror. Ne-a pus pe toţi, câţi eram atunci în redacţie, să declarăm în scris de unde avem documentele pe care le publicăm în ziar şi unde le ţinem ascunse. Eu am scris că nu ascund nici un document nicăieri, că mi le aduce o păsărică în cioc, la fereastră, fix cu o zi înainte de a trimite ziarul la tipografie, dar oamenii legii – aşa ne învăţaserăm să le spunem – nu m-au crezut. Au rupt declaraţia şi m-au pus să scriu alta. Într-o lună de zile, de când apărea gazeta noastră, apucaserăm să pricepem ce putere aveam, prinseserăm curaj. Nu ne mai tremurau izmenele când se răţoia la noi unul sau altul, indiferent de funcţia lui, mai ales poliţist, într-o vreme când foştii miliţieni încă nu-şi intraseră bine în pielea cea nouă, nu ieşeau în oraş decât pentru urgenţe şi atunci umblau în vârful picioarelor, să nu atragă atenţia. Însă de data asta, cu legea pe masă şi cu procurorul în coasta noastră, nu era de glumit. Am povestit totul exact aşa cum a fost şi am dezvăluit ascunzătoarea. După ce a comparat declaraţia mea cu a lui Florentin Florescu, securistul a zis, încântat, că da, se pupă, şi ne-a cerut să-l însoţit acasă la Dorel, de unde a luat sacoşa cu documente.

Dosariada părea încheiată. Numai că eu omisesem în declarație un detaliu. Când am publicat prima oară un document în ziar, nu am dus la tipografie originalul, din cazuă că greu mai recuperai ceva de acolo; iar dacă se întorcea vreo hârtie în redacție, era boțită, murdară de tuş, inutilizabilă. Am copiat mai multe documente, care mi s-au părut mai interesante pentru ziar, şi am lucrat numai cu copiile. Despre copiile alea nu am declarat nimic. Le țineam în apartamentul abandonat al lui Buru. Câtă vreme Poliția nu avea un echipaj specializat în speologie, erau în siguranță acolo. Aşa că pe la jumătatea lui martie am mai pocnit un comunist cu o caracterizare de la Securitate. De data asta am fost luat pe sus şi dus la Poliție. Am dat declarații, cu doi polițişti şi cu un procuror pe capul meu, o zi şi o noapte, până am făcut gaură în tăblia mesei. Mi-au spus că mi s-a întocmit dosar penal pentru deținerea fără drept a unor documente secrete şi punerea lor în circulație, sau cam aşa ceva. Le-am dat toate copiile pe care le mai aveam. Dar chiar dacă după aceea nu am mai publicat nimic, ei tot credeau că mai ascund pe undeva niscaiva fițuici secrete şi, până m-am mutat la Iaşi, m-au mai chemat de câteva ori la Poliție pentru alte declarații. Nu ştiu ce s-a întâmplat cu dosarul după plecarea mea din Botoşani. Tare mă tem că din cauza asta sunt arestat acum.

### 55. Capitolul 7 – Libertatea e un accident

Cerul deschide o geană sângerie peste oraş. Văd prin geam. Am povestit ca Şeherezada până în zori. Costică a plecat de vreo jumătate de oră. Cineva a crăpat uşa şi i-a făcut semn: hai, că pleacă maşina spre Bucureşti. A ieşit tiptil, fără o vorbă. Am continuat să povestesc. Şi acum căpitanul şi scribul se uită unul la altul şi nu se hotărăsc dacă să mă mai țină în birou, la taclale, ori să mă ducă jos, în arest. Îşi mai aprind câte o țigară. Căpitanul pufăie îngândurat.

— Ce mişto a fost la revoluție!, spune grav, ca pentru el.

Îi scot eu din încurcătură. Le spun să mă ducă în celulă. E aproape patru dimineața. Nu-mi mai doresc decât să mă întind în pat şi să dorm. Să dorm. Iar când mă voi trezi, cineva să-mi spună ce mi se întâmplă.

Scribul îmi zice să o iau înainte. Mă urmează la un pas, cu diplomatul într-o mână. Îmi țin pantalonii cu mâinile băgate în buzunare până la coate. Coborâm două rânduri de scări şi ajungem într-un coridor luminat cu zgârcenie de câteva becuri, închise în nişte colivii de sârmă din tavan. Miroase a petrol şi a ciorapi nespălați, a piele îmbâcsită de praf şi de sudoare. Un plutonier-adjutant rotofei moțăie pe un taburet, cu brațele înlănțuite peste burtă. Când ne aude, se trezeşte, vine alene să descuie uşa

cu gratii. Mă clatin de oboseală. Mă sprijin de zid să nu cad. Nici nu-mi dau seama când gardianul mă ia de mână, mă împinge într-o cameră şi încuie uşa cu lacătul.

Un neon, închis şi el într-o cavitate din tavan, varsă o lumină nehotărâtă peste câteva siluete lungite pe duşumea. Direct pe beton. Mă întorc spre paznic, vreau să întreb unde sunt paturile. Unde e patul meu. O celulă trebuie să aibă un pat, o masă, un veceu. Eu aşa am văzut în filme. Aici nu e decât o cameră uriaşă. Un cub de beton. Patru pereți goi. În mijlocul duşumelei e o gură de scurgere, de o palmă, acoperită cu grilaj. La abator am văzut aşa ceva. Tăiau animalele într-un colț, pe o masă de tablă, şi sângele se scurgea în sifonul din mijloc. Şi aici e sânge. O picătură, atât. De la bărbatul cu buza spartă, care doarme pe o parte, cu obrazul lipit de ciment.

Număr trupurile de pe jos. Doisprezece. Eu sunt al treişpelea.

— Aşa e la noi, cam fără confort.

Paznicul. Şi-a mutat taburetul în dreptul celulei, mă urmăreşte printre gratii. Stau în mijlocul camerei cu pantalonii în mână şi mă uit în toate părțile. Nu-mi arde acum de discuții cu gardianul. Vreau să dorm. Mă trag lângă un perete şi mă las încet pe vine. Îmi prind genunchii în brațe. Plâng.

Gardianul îşi trage taburetul chiar lângă uşă, se prinde cu mâinile de gratii şi se holbează la mine. Mă cercetează pe toate părțile ca pe cai în obor, numai nu-mi bagă degetele în gură. Mă întreabă în şoaptă:

— Eşti primar?

— Nu, sunt ziarist. Redactor – îi răspund pe jumătate adormit, înghițind lacrimi.

— Primar, adică la prima arestare. Toți plâng când intră prima oară în arest. Nu există să nu plângă. Cu lacrimi, fără lacrimi, nu contează. Îi aud noaptea cum plâng în somn. Dar de a doua zi, gata, nu mai plâng. Se obişnuiesc repede. Cu nimic nu se obişnuieşte omul mai repede decât cu puşcăria. Azi îl închizi, a doua zi parcă are un an de bulău la activ, ştie şi program, şi regulament, şi tot, parcă le visează. Pentru că omul e făcut să fie ținut închis, asta e starea lui naturală. Libertatea e un accident, ascultă la mine. Omul a fost închis din prima lui zi în Grădina Raiului, condamnat pe viață. Era o celulă mai mare. Mâncare puțină, pe bază de vegetale. Bine, avea şi gagică, dar n-avem de unde să ştim dacă asta nu era în defavoarea lui. Şi când a pus botul la fructul oprit, adică a încălcat consemnul, ce-a pățit omul? A fost pedepsit, da? Dumnezeu l-a dat afară din puşcărie. Na, fii liber, dacă n-ai fost cuminte…

Mă întorc spre gardian. Îmi las capul să cadă înspre el. Stă pe taburet, cu fruntea rezemată de gratii, cu ochii închişi. Vorbeşte mai mult pentru el.

Îi văd cuvintele cum îi ies din gură şi vin spre mine. La început veneau repede, dând din coadă prin aer ca peştii în apă. Acum plutesc spre mine încet, ca nişte meduze. Mi se aşază reci şi cleioase pe tâmple, mi se scurg în urechi alungindu-se. Şi imaginea gardianului se alungeşte. Burta i se ridică până la gât, se contopeşte cu guşa, se înalță împreună ca un guler până nu îi mai văd capul. E o burtă lungă, de sus şi până jos, din care ies cuvinte, unul după altul, şi se lipesc de mine. Pe tâmple, pe frunte, pe ochi. Lumina e un iepure alb. Mi se zbate sub pleoape cu gâtul tăiat. Sângele mă îneacă. Alunec, alunec în roşu, în negru…

— Hei! Scoală!

Am adormit. Un minut, zece, nu ştiu. Gardianul stă lângă mine aşezat într-un genunchi. Mă scutură de umăr, mă împunge cu degetul în obraz.

— Pune ziarul ăsta sub tine, să nu te murdăreşti!

Îmi pune în mână un ziar şi iese din celulă, îşi reia locul pe taburet. Scoate o carte de sub fund şi începe să citească, răsucit pe jumătate spre lumină, cu capul dat mult pe spate. Nu disting bine literele din titlu, dar recunosc desenul coperții. „Împotriva deznădejdii", de Mircea Eliade. În scurta mea cădere în somn, mi-a cotrobăit în diplomat şi mi-a luat cartea. Îl rog să o pună la loc dimineață, când va ieşi din tură.

— Dar asta e cartea mea! Ca să vezi, citim aceeaşi carte!

**56. Apostolul din beci**

— N-am apucat să citesc nici măcar prefața până la capăt. Văd că dumneavoastră mai aveți doar câteva pagini. Ați găsit acolo un leac împotriva deznădejdii? Tare bine mi-ar prinde acum.

— E o iluzie. N-ai cum să lupți împotriva deznădejdii. Deznădejdea e ultimul prag al căderii, de unde nimic nu te mai ridică. Dacă ți-ai pierdut speranța într-un fel sau altul şi nu mai tragi nădejde de nicăieri, nu mai eşti capabil să lupți, abandonezi totul. Te uiți cum te descompui şi nu faci nimic. Te simți deznădăjduit, aşa-i? N-ai ce face, înghite-ți deznădejdea, otrăveşte-te cu ea. Să nu uiți însă că în orice clipă poate apărea salvarea. Speranța. Înțelegi? Fiindcă speranța poate încolți în mod miraculos din nimic. Dacă miracolul acesta nu se întâmplă, eşti pierdut.

Mă întorn cu totul către paznicul meu. Mă aştept să-l văd că se ridică de pe taburet şi începe să cădelnițeze cu tămâie prin arest, cântând pe nas. Fiindcă predică sfătos şi cu gesturi grave ca un popă. Costică era în stare să mă plimbe toată noaptea prin județ, cu canapeaua în cap, doar ca să-i povestesc o întâmplare; acum ăsta o vrea să mă spovedesc ori să mă convertească la nu ştiu ce religie. E timpul să-mi schimb părerea despre

Poliție.

Sunt atât de obosit, îmi trece os prin os, că nu pricep nimic din predica de pe taburet a apostolului din beci. Nu de predici am nevoie acum. Mi-ar trebui o declarație scurtă, precisă, în cel mai sec limbaj administrativ, despre scopul şi durata vizitei mele în arestul municipal. Şi o cană de apă. Şi o mie de ani de somn.

— Nu sunt total lipsit de speranță, zic ridicându-mă ca să întind ziarul pe jos.

E chiar „Timpul", un număr mai vechi. Îl deschid la pagina cu reportajul meu din Delta Dunării şi i-l arăt polițistului.

— Eu am scris asta.

— Da? Am citit. Bravo, domnule! Te citesc pe tine şi pe Mircea Eliade, vezi? Dar să nu-mi mai spui nimic despre tine. Te avertizez. Acum doi ani, exact în ziua revoluției, am avut un accident de maşină. M-am ciocnit cu alt polițist în intersecție. Din vină comună. Ne grăbeam amândoi la sediu, că se dăduse alarma, şi am intrat unul în altul, bang! Mare deranj anatomic. M-am trezit după câteva zile la spital şi am aflat că nu mai suntem în comunism. Am rămas cu o mică problemă la plămâni, obosesc repede. Nu mai fac față pe sector. Şi m-au pus să păzesc arestații. Stau cu ochii pe ei să nu se taie, să nu se muşte, că de evadat n-au cum. Nici musca nu iese de aici. Am stat în spital, în total, trei luni, trei săptămâni şi trei zile. Exact atât stă scroafa în gestație. Acolo am dat în boala asta a cititului. M-am molipsit de la o stagiară care citea tot timpul. Şi la camera de gardă, şi la masă, şi din mers, prin saloane, şi în lift. Am început să citesc de la ea. Când termina o carte, mi-o dădea şi mie. Am redescoperit ce plăcut e să citeşti. Uitasem cum era, după o viață în uniformă, citind numai legi şi scriind numaiu amenzi. Şi, uite, de doi ani doctorița îmi tot dă cărți. Gata citite. Dacă nu aveam accidentul, muream prost. Mai am câteva luni până la pensie. Parcă mă văd cum stau cu burta în sus, – burta am făcut-o după accident –, şi citesc tot ce-mi pică la mână. Am început să scriu aforisme. Am un caiet plin, dar mă jenez să-l arăt, să-l public. Când se întâmplă să vină câte un arestat mai şlefuit, şi asta se întâmplă destul de des, îmi place să vorbească despre cărți, despre autori. Dacă încearcă vreunul să-mi povestească despre viața lui, nu-l las. Nu mă interesează nici ce scrie în fişa lui de arest. Nu sunt decât supraveghetor. Nu vreau să ies de aici negru de mizeria altora. Nici despre tine nu vreau să ştiu nimic.

— Totuşi m-ați întrebat dacă sunt la prima arestare.

— A fost o întrebare retorică. Scrie pe fruntea ta că eşti prima oară în nobilul aşezământ al ispăşirii şi al îndreptării de sine, ca să nu zic iar bulău. Am vrut să te ajut.

— Ştiţi, eu habar n-am de ce sunt aici. Am fost chemat la Poliţie pentru viza de flotant şi acum…

— Ssst! Ţi-am zis că nu vreau să ştiu nimic despre tine. Dacă vrei, putem să vorbim despre cărţile pe care le-am citit amândoi. Încetişor, să nu-i trezim pe ceilalţi. Sunt clienţii noştri, adunaţi de pe străzi. Dorm aici ca la hotel. Dacă se trezesc, încep să urle, să se bată. Dar mai bine întinde-te pe ziarul ăla şi încearcă să dormi. Mai este o oră până la deşteptare, dar, la cum arăţi, parcă ai tras la plug, o oră contează.

Mă culc pe ziar, pe articolul meu, cu palma peste titlu. Simt forma literelor ca atunci, la tipografie, când le luam una câte una din casetele lor şi le înşiruiam pe culegar. Puse unul lângă altul, fasciculele de ziar formează un aşternut cât mine de lung. Nu-mi ţine de cald, dar măcar nu-mi murdăresc costumul. Să fie curat când mă voi întoarce acasă. M-am aşezat lângă uşă, departe de trupurile întinse pe ciment. Tipul cu buza spartă, care doarme neîntors, parcă priponit în podea, e contabilul bătut de nevastă cu sticla de şampanie. Lângă el, ghemuiţi unul în altul, dorm băieţii aduşi în cătuşe când am ajuns eu aici. Ceilalţi sunt cerşetori, vagabonzi. Când se mişcă în somn, trosneşte crusta de jeg pe ei şi un miros acru îmi înfundă plămânii. Eu nu sunt ca dânşii. Sunt altfel. Locul meu nu este aici.

În ce fel sunt altfel?

### 57. În iad, prin Codul Penal

Până aseară mi-ar fi fost uşor să răspund la întrebarea asta. Acum nu pot. Fiindcă habar n-am de ce sunt aici. Ce caut eu printre borfaşii ăştia?

Am răsfoit prima oară Codul Penal după amnistia generală din februarie ’90. Când a început să umble vorba că toţi puşcăriaşii vor fi iertaţi de păcate şi vor năvăli printre noi, oamenii onorabili, am scris împotriva aministiei. Iliescu nu ne dădea prilejul, nouă, celor dintr-o anumită parte a presei, să-i lăudăm vreo decizie. Şi, ca să fiu mai convingător în indignarea mea cetăţenească, am aşternut pe o pagină întreagă, – un sfert de ziar –, una după alta, crimele diabolice ale consăteanului meu Hangan, cel mai mare criminal de care auzisem vreodată. Iar la sfârşitul acelui inventar al groazei am urlat retoric, cu litere îngroşate: „Poate şi pe unul ca el vreţi să îl readuceţi printre noi, tovarăşe Ion Ilici Iescu?”. Ce să zic, a ajuns gazetuţa noastră la Iliescu şi, când mi-a citit articolul, s-a băgat sub pat de frică. Şi de acolo, de sub pat, a semnat până la urmă decretul, pe întuneric.

Hangan era spaima copiilor din sat. Lupul, ţiganul care te bagă în sac sau Muma Pădurii erau pentru cei mici-mici, cu muci la nas; ăia mai mărişori, cu mucii pe mânecă, ştiau că lupii şi Muma Pădurii dispăruseră o

dată cu pădurea, iar ţiganii veneau destul de rar şi făceau atâta gălăgie, chemând la spoit linguri şi tingiri, că te puteai ascunde cu o zi înainte. Nu erau cu adevărat de temut. Dar de Hangan se temeau toți, chiar şi copiii de şcoală, chiar şi oamenii mari. Omorâse o învățătoare din Măşcăteni, îi tăise țâțele. Omorâse o babă din Durneşti cu toporul. Pe un copil din Guranda îl spânzurase în pădure. Ciopârțise o femeie, cu sapa, într-un lan de păpuşoi. Pe o fetiță din Sarata o înecase în Corogea. În fiecare sat din jur omorâse pe cineva, fiecare deal, pădure, iaz, pârâu sau stână era locul unei crime. De frică, nici nu treceam pe la poarta lui, deşi niciodată nu era acasă, nimeni dintre noi, cei mici, nu-l văzuse. Stătea mai mult în puşcărie, evada nu se ştie cum, semăna groază prin câteva sate, apoi iar era prins şi băgat la zdup. Am scris în ziar povestea lui aşa cum o ştiam de mic şi cum o auzisem, neschimbată, de multe ori după aceea, din gura consătenilor mei.

Şi iată-l acum, după decret, pe Hangan în redacție, cu ziarul în mână. Un vulpoi cu fața numai pistrui, cu nasul ascuțit şi strâmb, cu ochi mici înfipți în fundul capului. Din doi paşi ajunge la birou şi-mi bagă ziarul sub nas. Zice că el e personajul din articolul meu. Vai, ce articol frumos am scris! Numai că nu e nimic adevărat, adică el n-a omorât nici o găină vreodată, darămite un om. A fost mereu închis, trei sferturi din viață, numai şi numai pentru furt, aşa cum arată şi cazierul, un pomelnic de un cot pe care mi-l pune pe birou şi ciocăneşte cu degetul în el. A trăit mai mult în puşcărie. În lipsa lui s-a dezvoltat, fără nicio o legătură cu realitatea, un mit terifiant.

Pentru că, îmi zice el, satul ăla n-avea cu ce să se laude şi atunci a creat un monstru în care chiar a început să creadă. Dar şi dacă nu e nimic adevărat în articolul meu, el tot nu e supărat pe mine, dimpotrivă, a venit la redacție să îmi mulțumească. Se va întoarce cât de curând în puşcărie, că nu ştie să trăiască printre oameni, şi articolul îl va sălta cu un cap printre pârnăiaşi. I-am făcut un bine fără să vreau. În semn de recunoştință îmi lasă un Cod Penal, o cărțulie cu filele cârlionțate la colțuri, umflată ca o varză de atâta folosință. Cea mai importantă carte a societății, zice Hangan. Şi mă sfătuieşte să o citesc fiindcă se vede din articol că nu le am pe astea cu penalul, n-am jargon.

Mi-a cerut o sută de lei să aibă ce mânca până la prima spargere. I-am dat trei sute, mai mult ca să-mi răscumpăr greşeala, decât din milă, dar n-a vrut să ia decât una. A zis că trei sute de lei l-ar tenta să trăiască prea mult timp ca un om liber, ceva ce lui i-a ieşit de multă vreme din obişnuință. Şi n-ar vrea recapete gustul libertății, o povară prea grea pentru unul ca el. Şi a plecat.

În urma lui am deschis Codul Penal la întâmplare, pe la sfârşit, la

articolul despre genocid. Pentru genocid aveam doar o definiție generală, de dicționar, şi aceea însuşită din zbor, la revoluție, când cu procesul lui Ceauşescu. În cartea mototolită şi mâzgălită cu sublinieri şi însemnări indescifrabile am găsit o înțelegere nouă, precisă şi surprinzătoare. Credeam că o voi zvârli după câteva fraze, că nu voi putea înghiți mai mult din rumeguşul textului juridic, dar realitățile din substratul fiecărui articol penal țâşneau cu violență şi explodau în lumini noi şi mirări adânci, că nu am mai lăsat cartea din mână, am citit-o ca pe un roman fascinant, dintr-o răsuflare. Îmi dezvăluia o lume urâtă, cu toate păcatele inventariate şi definite riguros.

http://www.jurnalul.ro/special/roman-foileton-paispe-57-579662.htm